

Spelde- en naaldegeld : oorspronkelijk toneelspel in vier bedrijven

<https://hdl.handle.net/1874/367117>

BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT

1929

Verzameling tooneelstukken

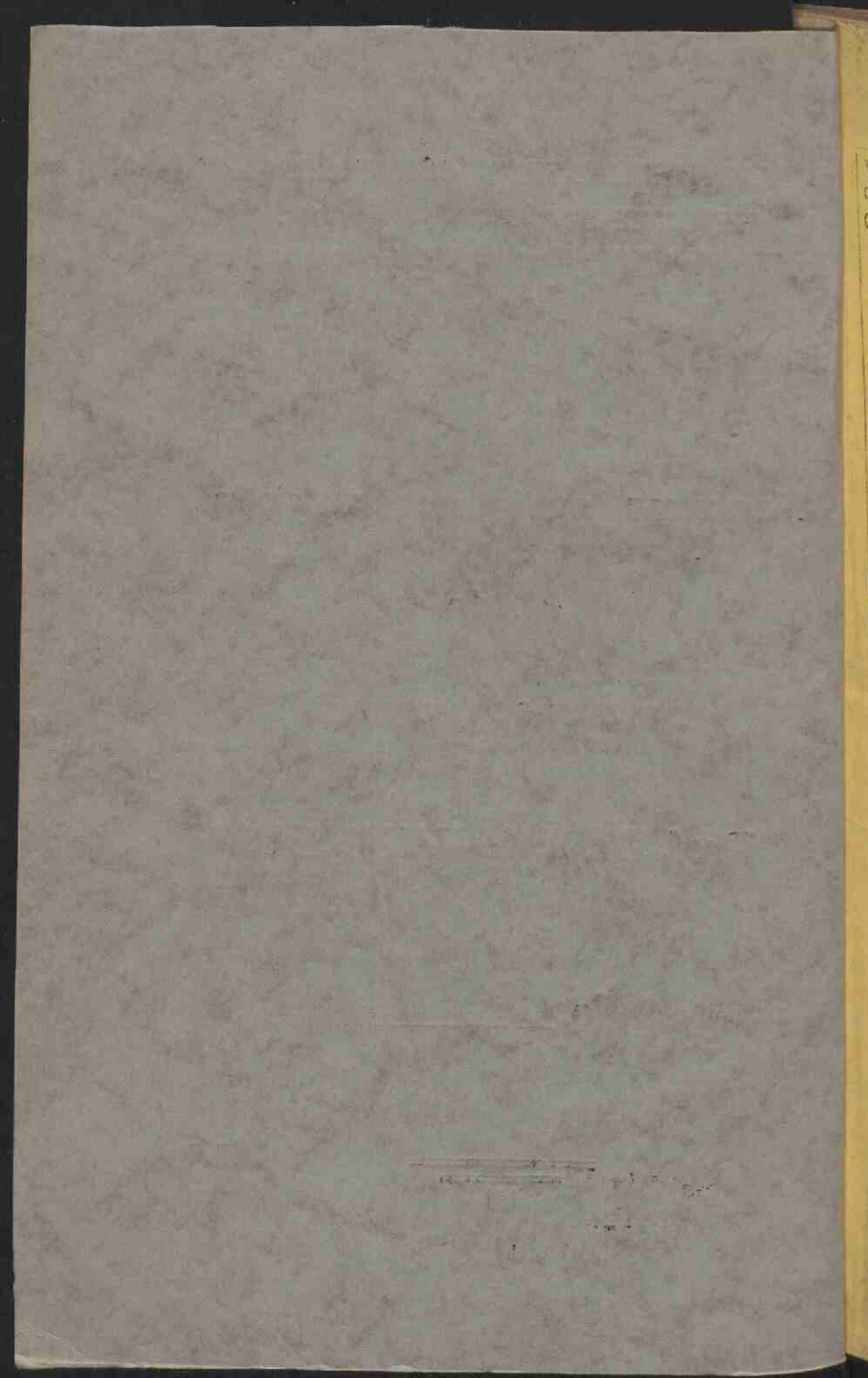
uit de

naïatenschap van

Prof. Dr. J. te WINKEL

No. 119

SPELDE- EN NAALDEGELD,

OORSPRONKELIJK TOONEELSPEL

IN

VIER BEDRIJVEN;

DOOR

HENDRIK KUYPER, Gtz

ZOO ALS HET DOOR DE COMMISSIE VAN BEOORDEELING MET DEN ZILVEREN EERPRIJS
IS BEERGOED, UITGELOEFD IN DEN JAAR 1860 DOOR DE HEEREN ROOBOL EN
TJASINK, DIRECTEUREN VAN DEN AMSTERDAMSCHEN STADS-SCHOOUWBURG.

TE AMSTERDAM,

BIJ DE ERVEN H. VAN MUNSTER & ZOON.

1862.

STATE OF NEW YORK

IN SENATE,

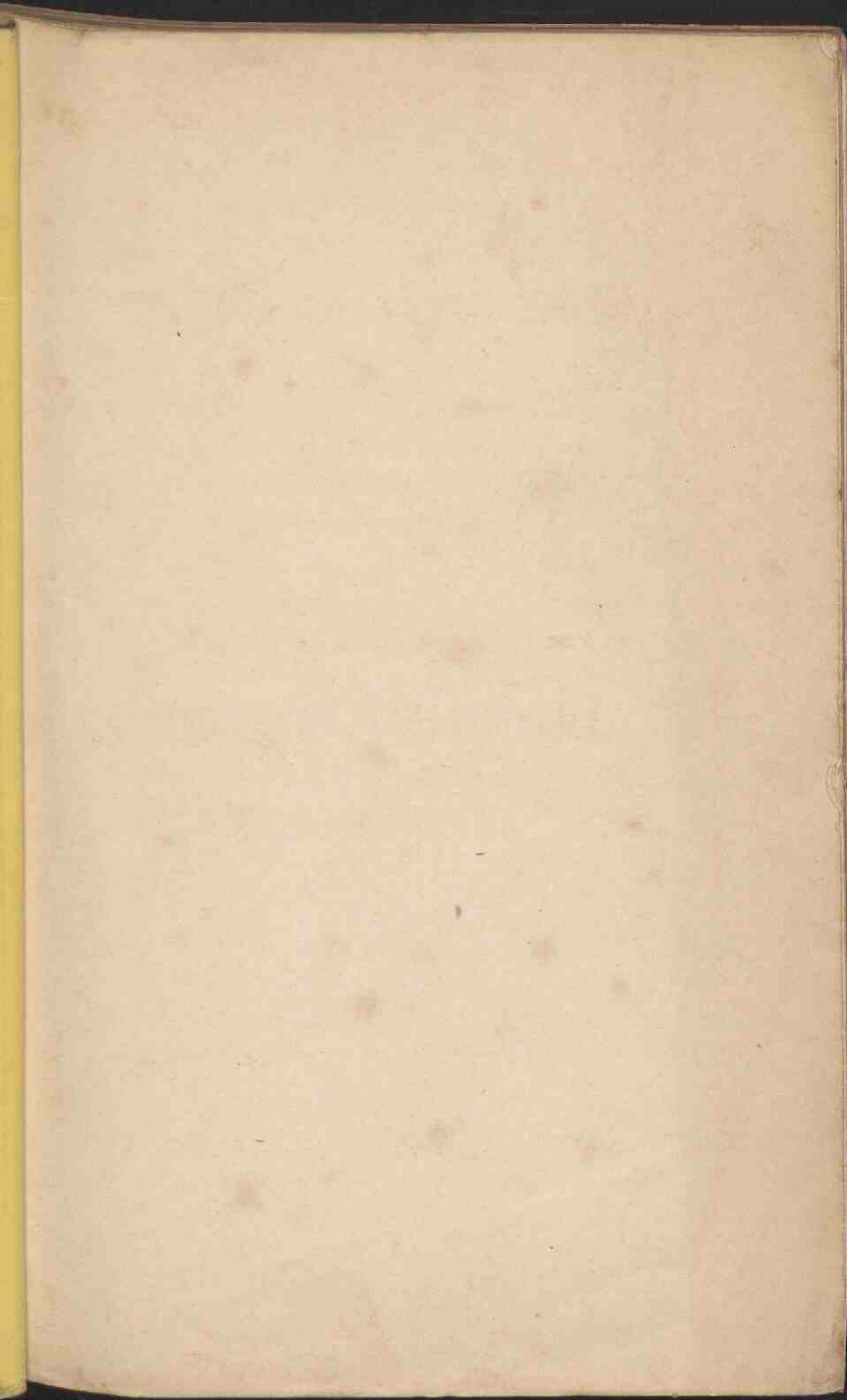
JANUARY 18, 1881.

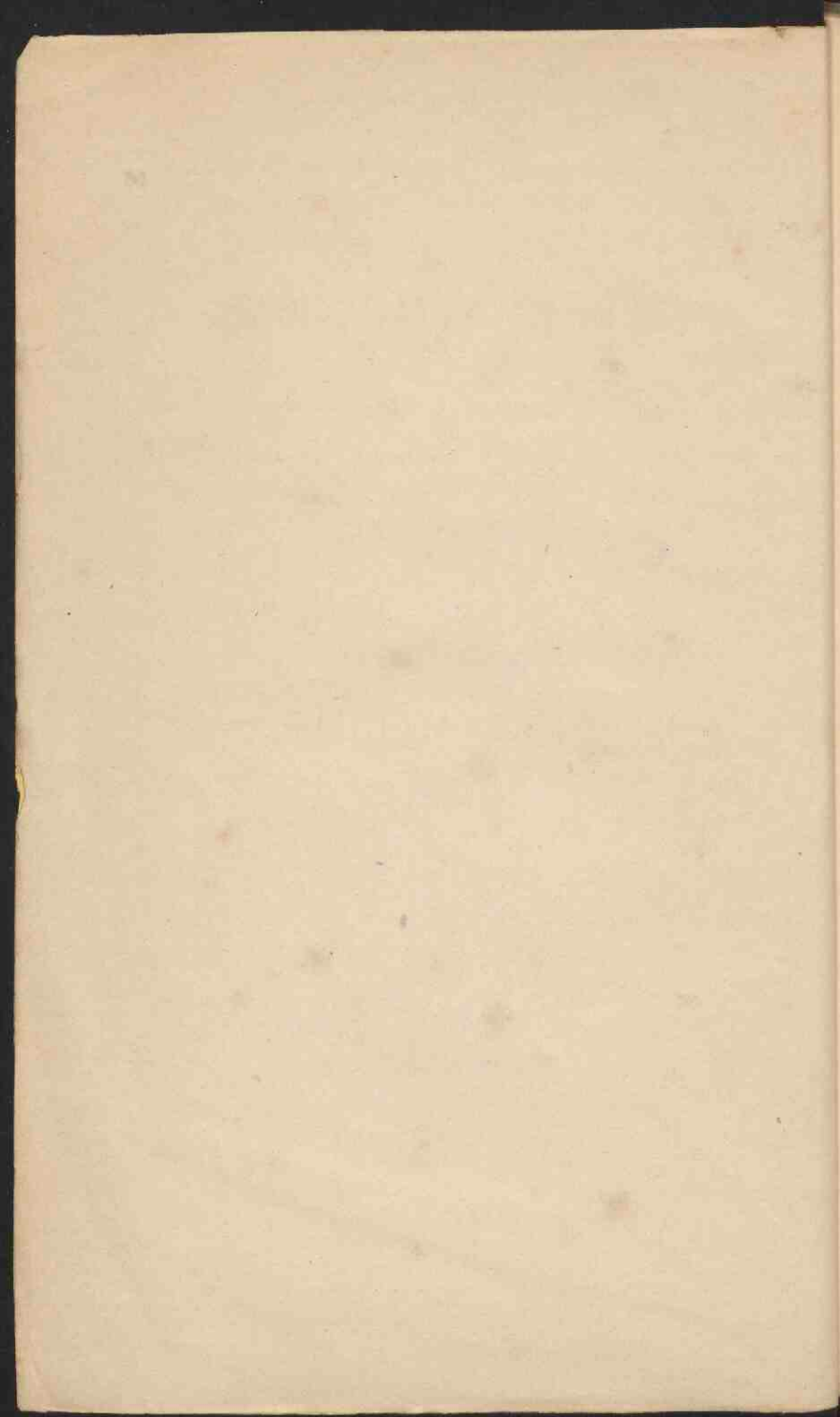
REPORT

OF THE

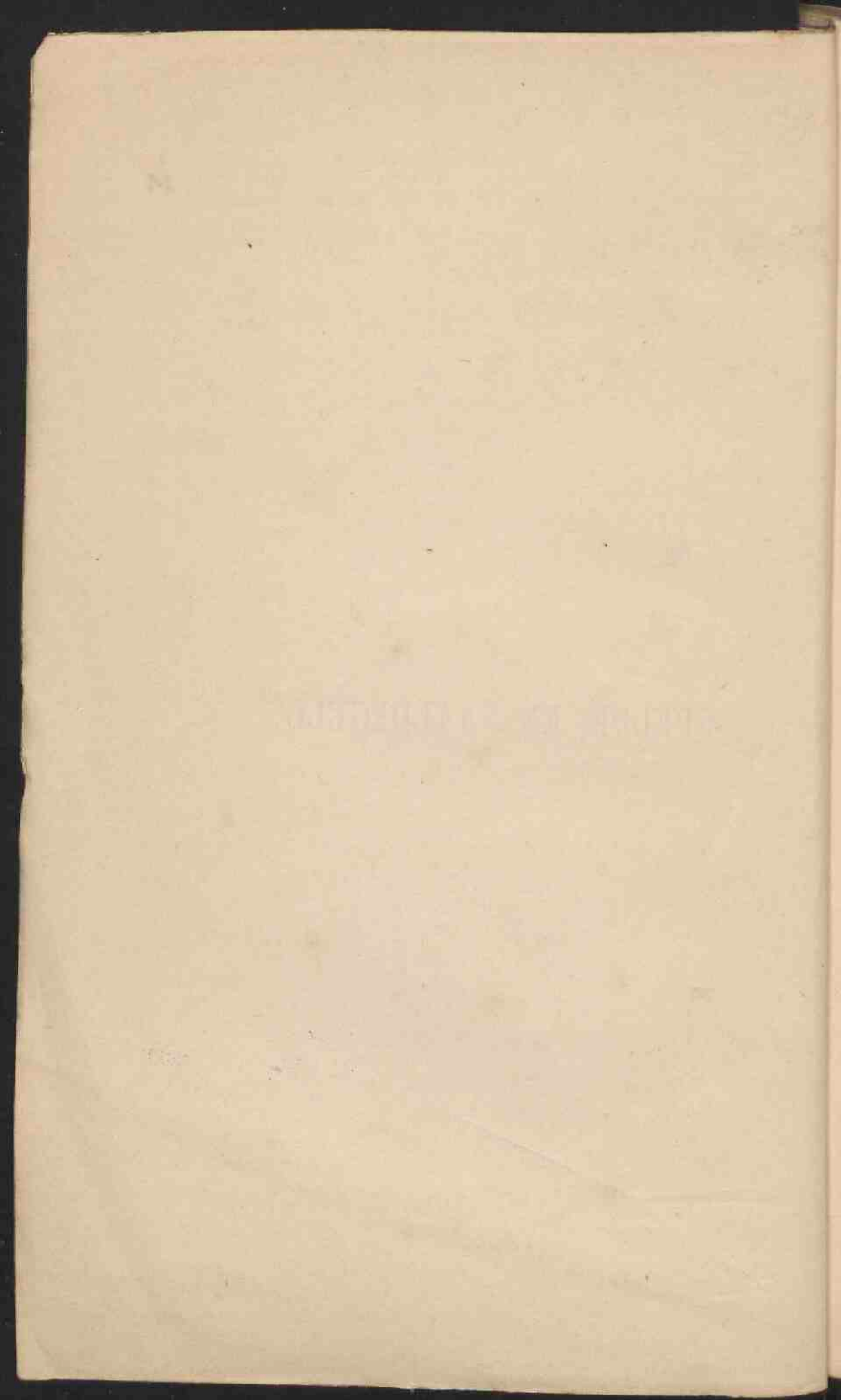
COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE,

IN RESPONSE TO A RESOLUTION PASSED BY THE SENATE, MARCH 18, 1879.

SPELDE- EN NAALDEGELD.

119

SPELDE- EN NAALDEGELD,

OORSPRONKELIJK TOONEELSPEL

IN

VIER BEDRIJVEN;

DOOR

HENDRIK KUYPER, Gtz.

ZOO ALS HET DOOR DE COMMISSIE VAN BEOORDEELING MET DEN ZILVEREN EERPRIJS
IS BEKROOND, UITGELOOFD IN DEN JAAR 1860 DOOR DE HEEREN ROOBOL EN
TJASINK, DIRECTEUREN VAN DEN AMSTERDAMSCHEN STADS-SCHOUWBURG.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

TE AMSTERDAM,

BIJ DE ERVEN H. VAN MUNSTER & ZOON.

1862.

„Elk zyn wys.”

VAN IENNEP.”

VOORBERIGT.

Alvorens het bij mij opkwam, om naar den uitgeschreven eerprijs te dingen, bragt mij een titelplaat in het Humoristisch Album op het denkbeeld tot het schrijven van het onderwerpelijk stuk, als proeve, of schetsen onzer eigene zeden, onder aanmoediging van een beschaafd publiek, van lieverlede de vreemde horreurs kon doen vervangen, en met medewerking van vaderlandsche talenten, het tooneel weder zouden kunnen terugvoeren tot hetgeen het steeds moet zijn: eene kunstmatige volksbeschavende uitspanning.

Ik zond het stuk, zóó als het thans is gedrukt ter beoordeeling in, en had het geluk het boven vier andere mededingende stukken onvoorwaardelijk te zien bekroond. Moge het bekroond oorspronkelijke, evenzeer voldoen, als mijne vroegere vertaalde en deels voor het Nederlandsche tooneel bewerkte stukken, het zoude mij, én voor mij zelven én om de welwillende pogingen van de tegenwoordige tooneel-directie, ook voor haar aangenaam zijn. —

AMSTERDAM,
Februarij, 1862.

K.

PERSONEN.

Mevrouw de Weduwe VAN DER KOLK.	Mw. THIENSMA-RINKES.
PAULINE, hare dochter.	" BOUWMEESTER-
VAN DER KOLK, Gepensioneerd Majoor in	(LARONDELLE.
O.-I. dienst, Ridder der Militaire Willems-	
orde, 3e klasse, benoemd Officier van de Eiken-	
kroon; Zwager van Mw. VAN DER KOLK. . de Hr. TIASINK.	
HENRIETTE, Mode-naaister; Nicht van den	
Majoor en Mw. v. d. KOLK.	Mw. COENEN-V. OLLEFEN.
VAN DOORN, Notaris.	de Hr. ROOBOL.
FERDINAND VAN TEYLINGEN, Kandidaat	
Notaris, zijn klerk; Eerste Luitenant bij de	
Schutterij.	" WIJNSTOK.
VAN PRATEREN, Commissionair en Zaak-	
waarnemer.	" VELTMAN.
BERTRAND, gepensioneerd Sergeant in O. I.	
dienst, Ridder van de Militaire Willemsorde,	
4e klasse; tijdelijk in dienst van den Majoor. "	KISTEMAKER.
LOUISE, Kamermeisje bij Mw. VAN DER KOLK.	Mej. PICÉNI.
JURRIAAN HOUVAST, Deurwaarder der Be-	
lastingen.	de Hr. A. VINK JR.
Een Matroos.	
Een oude Buurman.	
Eene oude Buurvrouw.	
Een Kruidenier.	
Een Tapper.	
Eene Melkboerin.	
Een Jongen.	
Een Kapper.	
Zijne Dienstvaagd.	

Verder Koor van de Liedertafel, Schutters, Volk, enz.

(Het Stuk speelt in eene Hoofdplaats.)

EERSTE BEDRIJF.

(Eene kamer bij Mevrouw de wed. VAN DER KOLK.)

EERSTE TOONEEL.

LOUISE, *de meubelen afstoffende en opwerijvende, neuriënde:*

't Is duister mijn Roosje,

't Is donker bij nacht!

Ja, dat heb ik dezen nacht nog gezien, ik wil zeggen onder-
vonden, want zien, dát zet ik de beste kijkster; en toch zegt
mijnheer van Prateren dat ik zulke heldere oogen heb; maar die
ziet en wil, geloof ik, er meer in zien dan een ander. Het is een
vrijpostig heerschapp, die, als hij Kaat onze vischvrouw zoo met
zijn glazige oogen begluurde, wel eens gevaar liep dat deze hem
een artikeltje uit de tien geboden voorlas. Nu, ik had ook wel
eens lust (*hare hand opheffende*) hem met de helft te begroeten,
maar mijn beste moeder zei altijd: handjes thuis! en dat is op
veel toepasselijk en zeker op al wat eens anders eigendom betreft. Maar
's nachts moet ik die voelhorens wel uitsteken, als ik onverwacht
het bed uitmoet, en dat gebeurt tegenwoordig wel eens zonder
dat mevrouw mij roept. De docter zegt dat het onrustig slapen
van mevrouw en ook van de juffer van de zenuwen komt. Ik heb
al eens aan den docter gevraagd of mijn onrustig slapen ook van
de zenuwen komt, maar dan zegt hij: loop malle meid! het zit in
je jeugdig bloed! En dat is zeker een jokken, want toen ik nog

jonger was sliep ik als een roos, maar thans droom ik alle nachten van brand, het is of ik vuur in mijn bloed heb. Ik geloof toch dat het even als bij de juffer van de zenuwen komt; wist ik maar waar die dingen zitten; maar ze zeggen, je kunt ze niet zien! Vroeger dacht ik dat het bij mevrouw en de juffer kwam van die matrassen met springveren, want daar moet je 'snachts op rondwippen als een kip die haar poot heeft bezeerd. Doch, hoe het zij, dit is zeker, dat ik door dat nu en dan uit de veêren moeten, zelf vrij onrustig slaap, al heb ik maar een stroo-matras. En dan die drommelsche koren-ratten van den bakker hiernevens, die op onzen zolder het koren komen oppeuzelen, dat zij bij hem oprakelen, en zeker des nachts krijgertje spelen, om de graankorrels. Onze keukenmeid zegt, dat zij er niets van hoort, maar die hoort 'smorgens als ze gewekt wordt de bel ook niet, en dan is het weêr van mevrouw: „Louise! ga jij toch eens zien wat Daatje mankeert dat zij nog niet bij de hand is,” en als ik dan in haar kamertje ga, en „Daatje! Daatje!” roep, dan snorkt ze nog harder tot ze eindelijk, „kik,” zegt, en als ik dan nog eens „Daatje!” roep, dan wordt ze wakker, maar dan gromt en bromt ze: „dat volk en die jonge kleuters laten iemand nooit geen rust!” Gelukkig wordt het gaauw mooi weêr, als dan de melkboer belt, want dan is het: „och, lieve Wies! neem jij gaauw wat melk; een pintje van de beste, hoor je! de zeven centen zal ik hem morgen wel geven.” En dat kost mij weêr mocite; want dan ben ik de trappen al af en heb de sleutel vergeten, en als dan mevrouw wakker is, dan moet ik weêr een noodleugentje verzinnen, waarom ik en niet Daatje den sleutel haalt, en dan is soms de melkkan zoek of niet schoon. Ik geloof waarlijk dat het luije schepsel 's avonds een likeurtje snoept, want nu en dan riekt het in de keuken zoo anijnsachtig, en dan wil ik wel gelooven dat zij zoo vast slaapt, want mevrouw heeft ons gewaarschuwd, dat er onder anijs thans dolle kervel wordt verkocht, en juist als ik Daatje al eens gezegd heb: „wat ruikt het hier naar anijs?” dan zegt zij, dat zij een kopje anijsmelk voor gevatte koude heeft gebruikt. Nu, wél bekomme het u, den meesten tijd zit zij bij het vuur, en des avonds heeft zij een onderofficier die gloeit, dat ik al bang ben geweest dat zij verschroeide, en wij in plaats van een luije, een gebraden keukenmeid kregen. Ik daarentegen moet den geheelen dag van de kamer in de portalen en van de portalen in de kamer

en voel nooit geen koude. Daatje zegt: „dat komt dat je verliefd bent, dan heb je altijd warme handjes!” En geheel ongelijk heeft zij niet; ik heb altijd warme handen en denk steeds aan Bernard....

TWEEDE TOONEEL.

LOUISE, BERNARD, *het hoofd door de deur stekende.*

Wat blief je?

LOUISE.

O jou lelijke luistervink!

BERNARD.

Luistervink! Ik kom juist met een brief. Daatje zei spijtig: loop maar naar boven, je liefje maakt juist de kamer schoon.

LOUISE.

Heb je niets méér gehoord?

BERNARD.

Waarempel niet.

LOUISE.

Ook niet dat ik zei: die lelijke Bernard?

BERNARD.

Neen! maar als je dat gezegd hebt, dan moet ik eerst uit weêrwraak een zoen op jou mooie gezigtje drukken.

LOUISE.

Altijd zijn die mannen lastig! het is wat smakelijks.

BERNARD.

Och! het zijn zulke lekkere niemendalletjes, en je weet dat ik een Zeeuwsche jongen ben, dus wat Catsiaansch, en die oudvader zei: al wat van katten komt, dat is geneigd tot muizen, en een zoen is maar stof.

LOUISE, *hem het vuilnisblikje aanbiedende.*

Nu, daar heb je dan wel honderd duizend zoenen, als je nu maar lust hebt ze met je mond te pakken.

BERNARD.

Plaaggeest!

LOUISE.

Ja, dat is zoo mijn vrouwelijke aard.

BERNARD.

Dat weet ik! ook toen je laatst aan 't glazenwasschen met Kaat, een schepje regenwater op het hoofd van mijnheer van Prateren wierp.

LOUISE.

Och! dat was zoo per abuis, maar kerel! zie je met je ééne oog dan alles?

BERNARD.

Minstens jou twee lieve oogen, en daarom vuren ze me aan om de boeten in ontvangst te nemen voor lelijkert en één oog.

LOUISE.

Boete, welke boete, ik heb geen roode cent.

BERNARD.

Maar twee roode lipjes en daarom (*smeekende*) één zoen.

LOUISE.

Geen centje.

BERNARD, *haar omhelzende.*

Nu dan drie.

LOUISE, *het vuilnisblikje hebbende laten vallen.*

Daar liggen nu al de zoenen van vader Cats op den grond.

BERNARD.

Maar de mijnen kleven nog op je mond! — dat rijnt immers als vader Cats.

LOUISE.

Maar nu dan rijmelaar, wat kwam je eigenlijk hier verrigten?

BERNARD.

Dezen brief voor uwe Mevrouw brengen.

LOUISE.

Geef hier! Maar hoe is het nu met uw eene kijker?

BERNARD.

Ja, de chirurgijn zegt: het licht is weg.

LOUISE.

En zijt gij al bij den Professor geweest?

BERNARD.

Helaas! ja.

LOUISE.

En wat zegt die?

BERNARD.

Dat er geen licht meer in is.

LOUISE.

En dus ben je maar een half-lichter?

BERNARD.

Wilde jij liever dat ik een nieuw-lichter was?

LOUISE.

Och! wat weet ik van al dat oude en nieuwe licht. Ik weet alleen dat gas gevaarlijker is, dat heb ik laatst gehoord, toen het in de winkel van onzen buurman ontplofte, en

BERNARD.

Olie fettiger! niet waar? toen jij laatst het vulmaatje van de lamp op het tapijt liet vallen.

LOUISE.

Dat moest jij met je eene kijker niet zien.

BERNARD.

Bravo! dus geheel en al blind. Een der beste eigenschappen voor je aanstaanden echtgenoot.

LOUISE.

Aanstaande echtgenoot! Verbeeld je dan nog altijd dat ik een eenoogige man wil hebben?

BERNARD.

Wel zeker.

LOUISE.

Kom laat naar je kijken.

BERNARD.

Dat zal ik doen als ik de bruigom ben en jij dan naast me zoo deftig in de vigelante zit.

LOUISE.

Maar dan moet je met je goede oog aan het portier zitten.

BERNARD.

Omdat ik met het andere niet zou zien welke lonkjes je aan je oude vrijers geeft.

LOUISE.

Oude vrijers! Ik heb nooit geen ouden gehad, het waren allemaal jongen.

BERNARD.

En waarom nuffe! heb je er dan geen een van gepakt?

LOUISE.

Kijk nu eens aan, wijsneus! de eerste, omdat hij zeide acht gulden 's weeks te verdienen en het waren er maar drie, — de tweede, omdat hij nog een moeder op zijn dak had en ik zoo vol op had van een stiefmoeder dat ik bang voor een schoonmoeder in huis was; — de derde, omdat hij voor de afschaffing had gctee-kend en zich aan Beijersch bier bedronk en zijn weekloon op het billard verspeelde, en . . .

BERNARD.

De vierde?

LOUISE.

Omdat hij een kregelkop was, die om een beetje woorden met zijn baas, de plaat poetste en als soldaat naar Oost-Indië ging.

BERNARD.

Ja, die Nummer vier zal ik dan wel geweest zijn. Maar is er nu geen Nummer vijf en zes geweest?

LOUISE.

Net alsof ze opgeschept zijn; — met de kermis is het wat anders, dán heb je gaarne zoo'n hengelman-dje aan de arm, anders loop jelui zoo als arme verdwaalde sukkels rond en smaken je de poffertjes niet, voor 't overige is al dat gevrij dikwijls maar Lirum-larum. Heb je met je verval wat zuinig geleefd en ben je wat begoud en bezilverd, dan komt er zoo'n halve brasem op je los en als je dan onvoorzien toehapt, dan is het korten tijd een leven van vrolijk fransje, maar eer het jaar om is, zit je met een kind op de arm en kan je voor de luijerman-d uit naaijen of uit

schoonmaken gaan, en moogt nog blijde zijn als de kroeg niet meer geld krijgt dan vrouw en kind.

BERNARD.

Wiesje, Wiesje! het is of je ook in de kroeg geweest bent en niets dan bitter hebt gedronken.

LOUISE.

Neen, maar ik ben gisteren bij mijne ongelukkige zuster geweest.

BERNARD.

Nu, die heeft haar portie, aan een vent, die om zijn misbruik van sterken drank, reeds van alle spoortreinen, diligences en vrachtrijders is weggejaagd. Maar je moet alle Hollandsche jongens niet over één kam scheeren.

LOUISE.

Dat doe ik ook niet, en daarom heb ik je altijd in gedachte gehouden, omdat je altijd nuchteren en bekwaam waart; maar hoe ben je toch zoo gaauw Sergeant geworden?

BERNARD.

Juist omdat ik in Oost-Indië ook steeds nuchteren en bekwaam ben gebleven, en had op Banjermassing zoo'n lelijke Dajakker mij niet in het oog gekwetst, dan ware ik nu zeker reeds Luitenant geweest.

LOUISE.

Maar waarom waart gij niet voorzigtiger?

BERNARD.

Duijfe! mijn Kapitein, thans de Majoor, had zich onvoorzigtig te ver gewaagd, kreeg een schot in 't been en terwijl ik hem op-hielp, trof het wapen, dat op mijne borst gemunt was, mij in 't oog; ondanks de pijn sleurde ik mijn kapitein van de plaats des gevechts en droeg hem in veiligheid.

LOUISE.

En daarvoor kreeg gij dat lintje?

BERNARD.

Neen! dat had ik al vroeger op Bali verdiend, en gelukkig! want het geeft mij nog een aardig inkomen bij mijn pensioen.

LOUISE.

Kijk! wat een onderscheid, omdat je zoo'n klein stukje lint draagt, geeft de Koning je nog geld toe, en wij, al dragen wij ellen lang van voren en van achteren, dan geven de mevrouwen toch geen cent méér.

PAULIN, *roepende*.

Louise!

BERNARD.

Daar komen ze je de centen al brengen.

LOUISE.

Komaan! maak nu dat je weg komt.

BERNARD, *de hand aan het hoofd*.

Van je orders — maar eerst nog eentje.

LOUISE.

Geen enkele als je nu niet heengaat, geef ik je de zes weken.

BERNARD.

Nu, zoo driftig niet. Kommandant! dag Wies! voor iedere, die je nú weigert, schrijf ik drie op je schuldboekje.

LOUISE.

Goed! dan heb je wat in te halen, als we eerst getrouwd zijn.
(*Zij duwt Bernard weg.*)

DERDE TOONEEL.

LOUISE, PAULINE.

PAULINE.

Moet men u dan altijd tweemaal roepen?

LOUISE, *de brief toonende*.

Ik ontving daar een brief voor uwe moeder.

PAULINE.

Wie bragt die?

LOUISE.

Bernard, die vroeger wel eens hoodschappen deed voor den Heer van Prateren, doch thans bepaald in dienst is bij een onlangs uit de Oost terug gekomen Majoor.

PAULINE.

Zoo, die kerel met één oog, en daarmede hebt gij zeker uw tijd verpraat.

LOUISE.

Gepraat heb ik zeker met hem, daar mijn werk af, ik nog niet wist of uw mama bij de hand was, en hij een oud schoolkameraad van mij is. — Maar (*gevoelig*) om hem nu maar zoo te betitelen met kerel, met éénoog, dat treft mij; hij heeft dat oog in het belang des vaderlands verloren.

PAULINE.

Zoo, is hij dan al van 1830?

LOUISE.

Neen! als ik wel heb vocht zijne vader tegen de Brabantsche milters, hij zelf is naar Oost-Indië geweest en heeft er de zwartjes afgeklopt, en daarvoor een mooi ridderkruisje gekregen.

PAULINE.

Al praats genoeg; ga en breng de brief van dien majoor bij mijne moeder, daarna heb ik eene boodschap voor u.

(*alleen.*)

Dat dienstbare volk heeft tegenwoordig zooveel tegenspraak dat het schande is. — Het is of ze op de scholen alleen de woordenboeken van buiten leeren; want voor één hebben zij er honderd terug. Mijn Engelsche taalmeester zegt: het is de geest des tijds! Nu, ik weet niet wat in Engeland goed is, maar hier is het lastig, toch nog zoo lastig niet, als wanneer men een domme ezel heeft, die niet lezen of schrijven of rekenen kan, want dán is aan het gehaspel geen einde als mama verevening houdt met de boodschappen en het huishoudboekje. Dán heeft men eene straat niet kunnen vinden, al staan overal de naambordjes aangespijkerd en komt men met halve boodschappen terug; dán komt men stuivers en centen te kort, wier uitgave zich het geheugen zoo gaauw niet weet binnen te brengen. Als ik eens trouw, dan neem ik evenwel geen andere dienstboden dan die behoorlijk lezen, schrijven en rekenen, en stoppen en mazen kunnen, want met dat laatste kan ik mij toch niet bemoeijen; maar gehoorzaam zijn en niet tegenspreken is mijne eerste voorwaarde, en anders marsch! Mama zegt wel, als ik haar nu en dan eens over het gebrekkige onzer

dienstbare geest onderhieldt: ja! als je kreupel wegzendt, krijg je lammerik weêrom. — Maar trouwen, wanneer? Och! het is er nog vër af, en misschien is dan de tijdgeest weder veranderd. Mijnheer van Prateren laat genoeg blijken, dat hij wel wenschte dat ik zijn vrouw wierd, maar toen hij nog als surnumerair bij papa werkte, was ik nog een kind en vond de ulevelletjes lekker, die hij nu en dan van zijn huis medebragt; maar twintig jaren verschil! — de zon begint al zoo door zijn haar te schijnen en tusschen den man en een ulevelletje is een groot verschil, vooral als gene dikwijls nog flauwer is dan de deviezen van deze zijn. Intusschen ben ik hem zeer verplicht, en heeft hij het altijd goed met mij gemeend; zonderling dat hij zich nooit wil uitlaten over het geld dat hij ons ieder half jaar brengt. Daar komt hij ná vaders dood op eens als uit de lucht gevallen en zeide, dat hij iedere zes maanden aan mama voor mij twee honderd gulden heeft uit te keeren; een lokvinkje om mijne gunst te winnen kan het niet zijn, want ik behandel hem vaak te onheusch om dat te verdienen. Doch, het doet er niet toe! mama, die met mij van haar pensioen ordentelijk kan leven, heeft mij die som, die van Prateren zegt, dat van een mij onbekenden oom uit de Oost komt, als speldegeld toegekend. Ik wist echter niet, dat er zooveel jaloerschheid in de vrouwenwereld was, als sinds ik over dat speldegeld kan beschikken. Voorheen, als ik in Dorcas kwam, had men altijd de mond vol óver mijne kleeding en over mijne keuze eens patroons, en thans heeft men altijd wat te bedillen, en als ik van avond mijne nieuwe mantille omheb, dan zal het weêr aan schimpschoten van Mina en van Lize niet ontbreken, die niet dulden kunnen dat de zon in eens anders water schijnt, en als zij zien dat er een plooitje mis is, dan zijn er anderen die ook dadelijk een verkeerd vouwtje vinden. Maar, van mijne mantille gesproken, ik heb haar nog niet en vergat haast bij al mijn gekeuvel, dat ik Louise naar de naaister zou zenden. — Louise! Louise!

VIERDE TOONEEL.

PAULINE EN LOUISE.

LOUISE.

Hier ben ik al! Uwe mama heeft mij wat opgehouden.

PAULINE.

Zeker weder iets niet goed gedaan, dat het keurig oog van mama niet ontgaan is?

LOUISE.

Ditmaal abuis. Er was door het venster een groote vlinder in de kamer gevlogen, en hoezeer mevrouw gaarne 's namiddags haar uiltje knapt, zoo houdt zij toch niet van die beestjes.

PAULINE.

Gij zijt zelf een uil.

LOUISE.

Dank je!

PAULINE.

Hebt gij nog iets voor mama te verrigten?

LOUISE.

Neen, mejufvrouw.

PAULINE.

Ga dan oogenblikkelijk naar mijne naaister; vraag waarom zij mijne nieuwe mantille nog niet heeft thuis gezonden, en zeg haar nadrukkelijk, dat ik die vóór etenstijd moet hebben, of dat zij anders nimmer weder iets voor mij te maken krijgt.

LOUISE.

Br... hoe bar, en dat tegen een nichtje.

PAULINE.

Nichtje of niet, doe hetgeen ik u zeg.

VIJFDE TOONEEL.

LOUISE, *alleen.*

Ja well als ik je nicht was, wou ik je naaister niet wezen, en als ik naaister was, liefst je nicht niet. Het arme meisje! Trouwens haar beroep is er ook geen waarin ik hard zin zoude hebben. Alle dames willen te gelijk worden geholpen, en ik geloof dat de naaisters daarom algemeen zoo tener zijn en zoo bleek zien, omdat ze van het knorren en brommen leven. Ze kunnen ze dan ook weêr trouw weêrom geven, dat heb ik op de naaischool ondervonden; trouwens hoe meer ze knorden hoe meer ik broddelde, en daarom ben ik er ook maar uitgescheiden. — Maar laat ik heen

heen gaan en spoedig terug zijn, want als er iemand aanbelt terwijl ik uit ben, dan is de beer los en wordt van een kwartiertje een uur gemaakt; nu ik wil er niet om jokken, voor verpraten zorg ik, maar praten doe ik graag, en als men ook den geheelen dag alleen in de keuken op die stomme potten en pannen zit te kijken, dan is men blijde als men 's morgens bij het kamer stoffen eens een wipje aan het venster kan doen en zien dat er nog andere menschen op de wereld wonen, en nog liever als men een oude kennis of buurmeisje kan aanspreken; als Bernard maar niet in den weg komt, want die houdt mij altijd zoo op, dat er dan wel een extra kwartiertje bij inschiet.

ZESDE TOONEEL.

LOUISE, VAN PRATEREN, *die de laatste woorden gehoord heeft.*

VAN PRATEREN.

Alsof men niet gaarne een kwartiertje met dien Bernard verbeuzelt.

LOUISE.

Behoort het ook, mijnheer, bij het onaangediend binnenkomen, dat men jonge meisjes beluisteren mag?

VAN PRATEREN.

Dan moeten de jonge meisjes hunnen tijd niet verpraten en beter naar de bel luisteren, lieve meid! (*haar onder de kin willende strijken.*)

LOUISE, *hem afwerende.*

Al te galant voor een professor in de pligten der dienstboden. Maar ik moet heen en verzoek u hier maar een oogenblik te toeven; de dames zullen toch dadelijk hier zijn.

ZEVENDE TOONEEL.

VAN PRATEREN, *alleen.*

Het is je een gastje. Zij dient mij niet eens aan en ik moet maar geduld hebben, want als ik haar gelast had te doen wat betaamde, dan zou zij ligt aan de dames vertellen dat ik deed wat niet behoorde, en dat ik te familjaar had willen zijn. En dat

zou verkeerden invloed hebben, want nog wil ik het niet opgeven of ik jufvrouw Pauline tot eenige toenadering kan bewegen; ze is wel wat jong en sinds zij uit mijne handen ieder half jaar een aardig sommetje ontvangt, dat haar mama, die goede vrouw haar als speldegeld laat houden, wat hoovaardiger geworden; maar zij heeft geen kwaad hart. Wist zij echter dat haar met der tijd een aardig kapitaaltje te beurt valt, dan betwijfel ik het, of zij niet nog preutscher zoude worden. Ik ben aardig meester van dat kapitaaltje geworden en kan er zoo aardig zaakjes meê doen, als ik haar maar ten bepaalden tijde, zoo luidt het voorschrift aan wijlen mijn vader gegeven, het hem vertrouwde kapitaal uitkeer en tot dien tijd de rente betaal, en daar ik haar 400 gulden 's jaars geef en de overige rente van vijf percent voor haar opleg, heeft zij geen reden tot klagen. Wel profiteer ik er bij door altijd voorzigtig, nu eens in de Oostenrijkers en dan weêr in de Spanjaarden of in de Grieken te speculeren, maar ik ben ook verantwoordelijk voor het kapitaal. Soms kriebelt het mij wel een beetje van binnen, als ik metallieken heb en denk, nu moest heel Oostenrijk eens bankroet gaan, maar, als de hemel valt, zijn wij al te maal dood, en mogt er al wat schade vallen, mijn andere zaakjes gaan ook goed. De geheele stad zei toch: van Prateren is een eerlijk man. Zij meende wel de oude, maar aangezien ik zijn eenige erfgenaam was, is het ook niet vreemd, dat ik met zijn naam ook dien goeden dunk heb geërfd; het is toch in de rechte lijn, je heb het voor niet en behoeft er geen collateraal van te betalen. Ik zal toch nog eens bij Pauline aandringen; de aanbouder wint, en jongens! als zij eens mijne vrouw wierd, wat zou zij lagchen als wij getrouwd waren en ik haar dan onverwacht met een kapitaaltje van eene 10,000 gulden aankwam. Misschien zou ze wel denken, hadt gij mij maar vroeger gezegd dat ik zoo rijk was, dan had ik wel eene andere keuze gehad; dat is waar ook, maar ik zoude kunnen vertellen, dat het eene conditie van haar oom was; doch, in alle geval, als je maar met geld bij de vrouwtjes komt, dan vragen ze zoo naauw niet, het is het eenigste geval waar de vrouwelijke nieuwsgierigheid voor het bezit onderdoet. Geld is de ziel van alle zaken, dat weten de vrouwtjes even goed als de Rothschilds. Ja, als men niet beter wist, zoude men kunnen denken, dat de vrouwen uit 24 karaats goud werden geboren, zoo lief hebben zij die moeder. Nu, als dat eens waar was en men mogt ze verkoopen, zoo

als in Azië, dan hadden de gouden en zilveren kashouders het misschien drukker dan de slavenhandelaars op Cuba.

ACHTSTE TOONEEL.

MEVR. VAN DER KOLK, PAULINE, *uit een zijvertrek komende*,
VAN PRATEREN.

MW. VAN DER KOLK.

Mijnheer van Prateren, gij hier?

VAN PRATEREN.

Uw dienaar, dames. Ja, Louise scheen geen tijd te hebben om mij aan te dienen, en verzocht mij eenige oogenblikken te toeven, daar u oogenblikkelijk in het salon verwacht werd.

PAULINE.

En zijn die oogenblikken niet wat lang uitgevallen?

VAN PRATEREN.

Altijd te lang voor het ongeduld, jufvrouw Pauline, als men het genoeg te gemoet gaat u en uwe mama te zien.

MW. VAN DER KOLK.

Van Prateren! gij zijt altijd nog de oude complimentenmaker.

VAN PRATEREN.

Och! dat brengt het beroep zoo mede. Ziet gij, mevrouw! er is in alles onderscheid. Toen ik nog klerk bij mijnheer uw echtgenoot den ontvanger was, boog ik voor hem alleen, thans, nu ik in mijns vaders zaken ben opgevolgd, buig ik voor ieder, die mij eene commissie opdraagt.

PAULINE.

Maar pilaren buigen niet. Ik herinner mij nog, dat toen gij van ons vertrokt, gij zeidet: ik ben van bureau-stoel beurs-pilaar geworden.

VAN PRATEREN.

Nu dat is zoo eene spreekwijze, een handelsterm uit den ouden tijd, toen er van die handelspilaren waren, die geen Simson, al was hij zoo ruig als de beeren in Artis, kon verwrikken of doen wankelen; maar sinds er zooveel kleine baardmannetjes zijn opgedaagd, zijn er zooveel nieuwe pilaren van minder stevigen inhoud

bijgekomen, dat velen reeds omvervielen eer zij nog in den grond bevestigd waren en daarom vindt ge tegenwoordig meer beursgangers dan beurspilaren.

MW. VAN DER KOLK.

En dus onder die beursgangers meer buigzaam bamboesriet dan stevige noordsche balken.

VAN PRATEREN.

Juist! en meer wind dan eigenlijk handel.

PAULINE.

Hé! ik dacht dat nu de beurs overdekt is, er geen togt, veel minder wind op de beurs kon komen.

MW. VAN DER KOLK.

Gij verstaat dat te letterlijk, lieve Pauline! Windhandel is, niet waar mijnheer van Prateren, die ongelukkige en onzekere, waarin helaas! uw vader mijn huwelijkskapitaal heeft verspeeld. Het is handelen, of in iets dat niet bestaat, of in iets waaraan men eene denkbeeldige waarde toekent.

VAN PRATEREN.

Zoo als vroeger de tulpenbollen en nu de verschillende spoorwegactiën.

PAULINE.

Maar papa hield van geen tulpen en aan de Zaan, waar wij woonden, zijn geen spoorwegen.

MW. VAN DER KOLK.

Maar er waren, helaas! wel olie-contracten en door in die vette waar op levering te speculeren, heeft uw vader, die er zich in hoop van winst toe liet verlokken, onze inkomsten vermagerd. Gelukkig dat ik mijn pensioen heb.

PAULINE.

En voor mijn toilet niet behoeft te zorgen, want mijnheer van Prateren zal zeker wel zoo goed zijn, daar er zes maanden zijn verstreken, mij weder mijne gewone gelden te geven, die den mij onbekenden oom mij heeft vermaakt.

VAN PRATEREN.

Zeker! maar op eene kwitantie van uwe mama. Ik ga altijd met zekerheid te werk.

PAULINE.

Maar waarom moet mama de kwitantie teekenen, als ik de gelden ontvang, waarvan men mij het gebruik heeft afgestaan?

VAN PRATEREN.

Omdat gij nog minderjarig zijt.

MW. VAN DER KOLK.

Ja, Pauline! en ik heb veel lust mijne geldelijke voogdijschap te hervatten.

PAULINE.

Waarom?

MW. VAN DER KOLK.

Omdat het mij moeilijk begint te vallen om de huishouding alleen van mijn pensioen op te houden; alles wordt hoe langer hoe duurder.

VAN PRATEREN.

En slechter daarbij. De beste visch en de lekkerste fruiten pakken de opkooopers beet voor het buitenland.

MW. VAN DER KOLK.

En dan komt er nog ieder jaar het équivalent bij.

VAN PRATEREN.

Waarom ik ook al moet betalen, al heb ik geen eigenlijk huishouden.

MW. VAN DER KOLK.

De ongehuwde heeren moesten eigenlijk dubbel belast worden.

VAN PRATEREN.

Ei! ei! och, lieve mevrouw, ge weet niet aan welke uitgaven de ongehuwde heeren zijn onderworpen. Men brengt ons alles dubbel in rekening; hoeveel offers moeten wij niet aan de wellevendheid brengen en dan de extratjes.

MW. VAN DER KOLK.

Nu, daar maar van gezwegen. Maar waarom zoekt gij dan geen vrouw.

VAN PRATEREN.

Ja, zoeken is goed, maar vinden is nog beter. Ik heb trouwens een voldoende bestaan, en als bijvoorbeeld iemand als mejufvrouw uwe dochter....

PAULINE, *spijtig*.

Ik ben nog minderjarig.

VAN PRATEREN.

Maar, als uwe moeder toestemt.

MW. VAN DER KOLK.

Luister eens van Prateren. Reeds meermalen heb ik opgemerkt, dat gij iets meer dan een vaderlijk oog van welgevallen op Pauline hebt geslagen, het vrouwelijk oog ontgaat zoo iets niet ligt en de moederlijke pligt had, geene min bereikbare wenschen willende aanwakkeren, U op meerderen afstand gehouden; maar gij waart mijn overleden man een getrouw klerk, en wat meer zegt de vriend onzes huizes; als zoodanig heeft Pauline als kind op uw schoot gedarteld, terwijl gij reeds volwassen man waart; zij kan dus achting voor u hebben, en dit weet ik heeft zij voor u als goedhartig mensch, maar tussehen achting en liefde is een groot onderscheid, en dat mijne dochter die niet in den zin van huwelijksliefde voor U koestert, hiervan heb ik mij overtuigd en kan zij zelve getuigen, wanneer het noodig ware, hieromtrent meer bepaald hare gevoelens af te vragen. Gij zijt verstandig genoeg om te weten dat de liefde een eigenzinnig kind is, dat wel de vriendschap als zuster wil aannemen, maar zich niet onder haar kommando stelt. — Een klein verschil in jaren zegt niets en het is zelfs verkieslijk dat het hoofd van een gezin ouder in jaren en ook in ondervinding is dan de hulpe, maar wanneer bij volrijpen leeftijd de man zich aan het rijpende kind wil verbinden, waarover hij in vorige jaren reeds al is het dan ook geen onbepaald vaderlijk, toch een vriendschappelijk gezag uitoefende, dan bestaat er nimmer die zuiver ineensmeltende hartstogt, die men met den naam van liefde bestempelt en ook de eenige ware liefde is, maar eene ondergeschikte gehechtheid, die bepaald lijdelijk wordt onder het ouder gezag, maar ook in weérbarstigheid ontaardt, wanneer dit zich te veel laat gevoelen.

VAN PRATEREN.

Of ook in bespotting ontaardt, wanneer dat ouder gezag uit te groote verliefdheid zwak wordt, — geraden?

MW. VAN DER KOLK.

Ook dit kan het geval zijn, maar zoo ver heb ik mijne wenken niet willen uitstrekken. Ik gaf mijne gevoelens ten beste, niet alleen voor U, maar ook voor mijne dochter.

PAULINE.

Ik heb U volkomen begrepen en dank U. — Ja, Mijnheer van Prateren, ik heb U lief, omdat gij voor mij als kind en als meisje goed waart, maar mijn ander ik? neen! al ben ik geen romanheldinnetje, dat gaat niet, en als gij het werkelijk zoo hebt gemeend, dan moet gij het maar in plaats van onder de verliefde, onder de vrome wenschen stellen, die worden ook niet altijd vervuld.

MW. VAN DER KOLK.

Gij ziet het is nog dezelfde plaaggeest.

VAN PRATEREN.

Die mij dikwijls op de teenen heeft getrapt en mij nu een formeel blaauwtje laat loopen.

PAULINE.

Blaauw is de kleur der vriendschap (*hem de hand reikende*) laat ons dus vrienden blijven.

VAN PRATEREN.

In 's Hemels naam! en om alles dan maar blaauw blaauw te laten, zal ik U maar in twintig blaauwe muntbiljetjes het gewone speldegeld uitreiken, dat dan toch zeker steeds welkom zal zijn, zoo lang gij geen ander ik hebt gevonden.

PAULINE.

Och! zoo lang zal ik mij maar met die papieren ikjes behelpen.

MW. VAN DER KOLK.

Hier is Uwe kwitantie. En nu mijnheer van Prateren, zult gij het mij niet ten kwade duiden, dat hoe aangenaam mij ook anders Uw bezoek is, ik ons verde onderhoud moet afbreken, daar ik ieder oogenblik een bloedverwant van mijn overleden echtgenoot verwacht, die zijn bezoek tegen dit uur heeft aangekondigd.

VAN PRATEREN.

Ik heb de eer de dames te groeten.

NEGENDE TOONEEL.

MW. VAN DER KOLK, PAULINE, LOUISE, *opkomende.*

MW. VAN DER KOLK.

Zoo, Louise! zijt gij eindelijk zichtbaar?

LOUISE.

Ik heb eene boodschap voor mejufvrouw Pauline gedaan.

PAULINE.

Ja, mama! ik heb haar even bij onze naaister gezonden, om te vragen of mijne mantilje gereed is, die ik van avond wilde aandoen.

MW. VAN DER KOLK.

Uwe mantilje? ...

PAULINE.

Och mama! ik zag zulk een nieuw model, dat mij zóó beviel en ik wilde u er mede verrassen.

MW. VAN DER KOLK.

Genoeg. — Louise blijf hier, en als er iemand komt, om antwoord op den brief die gij mij gebragt hebt, zeg dan dat ik mijnheer zal afwachten.

TIENDE TOONEEL.

LOUISE, *alleen.*

Als er iemand komt ... nu die iemand zal wel niemand anders zijn dan Bernard.

ELFDE TOONEEL.

LOUISE, BERNARD.

BERNARD

Juist geraden.

LOUISE.

Alweêr geluisterd?

BERNARD.

Waarlijk niet; maar als oud O. I. onder-officier ga ik altijd eerst op verkenning uit.

LOUISE.

Een mooie zaak! denk je dan hier vijanden te ontmoeten?

BERNARD.

Dat juist niet! maar ik zie mijn vriendinnetje gaarne alleen. — Uw vrouwelijke majoor kijkt altijd zoo ernstig.

LOUISE.

En daar is de held bang voor.

BERNARD.

Neen, maar ik heb altijd zeer veel eerbied voor die oude dames en daarom blijf ik gaarne op een afstand. Doch welk antwoord moet ik aan mijn majoor brengen.

LOUISE.

Dat mevrouw uw heer zal afwachten.

BERNARD.

Best, en wat krijg ik nu voor de briefport.

LOUISE.

Wel niets. Ik begrijp toch dat uwe majoor zich de brieven, die hij aan eene dame brengt, niet laat betalen.

BERNARD.

Waarempel niet! hij is altijd gewoon die te frankeren, het is dus lomp van mij dat ik het port vraag, ik had moeten beginnen met u verlof te vragen, om het vergeten postzegel op je lieve lipjes te drukken.

LOUISE.

Ei! Ei! hoe belangloos.

BERNARD.

Zeker! ik wil immers geven en niet nemen.

LOUISE.

Het is wat bijzonders dat je geven wilt, de munt slaat er geen enkele cent van.

BERNARD.

Daarom heeten wij soldaten het ook maar een lekker niemen-dalletje.

LOUISE.

Nu, veeg dan maar je mond af, dan is het effen. Niemendal blijft niemendal.

BERNARD.

Ja, maar het lekkere blijft er over.

LOUISE.

Nu, dat zullen we dan maar in de suiker leggen, dan wordt het nog zoeter; dag Bernard.

BERNARD.

Dag, spijtig Wiesje! (*vertrekkende*) met intrest zult gij het betalen.

LOUISE, (*hem naroevende*).

Wacht maar totdat je het kapitaal hebt. — Dat praat nooit anders als van lief en aardig, ik wil het gelooven, maar ik heb al zooveel kameraden gezien, waarbij het o! zoo lief was gedurende het vrijen, o! zoo lekker gedurende de wittebroods-weken, maar het duurde geen jaar, of men zag op het huwelijks-dessert niets dan bitterkoekjes. —

EINDE VAN HET EERSTE BEDRIJF.

TWEEDE BEDRIJF.

(Eene kamer bij HENRIETTE, zeer eenvoudig, maar zindelijk gemeubeld.)

EERSTE TOONEEL.

HENRIETTE *alleen*, (*zij heeft eenige bloemen gerangschikt*).

Hoe lieflijk zijn toch de geschenken Gods in de schepping! en dat voor allen. Wie geen camélia's en oléanders kan bekostigen, moet zich met gewone rozen behelpen, en wel beschouwd, is de roos met haar verkwikkende geur indedaad de koningin der bloemen en zal dit wel blijven, al hecht de mode ook meerder waarde aan alles wat vreemd is. Gelukkig voor onze Haarlemmer bloemisten, die partij van iedere speling in de natuur weten te trekken en ieder bijzonder vlekje en streepje in kleurverwisseling laten gelden. Wij, arme naaisters, moeten integendeel al wat zich in de fabriekstof vreemd of oneigenaardig voordoet trachten te verbergen; doet men dit niet, dan heet men lomp en krijgt dikwijls de schuld, als of wij, en niet de fabriekwerker, het defect in de stof hadden gebragt. Ik wil niet graag tegen de Voorzienigheid morren, maar men gaat daarom toch wel eens bij zich zelven over des werlds lot redeneren en vragen, of er wel een beklagenswaardiger voorwerp is dan eene mode-naaister? Dán ontbiedt ons eene Mevrouw die een smakeloos patroon heeft uitgezocht, waarvan wij, om beleefd te zijn, de goedkeuring moeten liegen en bij de opmaking zorgen, dat het smakelooze niet nog smakeloozer wordt, of al het berispelijke van de slecht

uitgekozen tooi komt op rekening der arme naaister. Een ander wil de modeplaatjes raadplegen, maar de mouwen van de robe n°. 2 en de rug van n°. 3 bevallen haar meer dan die van n°. 1, en daarom wil zij dat model naar al de drie patronen hebben gewijzigd, of men al opmerkt dat de harmonie verbroken is; — de derde heeft eene vriendin die een modemantilje heeft gekocht, en wil er nu net een zoo hebben nagemaakt, doch behalve dat men hier niet altijd dezelfde stof en garneersel kan krijgen, heeft men het eene maand lang in het magazijn ten toon gehangen voorwerp voor de halve prijs gekocht, en wil nu dat wij het voor dezelfde prijs, zoo niet nog minder, vervaardigen. En dan het heen en weder loopen door weêr en wind; dán om over een kleedingstuk te raadplegen dat toch niet wordt gekocht, dán om als het wordt gekocht het vervaardigde te passen, en bij de minste oneven plooi te herpassen, en waarbij men zelve altijd fatsoendelijk voor den dag moet komen. Lieve Hemel! de dames begrijpen niet hoe zuur dat naaldegeld wordt verdiend. En werd dat geld nog maar altijd prompt betaald! maar, helaas! als mevrouw's of dochter's speldegeld op is, dan kan men met zijne nota wachten, want al betaalt de Papa het geregeld uit, meestal is er iets nieuws noodig en dan is het: zet het maar bij het andere op de rekening; konden wij nu ook maar op die wijze de leveranciers betalen, maar zoo al, dan geven zij aan ons behoeftige naaisters ook al weinig crediet, en als wij niet contant of op zijn tijd betalen dan is de beer los; ach! hoe menigmaal moet ik mijne eetlust beperken en de dienstboden benijden, die zorgeloos kost en inwoning hebben; met mijn notitieboekje kan ik toch geen bakker, groenvrouw, slager of huisheer betalen! en dan nog de belasting! men moet toch tevens eenigzins fatsoendelijk wonen om meer dan eene dame te kunnen ontvangen, en ieder braaf ingezeten moet ook trachten die schuld te voldoen, want mijn goede vader zeide altijd: geef den keizer wat des keizers is, zonder algemeene bijdragen kan geen maatschappij bestaan, en voor de door ons bij te dragen schatpenningen genieten wij bescherming, vrede en rust. Maar al is het nu ook nog zoo gering, als men het niet heeft, wat dan? daar liggen al drie bedreigingsbiljetten, en nu heeft mijn nicht ook de betaling van de zoo zuur door mij verdiende penningen uitgesteld. Die dames jagen en dreigen ons wel als zij hare modes moeten hebben, maar wij moeten nog beleefd zwijgen als men ons niet prompt betaalt, anders verliezen wij nog onze klanten. Oeh,

mevrouwen! als gij daar zoo met uwe pronkkleeren heenloopt en bij toeval aan ons onbetaald zuur verdiend naalde-geld denkt, dan moet het, dunkt mij, in uw hart even fel branden als of er een lucifer met een crinoline in aanraking komt. Maar, kom aan! niet geprutteld of getreurd. God heeft mij tot nu toe geholpen en zal het hoop ik verder doen. Ik zal echter het gewigtigste en voor mijn hart zwaarste offer moeten brengen. Ferdinand bemint mij, maar....

TWEEDE TOONEEL.

HENRIETTE, FERDINAND.

FERDINAND.

Al weder in het land der maren.

HENRIETTE.

Foei! gij maakt mij aan het schrikken. Hoe zoo vroeg?

FERDINAND.

Om u eene blijde tijding te brengen.

HENRIETTE.

Voor mij?

FERDINAND.

Voor u en voor mij, lieve! raad eens?

HENRIETTE.

Ach! hoe kan ik raden? Er groeijen zoo weinig andere rozen op mijn levenspad dan de door mij voor bespaarde penningen gekochte.

FERDINAND.

Gij vergeet die, welke ik u nu en dan zend.

HENRIETTE.

En die mij het aangenaamste waren.

FERDINAND.

Daarom wil ik u een nieuwe roos in uwe laatste ruiker brengen.

HENRIETTE.

Als er maar geen kwetsende doornen aan zijn.

FERDINAND.

Hoe, heden zoo stekelig? Nimmer hebt gij u toch aan de door mij gezondene gekwetst!

HENRIETTE.

Wel eens als ik de ruiker uiteen plukte.

FERDINAND.

Maar dat was dan toch buiten mijne schuld!

HENRIETTE.

Zeker.

FERDINAND.

Buitendien, er zijn weinig rozen zonder doornen. (*vleijend*) Gij uitgezonderd.

HENRIETTE.

Vleijer!

FERDINAND.

Is er liefde zonder vleijerij?

HENRIETTE.

Ja, de ware liefde. Zij moet steeds opregt zijn.

FERDINAND.

Evens als de vriendschap.

HENRIETTE.

Juist; de vriendschap moet steeds de gezellin der liefde zijn, niet waar?

FERDINAND.

Gij vangt mij. Maar, hoe kan ik het tegenspreken, daar ik hetzelfde in het liedje heb aangetoond dat ik op uw verzoek op het u geliefde air: *Partant pour la Syrie* vervaardigde? Gij hebt het in lang niet gezongen. Ik heb eenige oogenblikken tijd, laat het mij eens weder uit uwe lieve mond hooren.

HENRIETTE.

U kan ik immers niets weigeren. Welligt verandert het ook mijne treurige stemming.

(*Zij zingt het air:*)

DE VRIENDSCHAP EN DE LIEFDE.

WIJZE: *Partant pour la Syrie.*

Twée leidslíen op deez' aarde

Verzellen onze schreên,

Elk' leeftíjd steeds vol waarde,

Is daarvan Vriendschap de een.

Doch de aêr, meer wispelturig,
 En dikwijls wuft van zin,
 Bemint de jeugd slechts vurig,
 Men zegt: het is de Min. (*bis.*)

Van aanleg zeer verschillend'
 Is beider aard en deugd;
 De Vriendschap, steeds welwillend',
 Schenkt elken leeftijd vreugd.
 Vertrouostende de grijsheid,
 Ook zelfs gestort in rouw,
 Bemint zij, maar met wijsheid,
 Standvastig en getrouw. (*bis.*)

De Liefde daarentegen
 Gaat met den tijd voorbij;
 Al lonkt ze ons minzaam tegen,
 Ze is vol bedriegerij!
 Haar mond zegt steeds: Ik zweere
 U trouw in eeuwigheid!
 Maar haar geloof en leere
 Is onstandvastigheid! (*bis.*)

Dus, jeugdige vriendinnen!
 Wilt gij gelukkig zijn,
 Ook, als bij 't jaren klimmen,
 Uw schoon vervloeg in schijn.
 Zeilt op de reis des levens
 Nooit met de Liefde voort,
 Of neemt, als borg daarnevens,
 De Vriendschap mede aan boord. (*bis.*)

FERDINAND.

Dank u, lieve Henriette! Nu, neem dan in mij de minnaar en
 de hartvriend aan boord van uw bevallig scheepje, en laten wij
 zoo te zamen onbezorgd door het leven heenzweilen.

HENRIETTE.

Onbezorgd! Helaas!

FERDINAND.

Ja, onbezorgd! want mijn gelucksgodin heeft mij daartoe de tooverroos bezorgd.

HENRIETTE.

En dat is dan zeker die roos zonder doornen, waarvan gij bij uwe komst gewag maaktet?

FERDINAND.

Ik heb niet gezegd dat zij geheel zonder doornen is, maar onze liefde en de tijd zullen deze onkwetsbaar maken.

HENRIETTE.

Ik begin nu haast inderdaad belang te stellen.

FERDINAND.

Werkelijk! welnu, dan zal ik uwe gepaste nieuwsgierigheid niet langer op de proef stellen. Ik ben Notaris geworden.

HENRIETTE.

Zoo, waar?

FERDINAND.

Hier ter stede.

HENRIETTE.

Daar hebt gij reeds de groote doorn.

FERDINAND.

Hadt gij dan liever mijne beuoeming op een eiland of in een achterhoek gezien?

HENRIETTE.

Voor den door u beoogden maatschappelijken stand, neen! maar voorzooveel uwe wenschen mijwaarts betreffen, ja! Waart gij in eene nederige dorpsgemeente geplaatst, dan had ik misschien in mijne gevoelens gewiefeld; nu gij echter hier ter stede uwe praktijk moet uitoefenen, is mijn gevoelen gevestigd.

FERDINAND.

En het is?

HENRIETTE.

Dat ik de Notaris-minnaar niet aan boord neem, maar altijd aanspraak op zijne belangelooze vriendschap wil blijven behouden, zoolang mijne levensreize duurt.

FERDINAND.

Hoe! wat meent gij? Juist nu ik het toppunt van mijn geluk dacht te hebben bereikt.

HENRIETTE.

Beter is het onder het klimmen bedaard terug te keeren, wanneer men niet zeker is op dat toppunt een gedroomd geluk te bereiken, dan daarvan duizelend met teleurgestelde verwachtingen ter neder te storten.

FERDINAND.

Maar is dit dan mijne toestand?

HENRIETTE.

Met betrekking tot mij, ja! — Gij zegt: de liefde moet opregt zijn, en dat ik dit ben zal u tevens bewijzen de hartelijkheid van die liefde, die ook in mijne boezem voor u is ontwaakt, en die de tijd daaruit moeilijk zal wegwisschen.

FERDINAND.

En wat belet dan ons geluk?

HENRIETTE.

Hoor mij. Toen gij nog Notarisklerk te Zaandam waart, en ik u daar, terwijl ik bij mijn oom den Ontvanger logeerde, leerde kennen, was ik de geliefde dochter van een dorpspredikant, wiens wenschen zich niet verder uitstrekten, dan dat ik eenmaal de vrouw van een zijner jeugdige ambtgenooten zoude worden. Gij sloegt het oog op mij en het gevoel dat zich in uwe borst ontwikkelde, ontgloeide ook in de mijne, en met wederzijdsche verrukking ontboezemden wij beiden de heerlijke regels van Vondel:

Waar zoo de liefde viel,

Smolt liefde ziel in ziel,

En hart aan hart te gader.

En zeker zal ik mij mijn leven lang die zalige oogenblikken eener eerste reine liefde herinneren. Het lot scheidde ons en bragt ons weder bijeen. Gij werdt herwaarts geroepen om uwe studiën te volmaken, en ziet uwe verwachtingen bekrond. Mijn ouders daarentegen stierven kort achtereen en lieten mij zonder vermogen achter. Mijn goede oom, het eenig lid onzer familie dat ik kende, scheen mede niet zeer fortuinlijk te zijn geweest, en toen hij stierf, was het ook uw raad dat ik liever met mijn handenwerk een onafhankelijk bestaan zou trachten te verkrijgen, dan ten laste eener weduwe te blijven, die zelve eene dochter te verzorgen had en aan wier luimen ik mij misschien zou moeten onderwerpen. —

Liever een met eigen verdiend naaldegeld gekocht kleed, dan een uit een anders speldegeld, niet altijd met een goed hart bekibbeld nieuw of wel een halve aflegger. Zóó zoudt gij er ook over hebben gedacht. Kortom, mijn besluit was genomen, met eenige bespaarde penningen vestigde ik mij. Onze liefde en verkeerling bleven op dien afstand, die de welvoegelijkheid en de wederzijdsche achting vorderen, voortduren. Nimmer deelde ik u echter mijne teleurstellingen in het door mij gekozen beroep mede. O, menigmaal benijdde ik de gewone dienstboden, die bij vrije kost en inwoning hun ruim vast jaarlijks loon ontvangen en onbezorgd daarheen kunnen leven; maar wanneer ik dan getuige van veler wulpschheid en brooddronkenheid werd, zag hoe menigeen, wel zoogenaamd geld-eerlijk, toch, trouweloos ten aanzien hunner meesters, kwistig-met diens goed omsprongen en zich eindelijk zonder doorzigt in de armen van den een of anderen ambachtsman werpende, de bron werd van eene dier talrijke rampzalige verarmde huisgezinnen, die niet tot zegen der maatschappij strekken, maar haar nog tot in volgende geslachten tot last worden; dán dankte ik God dat Hij mij in mijne behoefte voor een dergelijk lot had gespaard; maar van lieverlede ontkiemde daarbij in mijn hart de gedachte, dat ook ik voor u niet worden kon wat ik voor uw wél begrepen belang moest zijn. Tusschen het pennegeld van den klerk en het naaldegeld van de naaister, was de afstand zoo aanzienlijk niet; maar toen gij kandidaat werdt en langzamerhand het thans verwezenlijkt tijdstip naderdet, dat gij in den cervollen en achtenswaardigen stand van Notaris zoudt optreden, toen ontwaakte in mij, dank mijne opvoeding, dat beter gevoel, dat ik zoo zelden bij de door mij benijde dienstboden zag opwellen, en de inspraak mijns harte zeide mij: gij moet den man voor wien gij liefde en hoogachting koestert niet ongelukkig maken.

FERDINAND.

Maar doet gij dat dan inderdaad.

HENRIETTE.

Ja! Wanneer uwe roeping ten platten lande ware geweest, dan leverde dit ten minste het dubbele voordeel op, én dat gij dadelijk in de winsten van het opengevallen beroep zoudt treden, én ik daar onder geen anderen naam bekend stond, dan als de dochter van een verstorven achtenswaardig leeraar. — Ik had alsdan wellicht geweefteld en gedacht: zuinigheid en huisselijke vlijt kunnen

op den duur tegen eene geldelijke huwelijks-gave opwegen. Het bewustzijn onzer wederkeerige opregte liefde had welligt de zegen over mijne weifeling behaald; — maar thans, nu gij in deze stad moet optreden, nu gij eerst het vertrouwen van familiën moet winnen en misschien na een lang tijdverloop, door het afsterven van een uwer ambtgenooten, een voor een huisgezin voldoende gevestigd bestaan verkrijgt, nu mag de arme naaister het geluk van wat haar het liefst en dierbaarst is niet in de waagschaal stellen en moet zij het offer brengen, dat wel haar hart pijnigt en, gelijk ik zeker weet, ook het uwe wondt, maar beter is die tijdelijke verwonding, dan dat beide harten in kommer wegens de gevorderde behoeften des levens verkwijnen.

FERDINAND.

Maar wij kunnen immers eenig geduld hebben totdat mijne inkomsten voldoende zijn?

HENRIETTE.

Wanneer? Over eenige jaren! Ik wil niet aan uwe regtschapenheid twifelen en op den voorgrond zetten, dat alsdan het weinige schoon dat ik bezit, zal verouderd en vervlogen zijn en gij berouw zoudt kunnen koesteren over eenen band, die u als eerlijk man belet eene andere verbindtenis aan te gaan, meer geëvenredigd aan uwen maatschappelijken stand. — Geduld hebben? — o! wij kennen dat geduld; het is een schoon woord, maar het bestaat bij u zoogenaamde heeren der schepping niet, wanneer de liefde hare regten eischt; de platonische liefde moge in de romans bestaan, in het werkelijk leven ontaardt de mannelijke liefde in begeerte, en wanneer zij geen voldoening verkrijgt, in wrevel. Heb ik juist geoordeeld?

FERDINAND.

Ik kan niet zeggen onjuist, maar gij overdrijft, en alle toestanden zijn niet dezelfde.

HENRIETTE.

Hierin hebt gij gelijk, maar het fijnere vrouwelijke gevoel ziet, wanneer ook zij niet door den roes der liefde bedwelmd is, in Amors tooverspiegel op den achtergrond zooveel schaduwtinten, dat de rede haar influistert: Verzint eer gij begint! Ferdinand! ik had in mijne vroegere jeugd een vriendinnetje, ook zij was door omstandigheden gedwongen haar onderhoud met de naald te ver-

dienen; een hoofd-ambtenaar verliefde op haar; zij beminden elkander, zoo als ik geloof dat wij elkander beminnen; hij trouwde haar; de aanmerkingen die er overal vielen waar hij werd geplaatst, dat hij met eene naaister was gehuwd, hoorde hij of telde hij niet; beiden leefden gelukkig voor zich en stoorden er zich niet aan dat zij van de diné's en soupé's werden uitgesloten of die moesten vermijden; maar toen het op zijne bevordering aankwam, toen oordeelde men dat hij te burgerlijk had gehandeld, dat hij slechts met eene naaister was gehuwd en den toon niet konde voeren dien men, ofschoon ten onregte, aan zijnen rang verbond, en een ander, minder aanspraak hebbende, min verdienstelijk ambtenaar, maar met eene in de maatschappij toon gevende vrouw gehuwd, sprong hem boven het hoofd.

FERDINAND.

En zijn vrouw?

HENRIETTE.

Voor zich zelven troostte zij zich in het leed, want zij was eene edeldenkende huismoeder; maar wanneer zij zag hoe de onverdiende achteruitzetting haar man griefde, hoe hare zonen in minder aanmerking kwamen dan die van den bevoorrechte, dan vielen menigmaal hare verborgen tranen op het te herstellen kindergoed en dacht zij: was ik maar naaister gebleven.

FERDINAND.

Dat was dwaas!

HENRIETTE.

Niet zoo dwaas als gij denkt. Wij zouden zeker niet in geheel gelijken toestand geraken, maar toch nagenoeg. Uwe post is onveranderlijk, maar het notariaat hangt af van gunst en vertrouwen. Ik ken eenigsints de gevoelens der wereld, en zoudt gij ook niet denken, dat wanneer deze of gene voorname famielje u met de administratie harer zaken wilde belasten en zij vroegen: wie is de Notaris van Teijlingen? het antwoord gereed lag: het is een braaf mensch, maar ik weet niet of hij solide is, want hij heeft geen aanzien in de maatschappij en is met eene naaister gehuwd?

FERDINAND.

Niemand zoude mij een dergelijk verwijt durven doen.

HENRIETTE.

Wees niet onnoozel genoeg om te wanen dat men u in het aangezigt zal zeggen wat men denkt! Op de diné's en soupé's worden

zooveel kluwen gesponnen, waarvan de afwezigen nimmer de draden kunnen ontwarren, zonder de onbescheidenheid van den een of ander, wanneer het te laat is. Uw belang is thans eene vrouw te zoeken, die gij genoeg achten en beminnen kunt, om u én eene liefderijke huisvrouw én eene gezellinne op het levenspad te zijn, al kunt gij haar niet het eerste gevoel uwer liefde schenken, zoo als aan mij, en die door hare betrekkingen uwen maatschappelijken stand staande houdt en helpt verhoogen. Voor mij blijft gij de vriend mijns levens, de eenige man voor wien ik hartstogt heb gekoesterd; maar het huwelijk, waarin wij ons eens zalig hebben gedroomd, hiervan komt niets; ik moet, ofschoon ik erken met een bloedend hart, dat offer aan uw welbegrepen geluk brengen.

FERDINAND.

Met de liefdevolste woorden stoot gij mij een dolk in het hart en maakt den aanvankelijk gelukkigsten tot den ongelukkigsten dag mijns levens.

HENRIETTE.

Moet de moed der zwakkere die des sterkeren beschamen. (*Hem de hand reikende.*) Vaarwel, Ferdinand! niet voor altijd, want als vrienden hoop ik dat wij elkander nog meermalen op ons levenspad zullen ontmoeten.

FERDINAND.

Bedenk. De tijd baart rozen....

HENRIETTE.

Maar geen wonderen. — Vaarwel!

FERDINAND, *hij wil haar omhelzen.*

Dan tot wederziens.

HENRIETTE, *hem afwerende.*

Ook dat niet! Ons gevoel moet ons nimmer overmeesteren. Ga heen! overweeg en gij zult mijn gedrag regtvaardigen.

FERDINAND.

Edel meisje! Ik kan, al wilde ik, thans uwe edelaardige gevoelens niet met klem weerspreken; de smart wegens uw onverwacht besluit trof mij te zeer; ons beider hart is nu te veel geschokt, wij zullen dus een kalmer oogenblik afwachten. Vergun mij! (*hare hand nemende en die vurig kussende.*) Nu dan.... tot wederziens! (*hij vertrekt.*)

DERDE TOONEEL.

HENRIETTE, *alleen.*

Daar komt waarlijk een teruggedrongen waterlander voor den dag. Weg, getuige van de moeilijkheid der zelfverwinning. Vreemd is het echter niet en zal mijn verkropt gevoel er eer de avond valt nog wel meerdere ontlasten. Het is ieder en vooral geene vrouw gegeven, om altijd stoicijn te wezen, en dat is ook hare bestemming niet: de vrouw mag nimmer gevoelloos zijn, maar moet steeds eene behoorlijke mate van zelfbeheersching bezitten, ten einde zich op den levensweg, al is die met doornen bezaaid, te kunnen staande houden. Doornen? Ach! de koningin der bloemen heeft ook de haren, waarom zou dan een arm meisje die niet op haren weg vinden?

VIERDE TOONEEL.

HENRIETTE, VAN PRATEREN.

VAN PRATEREN.

Heb ik de eer mejufvrouw van der Kolk te zien?

HENRIETTE.

Om u te dienen. Wat is er van uwe begeerte? ik heb niet de eer u te kennen.

VAN PRATEREN.

Ja, onbekend maakt onbemind! Ik ben van Prateren, Commissionair, handelende onder de algemeen bekende firma van van Prateren & Co.

HENRIETTE.

Nu, die firma is nog al uitgebreid en zult gij u niet over gebrek aan compagnons kunnen beklagen. — Maar, in alle geval, wat is er van uwe dienst?

VAN PRATEREN.

Van de mijne op dezen oogenblik niets; maar ik kom zoo eigentlijk in zaken van derden.

HENRIETTE.

En mag ik dan weten wat die zaken zijn?

VAN PRATEREN.

O ja! Ik bemoei mij anders niet direct zelf met die commissien

en laat dit aan mijn kantoorlooper over. Maar eene naamsgelijkheid deedt mij besluiten, om zelf de zaak te behandelen.

HENRIETTE.

Maar, wat is het dan voor een zaak?

VAN PRATEREN.

Kent gij madame la Grange?

HENRIETTE

Zeker. Zij is het waar ik bij voorkeur mijne modewaren bij inkoop.

VAN PRATEREN.

En schrijft u ook P. H. van der Kolk?

HENRIETTE.

Ja, want mijne naam is eigenlijk Pauline Henriette.

VAN PRATEREN.

Zonderling!

HENRIETTE.

Maar, wat wilt gij dan toch?

VAN PRATEREN.

Ziet gij! Madame La Grange staat met hare geldelijke zaken in betrekking tot mijn kantoor en geeft mij, wanneer zij wissels moet betalen en tijdelijk geld noodig heeft, assignatiën in betaling.

HENRIETTE.

En wat heb ik daarmede te maken.

VAN PRATEREN.

Wel, zij gaf aan mijne firma heden eene assignatie in betaling om te incasseren van f 95,42 voor geleverde zijde en andere modewaren; ik was afwezig, maar zij gaf aan mijnen bediende op, dat hij zich bij u om de betaling moest vervoegen, daar die goederen door u waren uitgezocht en ten uwen huize bezorgd.

HENRIETTE.

Ik herinner mij dit, maar die goederen waren voor mijne nicht, die dezelfde namen voert en daarom zal het eene vergissing zijn, daar die goederen voor hare rekening zijn gekocht en dit ook zoo door mij is opgegeven; de bezorging bij mij geschiedde alleen om dat ik daarvan een kleedingstuk moest maken.

VAN PRATEREN.

Aanvankelijk betwijfelde ik ook of niet uwe nicht de schuld moest betalen, en daar ik u niet kende, zond ik mijne bediende bij madame la Grange en deze gaf te kennen, dat zij reeds een paar malen bij uwe nicht met de kwitantie had gezonden, doch ieder keer en nog gisteren was uitgesteld; maar dat, daar de goederen door u waren uitgezocht en bij u bezorgd, gij daarvoor aansprakelijk waart.

HENRIETTE.

Ik ben het niet schuldig, maar wanneer ik geld had, zoude ik het op grond der aanmerking van madame la Grange kwijten, ook om de eer mijner nicht op te houden, daar madame la Grange niet kiesch handelt. Zij had alvorens hare schuldvordering in handen van derden te geven, kunnen trachten eerst mijne nicht en dan mij daarover te spreken.

VAN PRATEREN.

Wat zal ik u zeggen. Zij is bejaard, kan moeilijk haar magazijn verlaten, zit zelve dikwerf in verlegenheid en alvorens hare rekening bij onze firma grooter te maken, onderzoeken wij eerst de solvabiliteit der personen op wie zij ons papieren in betaling geeft.

HENRIETTE.

En waarom u dan niet eerst bij mijne nicht aangemeld, die toch wel beter bij kas zal zijn dan eene mode-naaister?

VAN PRATEREN.

Om... Om... Omdat, zie je! ik niet kon denken dat mejufvrouw van der Kolk, uwe nicht, die schuld niet had betaald, daar zij ieder half jaar van mij eene uitkoering van haar oom in Oost-Indië krijgt, dat zij voor speldegeld gebruikt... en...

HENRIETTE.

En?

VAN PRATEREN.

Om... om... omdat het wel meer gebeurt, zie je! dat de dames geld geven om rekeningen te betalen en dit dan niet altijd prompt geschiedt.

HENRIETTE.

Foei! dat is oneerlijk. En nu omdat mijne nicht tt oden dusge-naamden fatsoenlijken stand behoort, omdat zij voor haar toilet een

voldoend speldegeld krijgt, denkt gij dat zij geene schulden kan maken en omdat ik van mijn verdiend naaldegeld mij moet onderhouden, inderdaad zoo als velen in mijnen stand, behoeftig ben, zoo verdenkt gij mij; niet van schulden maken, dat niet geoorloofd is, maar in mijnen toestand verschoonlijk zoude zijn, doch van oneerlijkheid. Foei! en nog eens foei! mijnheer! ik ken uwen handel en wandel niet, maar uw wantrouwen doet mij wenschen, dat uwe boeken en handelingen zoo rein zijn en met ieders oogen mogen bezigtigd worden, als mijn klein rekeningenboek, dat ik u zal vertoonen.

VAN PRATEREN.

Ja, zie je! dat behoeft nu juist niet! Uwe verzekering is mij genoeg en ik zal het nu wel met uwe nicht vinden.

HENRIETTE.

Neen! dit is niet genoeg! thans eisch ik dat gij mijne verrekningen ziet.

VIJFDE TOONEEL.

VAN PRATEREN, *alleen*.

Dat is ook geen katje om zonder handschoenen aan te raken. Die arme nuffjes zijn zoo gaauw op de teenen getrapt; maar zij heeft geen ongelijk, wél heeft zij mij een steek onder water gegeven, even als of zij alle de handelingen van een zaakwaarnemer kende; maar aan den anderen kant heeft zij een zalje op mijne blaauwe scheenen van dezen morgen gelegd. Had men eens ja gezegd, dan zoude ik een lief vrouwtje hebben gekregen. Maandags zoude het geweest zijn: van Prateren, ik moet eene nieuwe zijden japon hebben; Dingsdags, van Prateren, het fatsoen van mijne hoed deugt niet meer! Woensdags, van Prateren: mijn shawl past niet op mijne nieuwe japon. Donderdags van Prateren: met dat regenachtig weder is mij een uitgaasmantel noodzakelijk. Vrijdags, van Prateren: ik kan met mijn tegenwoordig kapsel van avond zoo niet op het concert gaan, en Zaturdags had van Prateren misschien eene rekening van stavast gekregen, aangevuld met nog geheime, kleine artikelen van handschoenen, linten en zoo voorts. Een meisje dat met *f* 400 speldegeld nog rekeningen van *f* 100 onbetaald laat, is geene bezuiniging maar een geld opetend spoorweg-artikel, dat ge-

vaarlijk is. Zoo wat een locomotiefje dat den echtgenoot uit de rails der gewone uitgaven stoomt. Dan houde ik het toch nog liever met zuinige nichtjes, die met het naaldegeld hun brood moeten verdienen; zij kunnen tenminste des mans overhemden verstellen en heel houden, en dit arme nichtje ziet er inderdaad niet onaardig uit in haar eenvoudig japonnetje; maar daar valt het mij andermaal op, dat beide nichten dezelfde namen hebben. Ik hoop warempel niet dat ik het geld aan de verkeerde heb uitgekeerd. Ik moet de correspondentie uit de Oost eens nazien; doch, in elk geval het bestaan der tweede nicht was mij geheel onbekend, en onbekend maakt onbeminde! maar nu ik haar leerde kennen, zoude ik in staat zijn het lieve gezigtje ook te beminnen. Van Prateren, van Prateren, denk aan je ouderdom! blaauwe schenen bij de mannen zijn een even ongeldige waar, als blaauwkousen onder de vrouwen.

ZESDE TOONEEL.

VAN PRATEREN, HENRIETTE, *met een rekeningenboek en papieren.*

HENRIETTE.

Vergeef mij dat ik u eenigen tijd heb laten wachten, maar ik had enkele kwitantien verlegd.

VAN PRATEREN.

Och! ik heb mij niet verveeld en heb maar eenige bespiegelingen bij mijzelven gemaakt.

HENRIETTE.

Zeker over uwe verkeerde oordeelvelling.

VAN PRATEREN.

Misschien ook al, — doch ook gij beoordeeldet mijne handeling verkeerd. — Mijn beroep brengt mij in aanraking met zooveel menschen, en daar het meest geldzaken betreft, ben ik altijd voorzigtig, en daarom is de firma van Prateren & Co. steeds staande gebleven en heeft zich in een redelijk doen gezet.... ook heb ik, al zeg ik het zelf, een goed hart. Ziet gij! ik ben innerlijk blijde dat mijne veronderstelling ten uwen aanzien onjuist was; maar de veeljarige ondervinding doet ons dikwijls aan de mogelijkheid gelooven. Nu heb ik in dergelijke gevallen de gewoonte om zelf de

zaken te behandelen; ontdek ik dan dat er kanker aan de zaak is, dan tracht ik dit te bemiddelen; als dan het geld ongelukkig verbruikt is, dan help ik met een beetje geld; en de regthebbende, wanneer hij niet te barsch is, is te vrede met een accoordje, — als de eene hand de andere wascht dan zijn ze beiden schoon! weet gij?

HENRIETTE.

En zeker laat gij u de daarbij gebruikte zeep goed betalen.

VAN PRATEREN.

Een arbeider is immers zijn loon waardig.

HENRIETTE.

Welke ook uwe bedoelingen zijn geweest; ik dank God! dat ik uwe tusschenkomst niet noodig heb om mij wegens misbruik van vertrouwen uit de handen der Justitie te houden. Maar, zie hier mijne aantekeningen wegens de bewuste schuld.

VAN PRATEREN.

Uwe opheldering was mij genoeg.

HENRIETTE.

Maar niet voor mij. Hier uit dit boekje ziet gij dat ik op den datum der schuldvordering heb aangeteekend.

Ontvangen van madame la Grange, ten behoeve en voor rekening van mejufvrouw van der Kolk op de Prinsengracht, dertig Ellen Lyonsche Zijde en toebehooren, om daarvan een kleedje en eene mantilje te maken.

Gemaakt en geleverd heden.

Maakloon en verschot f 21.30.

die ik echter nog niet heb ontvangen, anders zoude er betaald bijstaan, even als bij de andere posten; en wanneer gij nu deze kwitantie ziet, dan zult gij bevinden dat ik het verschot bereids betaald heb, hoe moeilijk mij dit soms ook valt; maar wie terstond betaalt, heeft aanspraak op de beste kwaliteit, en wanneer de naaisters er dan geen voordeel op rekenen, is het in het belang der dames, die dat echter niet altijd willen begrijpen.

VAN PRATEREN.

Zij begrijpen het wel, maar zij bevorderen die wijze van handelen niet. Ik maak u echter daarvoor mijn compliment. Maar, hoe zijt gij toch tot zulk eene naauwgezette boekhouding gekomen?

HENRIETTE

Eensdeels omdat eene ziekte mij heeft geleerd, mijne zaken goed in orde te houden, ook met betrekking tot mijne begunstigers, zoodat hij onverwacht afsterven ieder weet aan wien het mij vertrouwde goed behoort, en anderdeels door mijn overleden vader, die leeraar was en mij de spreuk: „wees opregt gelijk de duiven en voorzigtig gelijk de slangen,” met betrekking tot de burgerlijke handelingen, dús uitlegde: „wees steeds eerlijk ten aanzien van anderen en zorg tevens dat men u niet bedriegt!”

VAN PRATEREN, *haar onder de kin willende strijken.*

Gij zijt zulk een slim slangetje en zulk een aardig duifje, dat ik....

HENRIETTE, *hem terug stootende.*

Mijnheer!

VAN PRATEREN.

Nu, nu, ik meen het zoo kwaad niet. Ik ben ongehuwd, moet wegens mijn kantoor eene huishouding hebben; de dienstboden laten Gods water over Gods akker loopen of bestelen mij, en als 's middags om twaalf uur mijn ekster roept: „Naatje! is de koffij klaar?” dan kookt dikwerf ten één uur het water nog niet en zoo gaat het met alles; nu had ik wel zin in zoo'n aardig en accuraat huishoudstertje.

HENRIETTE.

Gij wordt onkiesch en beleedigend.

VAN PRATEREN.

Dat komt dat ge me zoo niet begrijpt! nu is het ongepaste wantrouwen aan uwe zijde. Ik meende in alle eer en deugd. Ik dacht zoo: ik heet Jacob, zoudt gij nu mijn Racheltje willen zijn?

HENRIETTE, *lagchende.*

Ik heb geen lust om zaakwaarneemster te worden. Uwe huishoudzeep zoude wellicht te veel met zilte tranen, in plaats van met zalfende olie vermengd zijn. Zoek dus, mijnheer Jacob! eerst eene Lea! die had volgens de oorkonde toch teedere oogjes.

VAN PRATEREN, *ter zijde, naar zijne scheenen voelende.*

Dat is nummer twee.

HENRIETTE.

Wat belijft u?

VAN PRATEREN.

Och, als ik zoo lang op dezelfde plaats sta, dan krijg ik wel eens kramp in de kuiten. Zeker regeert van daag weder de Noordenwind.

HENRIETTE.

En die is voor een Zephir zoo als gij te gevoelig. Ik raad u dus om uwe wandeling te hervatten, dan krijgt het bloed doorstraling. Uwe dienaar.

ZEVENDE TOONEEL.

HENRIETTE, *daarna de deurwaarder* JURRIAAN HOUVAST.

HENRIETTE.

Ik ben blijde dat hij weg is. Het is een van die menschen, die men meer beklagen dan belagchen moet. Zonder voldoende opvoeding in de wereld wat vooruit komende, worden zij lastig, alleen omdat zij den takt niet hebben om in alle opzichten naar behooren te handelen. (*er wordt aan de deur getikt*) Wie is daar nu weêr? (*de deur opende.*)

JURRIAAN HOUVAST.

Neem mij niet kwalijk. Ik spreek tegen de persone van P. H. van der Kolk?

HENRIETTE.

Juist. Maar wat moet dat?

JURRIAAN HOUVAST.

Ja, zoo staat het ook op het belasting-register ingeschreven. Wat nu uwe vraag betreft, zoo ben ik Jurriaan Houvast, beëdigd deurwaarder, verplicht een dwangbevel tegen u te beteekenen.

HENRIETTE.

Een.... een dwangbevel! moet ik dan in arrest?

JURRIAAN HOUVAST.

Wel neenje! dat is zoo'n term. Ik heb ook al gezegd, dat hij niet deugt en de menschen maar onnoodig aan het schrikken maakt. Het is niet poëtisch; maar ik weet niet of u van de edele dichtkunst houdt. Apropos! is uwé wel eens bij de rederijkers geweest?

HENRIETTE.

O ja! en als ik mij uwe spraak herinner, dan zag ik u in den Gijsbrecht van Amstel de spion voorstellen.

JURRIAAN HOUVAST.

Juist, maar gij moet zeggen: „van Aemstel.” Zie je! dat is zoo op het laatste congres uitgemaakt, dat die dubbele *a* en die *e* gelijkluidend zijn. Onder ons, 'k geloof dat ze 't maar gedaan hebben om de verbroedering, maar het zal nooit gaan, zegt onze kamer-

president, die er bij was; ons metalen kruis klinkt als een klok en aan een ijzeren kruis hebben de Hollanders zelfs een spreekwoordelijken hekel. — Ja, wij redrijkers ziften alles haarfijn uit. — Je hebt de Gijsbrecht van Aemstel gezien, nu, verbeeld je, daar heeft Vondel gezegd: — onder ons, Homerus doet ook wel eens een dutje.

„Hij proeft zijn bekkeneel op poorten van metaal!”

Maar één onzer heeft duidelijk aangetoond dat *proeft* moet zijn *beukt*. — Onze President, die van onderzoek houdt, zei laatst: „Houvastje, je moest het eens nader onderzoeken en dan verslag doen bij onze eerste bijeenkomst.” En, wat gebeurde? Ik kwam met een pleister op de kin in de vergadering; weet je wat ik gedaan had? Ik had met de kin op des ontvangers ijzeren geldkist gebeukt, maar proefde al dadelijk dat het niet lekker was. — Ofschoon men mij uitlachte, ik gaf bij hoog en laag, proefondervindelijk aan Vondel gelijk.

HENRIETTE.

En gij hadt ook gelijk. Maar wat wilt gij toch met al uwe poëtische redeneringen. Wij bleven bij het dwangbevel, waarmede gij mij zooveel schrik aanjoegt.

JURRIAAN HOUVAST, met *hoogdravenheid*.

Schrik niet! ik wreek geen kwaad, maar dwing tot goed,

Straf is mijn band, maar lieflijk mijn gemoed.

Zoo staat, — weet uwé, ook al van Vondel — voor het Amsterdamsche Werkhuis, en zoo is het ook mij; ik moet u een dwangbevel beteekenen, maar het is eigentlijk niet anders dan een allerallerlaatste waarschuwingje, dat echter eene gulden en zooveel centen kost.

HENRIETTE.

Maar, waarom?

JURRIAAN HOUVAST.

Wel omdat gij de termijnen uwer belasting niet tijdig hebt aangezuiverd.

HENRIETTE.

Ik betaal anders alles in eens; maar ik ben een tijd lang ongesteld geweest en wacht thans op het betalen eener rekening.

JURRIAAN HOUVAST.

Nu, de kosten zijn toch eens gemaakt, en nu hebt gij acht dagen tijd.

HENRIETTE.

Maar als ik in dien tijd geen geld ontving.

JURRIAAN HOUVAST.

Dan, ja dan wordt ondanks de aandoenlijkheid van mijn gemoed, zoo als de dichter zegt, mijn hand strenger en moet ik arrest op uw goed leggen, maar: (*rondziende en dan hoogdravend*)

„Gelijk een olifant, die rondsnoft met zijn snuit.”

Ik geloof niet dat ik er de kosten uit zal kunnen verhalen.

HENRIETTE, *angstig*.

En wat dan?

JURRIAAN HOUVAST.

Ja, dan wordt gij non-valeur.

HENRIETTE.

Ik een non-valeur?

JURRIAAN HOUVAST.

Nu, ja! dit is maar zoo'n stadhuiswoord, weet u, maar dat komt dat ik vroeger klerk bij een Advocaat-Notaris ben geweest. Ik krijg er dan ook wel eens van langs, eigenlijk moest ik zeggen oninbaar; misschien zet dan de burgemeester er onvermogen achter, en en als dan de andere autoriteiten het gelooven willen, is het mij wel. Daar hebt gij het papiertje! doe nu wat gij kunt. Je onderdanige dienaar! (*al buigende heengaande*) Mijn ontvanger zegt: „je moet je pligt doen, maar altijd beleefd zijn.”

ACHTSTE TOONEEL.

HENRIETTE, JURRIAAN HOUVAST, *die den opkomenden BERNARD tegen het lijf loopt.*

BERNARD, *Houvast, die op het punt van vallen stond regt zellende.*

Stavast! Wie drommel kon ruiken, dat er zoo'n zwarte tor achter de deur was.

JURRIAAN HOUVAST.

Kerel! ik heet niet Sta- maar Houvast en je moet van mijn lijf afblijven, want ik ben hier in ambtsbetrekking. Ik ben Rijks-deurwaarder.

BERNARD.

Zoo stond je daarom zoo dicht bij den ingang; maar had ik je niet gegrepen dan waart ge gevallen.

JURRIAAN HOUVAST, *zijn arm bevoelende.*

Gegrepen! dat is niets! maar je hebt me geknepen.

BERNARD.

Nu dat is ook niets. Knijpen is niet strafbaar.

JURRIAAN HOUVAST.

Dan zou je iemand wel straffeloos kunnen doodknijpen.

BERNARD.

Dat 's wat te erg; maar anders als knijpen met gevangenis werd gestraft, dan mogten ze nog wel een roode dorp¹⁾ voor de vrouwen bijbouwen, vraag het aan de uwe maar, als je er eene hebt.

En nu knijp maar uit.

JURRIAAN HOUVAST *vertrekt, steeds zijn arm bevoelende.*

BERNARD.

Neem niet kwalijk, juffer, maar de kerel zeurde als eene zandschuit, om zoo'n vrou wenkneepje.

HENRIETTE.

Maar met manshand aangebragt.

BERNARD.

Ik zag hem zoo gaauw niet! dat komt er van als men maar één kijker heeft en ik had al eens op de deur getikt en hoorde spreken; anders was het geweest: aangeklopt en niet opengedaan; regts omkeert! marsch!

HENRIETTE.

Maar, wat wilt gij, goede vriend!

BERNARD.

Ja, het compliment van mijn majoor.

HENRIETTE.

Uw majoor? ik ken hem niet.

BERNARD.

Dat wil ik wel gelooven, want hij betrok eerst gisteren avond zijne kamers hier beneden.

¹⁾ Volksbenaming van de cellulaire Gevangenis te Amsterdam.

HENRIETTE.

Maar ik ontvang geene officieren.

BERNARD.

Nu, hij is geen ijzervreter, het is een beste vent, waarvoor ik mijn oog heb gewaagd; en als je hem loon vraagt en hij oordeelt het niet genoeg, dan geeft hij uit eigen beweging wat hij denkt dat u toekomt.

HENRIETTE.

Maar ik heb hem niets te vragen.

BERNARD.

Ja, maar hij u, dat 's ook waar. Dat komt dat die zwarte tor, die mij tegen de beenen liep, mij geheel in de war heeft gebragt.

HENRIETTE.

Nu dan, ter zake.

BERNARD.

De majoor heeft wat fijn heeren-naaiwerk, en daar hij nog niemand kent, moest ik beneden aan de jufvrouw van den huisbaas vragen of die iemand konde opgeven, en die verwees mij tot u.

HENRIETTE.

Maar, goede vriend! ik naai geen heerenwerk.

BERNARD.

En de regiments-kleermaker hier zegt dat hij geen zijden foulards kan zoomen.

HENRIETTE.

Zoo dat is iets anders; als het dát is, ben ik bereid zulks te doen. — Breng ze dan maar hier.

BERNARD.

Zoo luidt mijn dienstorder niet! — de majoor wil u er zelf over spreken, want ik geloof dat hij ze nog koopen moet en daarom was het bevel, dat ik moest hooren, of gij hem kunt opwachten.

HENRIETTE.

Als het werkelijk een geschikt mensch is, dan moet ik het mij wel getroosten.

BERNARD.

Nu, nu ik wed dat er een boel dametjes zijn, buiten u, die wel door een officier zouden willen getroost worden.

NEGENDE TOONEEL.

HENRIETTE, *alleen.*

Het is heden voor mij een dag van vreemde ontmoetingen. Als jufvrouw Teemel van morgen al die steeltjes in mijn kopje thee gezien had, dan zouden zij voorspeld hebben, dat het heeren bezoeken waren. Dat het toeval zoo dikwijls het bijgeloof te hulp komt! Ik heb de schuld gegeven aan den kruidenier, die mij steeltjes voor blaadjes verkoopt; maar misschien is het ook zijn schuld niet en kan hij geen beter thee leveren voor den geringen prijs dien ik besteden kan. — Intusschen hebben alle die bezoeken mij eenige afleiding gegeven, doch evenwel het smartgevoel in mijnen boezem niet geheel onderdrukt. — Moedig voortgetreden Henriettel die rijks deurwaarder heeft u immers uw standpunt in de maatschappij aangewezen (*bitter lagchende*), gij zijt een non-valeur.

TIENDE TOONEEL.

HENRIETTE, de MAJOOR (*met een klein pakje onder den arm aankloppende*).

HENRIETTE

Daar zal de onbekende Majoor zijn. — Binnen!

DE MAJOOR.

Goede morgen, mejufvrouw! want al is het reeds middag, hier te lande kent men niets anders dan, goeden morgen, goeden avond en goeden nacht! de middag schijnt geheel vergeten.

HENRIETTE.

Dat komt van het onzekere tijdstip. — De ambachtsman houdt zijn middag te twaalf ure, als wij ons koffij uurtje hebben en de heeren beursgangsters en hooge autoriteiten, gebruiken het middagmaal, als wij, ten minste ik, ons met een kopje thee verkwikken. Maar wij hebben immers iets voor den middag en wenschen elkan- der smakelijk eten!

DE MAJOOR.

Wel te verstaan als je iets hebt. Middag is het voor allen, maar dan blijft het de vraag of er wat te bikkelen valt en dan nog of het altijd wel smakelijk is.

HENRIETTE.

Helaas! maar al te waar.

DE MAJOR.

Ik heb ook menigmaal in mijn leven geen en dikwijls een slecht middagmaal gehad. Br. br. br. — nog voel ik de sterke boter en het ranzige spek in de keel en de harde erwten in de maag, die ik op mijne zeereis herwaarts moest slikken, toen onze provisie op was en wij door tegenwind het Kanaal niet konden binnenstevenen.

HENRIETTE.

Maar dan hebt gij, met uw verlof, toch eene langdurige spijsvertering.

DE MAJOR.

Neem mij niet kwalijk! ik spreek alleen nog bij herinnering.

HENRIETTE.

Die kwade herinnering hadt gij dunkt mij al lang aan den vasten wal kunnen vergeten.

DE MAJOR.

Alsof het eten in de logementen en in de restauratiën ook altijd zoo puik was. — Duur is het genoeg, maar menigmaal wordt het, God beter 't, meer gevloekt dan gezegend.

HENRIETTE.

Alzoo — Leve de huishoudelijke pot!

DE MAJOR.

Gelukkig wie bij hare eenvoud zich voeden kan. — „Eigen haard is goud waard.”

HENRIETTE.

Jammer maar, dat het er niet altijd in te vinden is.

DE MAJOR.

Gij hebt gelijk; maar het zilver van den huiskring weegt wel op tegen het goud buiten af. — Doch! revenons à nos moutons! zegt de Franschman. — Keeren wij tot het eigentlijke onderwerp mijner komst terug. Mijn oppasser heeft mij gezegd, dat gij aan mijn verzoek wildet voldoen.

HENRIETTE.

Waarom niet! wie met naaldenwerk het brood moet verdienen, mag geen eerlijk aanbod van de hand wijzen. Gij hadt eenige zijden foulards te zoomen.

DE MAJOR.

Ja. Hier zijn ze. Maar dat is het eijer-eten niet. Anders had ik ze u wel door mijn oppasser kunnen laten overgeven. — Dit zijn Chinesche doeken, die ik uit de Oost heb medegebragt; maar ik wenschte er nog andere van Fransche zijde en ook eenige zwarte halsdoeken bij te hebben, want ik heb lang genoeg de stropdas moeten dragen. — Mijn verzoek was alzoo, of gij u wildet belasten met een en ander voor mij te koopen.

HENRIETTE.

Waarom gaat gij niet zelf. Ik zal u wel een solide winkel opgeven.

DE MAJOR.

Ik houd niet van die modewinkelnusjes. — Ze weten wel dat wij heerey geen verstand van de kwaliteit hebben, en dan steemen en vleijen ze en prijzen de waar zoo aan, die ze kwijt willen wezen, en dan spijt het je later dat je met een lagchend gezigt zijt gefopt.

HENRIETTE.

Gij vleit de winkeldochters niet hard.

DE MAJOR.

Maar duid hun alles niet ten kwade; het is immers de roeping der levende winkeldochters te zorgen dat in het magazijn geen levenlooze winkeldochters overblijven.

HENRIETTE.

Die ten laatste op den lapjesdag komen. Nu, daar gij er zulk een tegenzin in hebt om zelf uwe inkoopen van die artikelen te doen, zoo wil ik u gaarne ten dienste zijn. — Maar, ik vertronw mijne keuze te minder, daar ik uwe smaak niet ken. — Geef mij dus uw adres, dan zal ik naar mijn beste weten, een en ander uitzoeken, waaruit gij dan kunt kiezen en mij het gekozene ter afwerking bezorgen, als ik deze gereed heb. — Gij kunt dan ook over mijn werk en werkloon oordeelen. —

DE MAJOR.

Daar heb ik toch geen jota verstand van. Maak goed en reken goed! is altijd mijn zinspreuk. — Wie op billijk verdiend arbeidsloon knibbelt, is waard dat hij bedrogen wordt. — Hier is mijn kaartje; de woonplaats zult gij er wel bijvoegen; want wij wonen onder hetzelfde dak,

HENRIETTE, *het kaartje inziende.*

Hoe? van... van ... van der Kolk?

DE MAJOOR.

Bevreemd u dat? het is toch een onbevleete naam.

HENRIETTE.

Dat vertrouw ik, want ook ik voer die.

DE MAJOOR.

Ook gij? — Hebt gij nog andere famielje van onzen naam in deze stad?

HENRIETTE.

Ja, eene behuudtante, de weduwe eens ontvangers en hare dochter.

DE MAJOOR.

Dat zijn de vrouw en dochter mijns eigen broeders, waarbij ik aanstonds een bezoek ga afleggen. — Gij zijt dus?

HENRIETTE.

De eenige overgeblevene dochter van den predikant van der Kolk.

DE MAJOOR.

Simon Paulus van der Kolk? Ja! Wel, dan zijt gij ook mijne volle nicht.

HENRIETTE.

Ik vraag verschooning, slechts voor de helft: want als ik wél heb, was mijn vader maar een zoogenaamde half-broeder van u.

DE MAJOOR.

Juist! maar hoe komt gij in dien nederigen toestand.

HENRIETTE.

Ach! gij weet misschien niet, dat hier te lande de dorpsleeraars, als zij geen eigen fortuin hebben of-rijke huwelijken doen, hunne kinderen weinig anders dan eene goede opvoeding kunnen nalaten.

DE MAJOOR.

Ja, daarin staan zij gelijk met de officiers kinderen. Maar, hoor eens, een vleijer ben ik niet; en hoezeer een Eva's kind zoo als allen, zoo valt onbetamelijke nieuwsgierigheid niet in mijn zwak. — Hoe komt het dat zulk een lief gezigtje nog geen verzorger heeft kunnen vinden?

HENRIETTE.

Mijnheer!

DE MAJOR.

Zeg oom als 't u belieft, want dat ben ik immers?

HENRIETTE.

Gij zijt mij nog zoo vreemd!

DE MAJOR.

Dat 's waar! En zeker heeft uw vader al zelden gunstig over zijn halven broeder gesproken.

HENRIETTE.

Mijn vader sprak nooit kwaad van iemand; alleen vernam ik van mijne moeder, dat mijn vader een vollen broeder in de Oost had, maar dat dezen een zonderling was, die weinig of niet van zich liet hooren en dat hij in de Oost ook nog een half-broeder moest hebben, die als korporaal naar Indië was gegaan.

DE MAJOR.

Die kwade korporaal ben ik! — want drommels, ik was in mijne jeugd een losse jongen. Doch, die ten halve keert, dwaalt niet! zoo ging het mij ook. Wel kon ik, toen ik eens aan boord was, niet terugkeeren en moest mij de raasdondertjes van Janmaat laten welgevallen; maar ik kon toch van mijne ligtzinnigheid leeren afzien en de militaire tucht is een heerlijk, probaat middel voor losse knapen; zij worden of beter, of zijn geheel voor de haajen; dit laatste nu is, zoo als 'gij ziet, mijn geval niet geweest, wél het eerste, en daarom ben ik van lieverlede Sergeant, Officier en eindelijk Majoor geworden, totdat de lans van een leelijke Dajakker mij alle verdere bevordering in mijn been zoo vast heeft gestoken, dat ze er niet weder uitwilde en ik wel op één gezond en één halfstijf been als Majoor zal moeten blijven rondhuppelen.

HENRIETTE.

Dat is zeker op uwen leeftijd niet aangenaam.

DE MAJOR.

Neen! maar daarom heb ik ook een lintje en een kruisje van hooger nummer gekregen, en streelt mij niet alleen die onderscheiding, maar ook de eer, die mij de burgerij heeft toegedacht. Begrijp eens, nichtje! men wil mij heden avond eene serenade geven, en hoezeer ik nu juist niet voor dien omslag ben, zoo heb ik mijn woord moeten geven, dat ik de eer zoude aannemen, aan een Officier van de schutterij, die zich daartoe voor een uurtje geleden bij mij aan-

meldde. Hoe drommel heet hij nu ook? Het is zoo'n naam uit de geschiedenis van Jacoba van Beijeren.

HENRIETTE.

Van Teylingen?

DE MAJOR.

Juist. Maar waarom bloost gij zoo bij het noemen van zijn naam?

HENRIETTE.

Gij waart openhartig tegen de nicht, ik zal het jegens den oom zijn. — Het was mijn minnaar.

DE MAJOR.

Wat! Heeft hij u dan laten zitten? dan zal hem de drommel halen en sluit ik van avond de deur voor zijn neus digt.

HENRIETTE.

Neen! het is een braaf, edel mensch, voor wien ik steeds hoogachting en vriendschap zal blijven koesteren. Desniettemin moest ik eene verbindtenis van teederen aard verbreken.

DE MAJOR.

Meisjes nuffigheid.

HENRIETTE.

Als men het zoo noemen wil. — Bij mij was het gevoel van kieschheid en overleg. Ik ben arm en hij is in eene betrekking geroepen, die aanvankelijk de uitgaven voor eene fatsoenlijke huishouding niet opdiept. Ik heb in mijne ouders huishouding meer dan te veel leeren zien, dat men bij de hartelijkste liefde wel zuinig kan zijn, maar er niet altijd het benoodigde voor kan koopen, vooral in dezen veel eischenden tijd. Ik bragt mijne liefde ten offer aan ons wélbegrepen volgend geluk.

DE MAJOR.

Dat is hard, maar braaf! Het is een les voor vele meisjes, die maar denken dat het erinolines en zijden japonnetjes zal regenen, als zij getrouwd zijn. Nu, een aantal leeren dan ook bitter op hunnen neus zien; dikwijls bevorens nog de eerste luijermant gereed is. Daarom, verzint eer je begint! — Trouwen is goed, maar zonder geld is niet trouwen beter. Nu kan ik echter begrijpen hoe die arme teleurgestelde jongen er bij zijn bezoek zoo treurig uitzag en zoo gedwongen in zijn voorkomen was.

HENRIETTE.

Dat treft mij.

DE MAJOR.

Kom aan, vooreerst maar verder niet getreurd — voor alles is raad, kiespijn en likdorens uitgezonderd, of men moet ze laten

trekken of uitsnijden, en hoezeer ik nooit geen tandmeester of likdoornsnijder ben geweest, zoo zal ik toch zien of ik die kwade kies of dien leelijken doorn, hoe je hem dan ook noemen wilt, kan trekken of uitsnijden. (*op zijn horologie ziende*) Doch het is tijd dat ik naar uwe tante verzeil, en weet je nu wat? de dienstorder van uw oom de Majoor luidt dús: Dezen middag zijt gij ten vijf ure present en eet bij mij, dat zal mij beter smaken, want ik heb in lang geen lief gezichtje tegen over mij gehad. — Dan gaan wij na den eten eene wandeling doen en helpt gij mij eenige benoodigheden uitzoeken; wij keeren terug, wachten onder een kopje meêgebragte Java-thee tante en nicht af, die ik ook zal vragen, en hooren verder wat ze ons van avond voor hoeratjes zullen voordreunen. En dan, dan moet je me er bij belooven, dat je van avond bij al die pret de honneurs van mijn oud-vrijerschap zult ophouden.

HENRIETTE.

Maar zal mijne nicht er geen zuur gezicht om zetten? en wat zal de goede van Teylingen zeggen, als hij mij eens met u op de wandeling mogt tegenkomen?

DE MAJQOR.

Kom, malle meid! ik wil zeggen, lieve nicht! verschooning. Ik kom wel uit verre landen, maar het land der maren heb ik niet gezien; onze scheepskaptein is het ook voorbij gezeild, want die hield ook niet van al die maren. — Kort en goed! Uwe nicht heeft geen reden om jaloersch te zijn, want u sprak ik het eerst en gij woont het naaste bij, en wat schaadt het of van Teylingen wat jaloersch wordt; gij wildet hem immers toch niet hebben? — En wil je nog? ja, ja, ik zie het; als slechts het groote struikelblok, de ziekte van Californie is opgeheven, welnu, dan is een beetje jaloerschheid niet kwaad. — Wie nooit jaloersch is, is ook nooit opregt verliefd geweest.

HENRIETTE.

Plaaggeest!

DE MAJQOR.

Geesten laten tafels dansen en verdwijnen in den afgrond, en daar je nu eenmaal van den plaaggeest de vleeschelijke nicht en dus van de famielje zijt, zoo luidt mijn commando: arm in arm! marsch! en zoo naar mijne kamer, dan kunt gij, terwijl ik naar uwe tante ga, eens een overzigt met mijn oppasser nemen, dien ik ter uwer beschikking laat, wat er zoo al heden avond noodig is.

FINDE VAN HET TWEDE BEDRIJF.

DERDE BEDRIJF.

(De kamer bij Mevrouw VAN DER KOLK.)

EERSTE TOONEEL.

LOUISE, *opkomende.*

Br... dat geeft je een leventje! nu ligt de jufvrouw aan de beurt; wat of die mijnheer van Prateren al weder te verrigten heeft gehad, ik weet het niet, maar sinds die er weder is geweest en sinds de naaister de nieuw gemaakte goederen voor jufvrouw Pauline heeft bezorgd, is het mis. Mevrouw is geen kwade vrouw, in haar hart goed, maar als ze het eens op de heupen krijgt, maak dan maar dat je uit de wielen komt. — Ik ben niet langer uitgebleven dan anders, en pas had ik een voet in de kamer, of het was: Wies wat ben je weêr lang uitgebleven! waar heb je gezeten? En ik heb in het geheel niet gezeten, en dat ik gaande weg met Bernard gepraat heb, heeft geen vijf minuten geduurd en ik heb er niet voor omgeloopen. Het is waar, je loopt dan zoo hard niet, maar op vliegen ben ik ook niet gehuurd. — Dat ik ook altijd Bernard moet tegenkomen, ik geloof dat hij het er om doet. Nú is het wat anders, maar als ik eens getrouwd ben, zal ik hem zeggen, dat hij mij niet altijd zoo achter de hielen moet loopen.

en luistert hij niet, dan geef ik hem de zes weken. — Een mooie grap! als hij dan ook eens de zes weken gaf, dan hadden wij al een heel doodsch huwelijks-vierendeeljaars, en dat die niet prettig zijn, heb ik eens ondervonden, toen ik buiten dienst was. Zelf mijn kost betalen, geen loon, geen verval! Het lijf werd dan ook al vrij dun, maar de kleértjes nog dunner, de schoenen versleten en mijne nieuwe katoenen paraplu, waarmede ik door mijne vorige mevrouw was verjaard, kaporum kapot, alleen met het heen en weér loopen naar besteedsters en opengevallen diensten. Neen! mijne moeder had gelijk als zij zeide, toen ik dienen ging; meisje houdt het zoo lang uit als je kunt, dan kom je verder, maar ieder keer veranderen is maar achteruitgeboerd; en als je drie maanden buiten'sdienst bent, dat zet je een jaar achteruit! Zie je, de mevrouwen hebben altemaal hoofden en je weet wel dat op je vaders uithangbord staat: „In de goede vrouw,” maar ze is zonder hoofd. Wat nu mijn vader, die schoenmaker was, met het hoofd en niet met de voeten alleen te doen had, weet ik niet; maar wel dat mijne moeder ook een hoofd had en dat ze toch goed was. Daarom Wiesje, denk er aan, al heeft mevrouw tusschen beide eens een boos hoofdje, uit haren aard is zij toch goed, alzoo niet geprutteld maar gedacht: na regen komt zonneschijn! doch daar hoor ik haar, spoedig aan het werk.

TWEDE TOONEEL.

MW. VAN DER KOLK, PAULINE.

MW. VAN DER KOLK.

Foei, Pauline! ik had nooit gedacht dat gij mijne goedheid zoo zoudt hebben misbruikt.

PAULINE.

Hoor dan toch, mama!

MW. VAN DER KOLK.

Ik ben juist daarom met u herwaarts gegaan; onze andere kamer grenst te veel aan de keuken, en ik wil niet dat de dienstboden getuigen zijn van de teregtwijzingen aan mijne dochter.

PAULINE.

Maar dat die van Prateren zoo onbescheiden moest zijn, om ons met zulk eene nietige vordering te overvallen,

MW. VAN DER KOLK.

Ik ken mijnheer van Prateren; het is een naauwgezet, maar zoo als doorgaans die menschen, een kleingeestig man.

PAULINE.

Ja, zeker is hij geraakt, omdat ik aan zijne zotte verwachtingen niet heb willen beantwoorden; een zaakwaarnemer.

MW. VAN DER KOLK.

Het beroep adelt den mensch niet, maar de mensch veredelt het beroep; en onder de menschen van zijnen stand is hij niet de minst achtenswaardige.

PAULINE.

Maar een zaakwaarnemer.

MW. VAN DER KOLK.

Die zich eigentlijk commissionair noemt, dat tamelijk synoniem is. — Ofschoon ik hem nu geen partij voor u reken en hem dit deed gevoelen, zoo kan men het toch niet ten kwade duiden, dat hij, zoo het schijnt een ordentlijk bestaan hebbende, en naar eene vrouw verlangende, bij de beperkte opvoeding welke hij vermoedelijk genoot, zich verbeeldde die te vinden in het meisje, waarmede hij als aankomend jongeling zoo dikwijls heeft gedarteld.

PAULINE.

Het is zeker de eenigste klerk niet, die omdat hij procuratie heeft en eerlijk op de centen past, denkt zelf ontvangersrang te hebben. Maar, na het voorgevallene van dezen morgen, is het onedel om met een maanbriefje te komen opdagen.

MW. VAN DER KOLK.

Wanneer hij dat gedaan had, omdat hij eene zekere teleurstelling ondervond, dan zeker zoude het van hem, vooral met betrekking tot ons, onedel zijn; zijn wantrouwen was meer op uwe nicht gegrond, hij is in zijne betrekking in voorschot bij madame la Grange, en omdat uwe nicht de schuld niet erkende, moest hij zich overtuigen dat zij verhaalbaar was, en daar hij dezen morgen de halfjarige uitkeering heeft uitbetaald, zoo begreep hij te regt de schuld te kunnen opvragen.

PAULINE.

Nu; ik heb hem dan ook terstond betaald.

MW. VAN DER KOLK.

Maar ik merkte dat het u moeite kostte en gij reeds het geld voor andere oogmerken had afgezonderd.

PAULINE.

Dat ontveins ik niet! madame la Grange heeft aan mij zulk eene goede klant dat zij wel tot eene volgende keer kon wachten.

MW. VAN DER KOLK.

Als of die menschen niet verlangen en blijde zijn dat er zich onder den fatsoendelijken burgerstand, waaronder wij, vermeen ik, behooren, menschen bevinden, die hunne rekeningen meer prompt betalen, daar er onder de hoogere standen genoeg zijn, die zich niet schamen, den winkelier langer dan een jaar te laten wachten.

PAULINE.

Freule van Gasenburg, zegt dat haar vader eerst na drie jaren de rekeningen betaalt en nooit wordt gemaand, en als ik dan binnen het jaar betaal, heeft madame la Grange geen reden tot klagen.

MW. VAN DER KOLK.

De vader van de freule zal welligt denken dat hij drie jaren rente van het geld kan trekken, als hij dit den leveranciers onthoudt; maar geloof mij, hij bedriegt zich. De leverancier zal het wel op de rekening der freule verhalen, en dus den adellijken papa toch niet bevoordeelen. Het ongelukkigste van dat alles is, dat eenmaal in schuld zijnde, madame la Grange u het goed voor dezelfde prijs aanrekent, dewijl anders de freule het kwalijk zoude nemen, dat zij u goedkooper leverde. Gebruikt gij daarentegen uwe contante penningen, dan zijt gij aan niemand gebonden; en er zijn magazijnen genoeg, om u, wanneer zij u als eene credietklant behandelt, elders te kunnen voorzien. — Doch, hoe dit zij! heeft madame la Grange geen reden tot klagen, ik heb die.

PAULINE.

Gij, lieve mama?

MW. VAN DER KOLK.

Ja, ik. — Toen onverwacht de heer van Prateren ons kennis gaf dat een uwer ooms in de Indiën, uit welke beweegreden is mij onbewust, een kapitaaltje had overgemaakt, om u daaruit eene jaarlijksche rente te verstrekken, heb ik dit te goedwillig ter uwer

vrije beschikking gelaten; mijn vrij ruim pensioen voldeed aan onze behoefte, maar niet om u steeds dat toilet te kunnen verschaffen, waarop ieder meisje prijs stelt. — Ik liet u dus die som als zogenoemd speldegeld, veronderstellende, dat gij er met verstand gebruik van zoudt maken; het tegendeel is waar. Het eerste jaar werd het geld geheel voor uwe kleeding gebruikt, doch dit liet ik ditmaal gelden, omdat bij het afleggen der rouwkleeding uw toilet moest worden vernieuwd; dit jaar was daartoe geene behoefte, en in plaats dat gij nu gelden hadt kunnen overhouden, hebt gij u in schulden gaan wikkelen; zelfs het door uwe nicht zuur verdiend naailoon hebt gij niet betaald.

PAULINE.

Het was mijn plan Louise daarmede te zenden en ik konde toch bezwaarlijk betalen vóór ik het bedrag harer rekening wist.

MW. VAN DER KOLK.

De rekening loopt ook over reeds vroeger vervaardigde voorwerpen, en wat denkt gij, dat die menschen die van hunnen handenarbeid moeten leven, er nog eene kas op na houden om voor de dames in voorschot te kunnen zijn?

PAULINE.

Maar, als zij het zoo noodig had, dan had zij mij immers kunnen vragen.

MW. VAN DER KOLK.

Dank haar beter kiesch gevoel, dat zij het niet heeft gedaan. Als zij u eens gevraagd had en gij hadt haar niet dadelijk kunnen voldoen, hoe beschaamd had dan de zich oppronkende dame tegenover hare naaister gestaan!

PAULINE.

Oppronkend?

MW. VAN DER KOLK.

Ja. Uwe kleeding was nog goed en onversleten, en gij hebt dus dwaas gehandeld met zonder mij te raadplegen, een nieuw toilet aan te schaffen om te schitteren. Weet gij wat beter ware geweest?

PAULINE.

Welnu, Mama!

MW. VAN DER KOLK.

Gij hebt een korte, maar zware ziekte gehad; mijne krachten

lieten niet toe u dag en nacht op te passen. Eene liefdadige pleegzuster heeft dit gedaan. Dankbaar hadt gij dit moeten vergelden.

PAULINE.

Maar zij mag immers geen geld aannemen?

MW. VAN DER KOLK.

Doch wel de liefdadige inrigting, die gaarne de lijdens en lijden hulpte biedt, en waarvoor de stichters zich groote opofferingen hebben getroost, doch die dan ook niet onverschillig zijn ten aanzien der geldelijke dankbaarheid der meervermogenen, daar door deze bijdragen, des te beter minvermogenen kunnen worden gebaat. Iedere vrouw is zeker niet geschikt voor pleegzuster, maar hoe verre staat uwe handeling achter, bij die edele vrouwenschaar, die met opoffering van vele wereldsche genoegens, met een echt godsdienstig gevoel bezielde, haar leven belangloos toewijden aan de oppassing van den lijdenden natuurgenoet.

PAULINE.

Voldoe ook ik niet aan mijne vrouwelijke verplichting. Ik ben immers lid van twee Dorecassen?

MW. VAN DER KOLK.

Ik heb dit nooit willen tegengaan; maar anders er zijn reeds meer dan te veel Dorecassen van dien aard. — Geloof mij, wanneer ieder meisje uit den fatsoendelijken stand, hare talenten besteedde, om de giften onzer Vorstelijke famielje, en daardoor die verlotingen te verrijken, die nu eenmaal aan de orde van den dag zijn geworden, dat zij vermoedelijk meer nut zouden stichten dan de Dorecassen; onze beroemde Tesselschades waren ook geen Dorecassen in den geest der tegenwoordige tijd. Thans geeft en neemt men met dezelfde hand. — Waar men met het geven van een enkel hemdje den armen weldoet, berooft men het naailoon aan eene naaister, die dan op hare beurt arm wordt.

PAULINE.

Gij teekent al te scherp, mama!

MW. VAN DER KOLK.

Dat doe ik niet! Ik ben zelf lid van eene Dorecas geweest, die zoo als meestal uit verschillende bestanddeelen der maatschappij begint zamengesteld te worden, en wat zag ik? dat de minste onder de zusteren, die het wél meende, zat te pieken, te pieken

vier uren achtereen; en wat deden de voornamen? Zij hadden altijd twist over het knippen der patronen; en was dit eindelijk beslecht, ja! dan deden zij een enkel steekje; maar voor het grootst gedeelte van den avond was het, als zij zoogenaamd sijn of vroom waren, over de preek van dominé die of die, of over Chinesche zendelingen; waren zij wereldsch, over de opera of de modes.

PAULINE.

En dan toch de anderen?

Mw. VAN DER KOLK.

Oeh! die zagen nooit op hun minderen, en volgden de neiging der meerderen, zoo als ook gij deelt. Denkt gij, dat ik blind genoeg was, om niet te zien welke rigting gij naamt? Omdat freule van Gasenburg en de dochter van den schatrijken Guldenaar, een bluf sloegen om te schitteren en ieder keer van toilet veranderden, volgdet ook gij haar en liet even als zij de beide burgerdochters van de Werken, maar pieken. En, als het dan op het verdeelen van het vervaardigde aankwam, wie waren dan de eersten?

PAULINE.

Ja, zeker de freule; zij had altijd een legio vroegere dienstboden van haar mama, met eene zee van kindertjes en wier mannen geen werk konden vinden.

Mw. VAN DER KOLK.

Praatjes! meerendeels trouwlustige meiden, die zich aan den eersten, den besten half-leeglooper en kroeglooper vergaapten; dan aanvankelijk luje schoonmaaksters worden, om eindelijk met hunne kinderen in lompen op de soeploodjes te teeren.

PAULINE.

Maar moet dan het misbruik de algemeene weldadigheid belemmeren.

Mw. VAN DER KOLK.

Neen! En dit weet gij beter uit hetgeen ik met mijne geringe krachten doe. Laat ieder in zijn kring de arme huishoudingen helpen, die zich aan hen voordoen; voeg raad bij daad, tracht van volslagen armoede te weêrhouden, wat tot armoede dreigt te vervallen. Koop voor een deel van uw speldegeld, dat u geen arbeid kost, het benoodigde goed, falsoeneer het des noods in overeenstemming met uwe smaak en betere ondervinding; laat dan de be-

hoeftige weduwe of de dochter van den minderen burger er ook haar naaldegeld aan verdienen, en schenk dan als patronesse van de u bekende armen het vervaardigde daar waar het noodig is, even als de moederlijke weldadigheid dit aan de kraamvrouwen der behoeftigen doet; zoo en eerst zóó helpt de eene hand de andere.

PAULINE.

Ik wil niet ontveinzen dat in uwe eigene zienswijze veel goeds ligt opgesloten, en dat wij wel iets van ons speldegeld daaraan kunnen ten beste geven; maar door het anderzijdsch te besteden, leven toch ook fabrikant, winkelier en modemaakster.

MW. VAN DER KOLK.

Ik weet niet of het zoo geheel onverschillig is, of onze eigene weefgetouwen of die der vreemden bloeijen; maar bij den strijd over uitsluitende nijverheid zeide uw vader steeds: de handel moet ook bloeijen. Laten dus de rijken zich met Lyonsche zijde en Parijsche crinolines tooijen, de burgerstand behoeft dit niet na te apen; wie dan geen buitengewoon fortuintje heeft, zoo als u te beurt viel, wordt met haar fladderzijden kleeding met medelijden aangezien, of geraakt in onedele verdenking, als zij met eene à la crinoline geforceerde hoepelrok langs de straten zwiert en haar frisch en blozend uitzigt alleen het vermoeden weert, dat zij in geen verdachten toestand is.

PAULINE.

Ja dat 's waar, men ziet somtijds al heel bespottelijke crinolines.

MW. VAN DER KOLK.

Bespottelijk is alles wat overdrijft of meê wil doen waar men niet kan. Bespottelijk is de dienstbode, die geen geld bespaard hebbende om echt goud te koopen, hare handen en ooren met valsche ringen tooit. — Bespottelijk de burgerdochter, die geen echte fransche crinoline kunnende betalen, haar omvang met hoepels of met matten strooken zoo uitbreidt, dat men reeds op een straatlengte toeziet, hoe best uit te wijken.

PAULINE.

Wij arme meisjes!

MW. VAN DER KOLK.

Troost u, onze sekse staat in dit opzicht niet alleen. Ook de hee-

ren die met grijze of gepruikte hoofden, knevels à la Victor Emanuel, of sikken à la Garibaldi dragen, zijn...

PAULINE.

Bespottelijk.

MW. VAN DER KOLK.

En daarom, dewijl gij dat niet door overdreven kleederdragt zoudt zijn, en gevaar mogt loopen dat men dacht door u *eene belle partie* te doen en *au fond* slechts eene eenvoudige ambtenaarsdochter vond, wil ik het beheer van uw speldegeld op mij nemen en dan zullen wij eens zien of moederlijk overleg het niet verder brengt dan de dochterlijke overbodige spilzucht.

PAULINE.

Gij waart mij altijd eene goede moeder.

MW. VAN DER KOLK.

Vleister! Hebt gij dit ook al in uw Dorcas geleerd? Doch er er komt iemand.

DERDE TOONEEL.

MW. VAN DER KOLK, PAULINE, LOUISE, *daarna* DE MAJOOR.

LOUISE.

De Majoor van der Kolk vraagt belet.

MW. VAN DER KOLK,

Zet eene stoel, Louise! en laat de Majoor binnen komen.

DE MAJOOR, *in burgerkleeding, doch met zijne ridderorde versierd.*

Heb ik de eer mijne behuwdzuster, mevrouw de weduwe van der Kolk te zien?

MW. VAN DER KOLK.

Ofschoon mij alleen bij name bekend, desniettemin hartelijk welkom in het vaderland.

DE MAJOOR.

En deze dame?.... vermoedelijk....

MW. VAN DER KOLK.

Mijne eenige dochter.

DE MAJOOR,

Niet te veel. Maar gij zijt dan toch rijker dan ik, en naar ik zie, vergoedt de kwaliteit de kwantiteit.

MW. VAN DER KOLK.

Dus zijt gij waarschijnlijk ongehuwd! maar ga zitten.

PAULINE, *ter zijde.*

Een erfoompje!

DE MAJOOR.

Ja, nog ongehuwd!

MW. VAN DER KOLK.

En teruggekeerd met groot verlof, om eens het oude vaderland en uwe famielje te bezoeken en tevens in onze koele noorderlucht u van de Oost-Indische vermoeijenissen te herstellen?

DE MAJOOR.

Misgeraden. Ik heb de krijgsdienst moeten verlaten, omdat mijne regter ondervleugel eenigsints verlamd is geworden in een gevecht in Banjermassing, waar een Dajakker lust had mij aan zijne lans te rijden.

PAULINE.

Hoe barbaarsch!

DE MAJOOR.

Zoo erg niet; als wij dat bruine volkje op gloeiende erwten tracteren, is het geen wonder dat zij ons een houten aspergie in de maag willen duwen. Het is van weerszijden een „wel bekome u de maaltijd!“ — als zij maar eerlijk vochten, maar dat verraderlijk wegkruipen in bosch en riet heeft zoo wat van een tijgerachtigen aard. Trouwens het is mijn eigen schuld, ik was te voorbarig; ik wilde de Generaal-sterretjes te gaauw verdienen, en daarom is er een dubbele streep én in mijne épauletten én in mijne militaire uitzigten blijven doorloopen.

PAULINE.

En denkt gij u nu hier te vestigen?

DE MAJOOR.

Voorloopig, ja!

MW. VAN DER KOLK.

Dan zullen wij nu en dan het genoeg hebben u bij ons te zien. Blijft gij dezen middag familjaar bij ons eten?

PAULINE.

Ja, doe dat, lieve oom!

DE MAJOR.

Aan uw verzoek, zuster, herkent men dadelijk de gulle Hollander, maar ditmaal zal oom eens niet lief zijn, om de doodeenvoudige reden dat hij niet kan, daar hij zelf reeds eene gast heeft genoodigd. Maar ik houd mij aanbevolen voor eene volgende keer, wanneer ik hier blijf.

PAULINE.

Och! dat zult gij immers wel doen!

MW. VAN DER KOLK.

Behalve uwe famielje, vindt gij voor een ongehuwd heer hier alles wat op eene aangename wijze de tijd doet korten en de verveling van het eenzaam leven verdrijft.

DE MAJOR.

Gewis, maar ik ben nog onzeker. Vroeger, toen ik in mijne jeugd van hier vertrok, was de militair hier alleen dan tamelijk gezien, als hij zijne knoken te Waterloo of te Leuven had gewaagd. Doch het werd spoedig in de handels-speculatiën vergeten. Of het nog zoo is, zal ik zien, en zoo ja! dan houdt men mij hier niet.

PAULINE.

O! het is sinds lang anders geworden, sedert er meerder beschaving onder de officieren is gekomen.

MW. VAN DER KOLK.

En sinds men heeft leeren inzien dat de krijgsmagt de steun is van de onafhankelijkheid van onzen staat en met onze brave zeehelden, de beschermers onzer winstgevende koloniën.

DE MAJOR.

Nu, dan is het mij wél en dan kunt ge meer dan één rosbiefje aan mij slijten. Van den kok krijgt men toch altijd maar liflafjes.

PAULINE.

Maar waarom, oom! hebt gij geen eigen huishouden opgerigt?

DE MAJOR.

Omdat ik geene vrouw heb, die behoorlijk zorg voor de huishouding kan dragen. Zoudt gij het willen wezen, nufje?

PAULINE, *lagchende*.

Het is te na in den bloede. En, mama heeft mij nog kortelings opgemerkt, dat ik al eene heel slechte huishouding voer.

MW. VAN DER KOLK.

Dat juist niet, maar dat gij wat te roekeloos met uw speldegeld omgaat.

DE MAJOOR.

Nu, nu, het was ook maar eene weggeworpen vraag, zonder bedoeling, zij kwam zoo in het rijm te pas. Trouwen, zal ik vermoedelijk nu wel niet meer doen.

MW. VAN DER KOLK.

Waarom niet? na het woelige krijgsmansleven is, dunkt mij, het stille huisselijke leven de aangenaamste afwisseling.

DE MAJOOR.

Gij denkt er niet aan, dat ik slechts een gepensioneerd Oost-Indisch Majoor ben. — Ofschoon het pensioen ruim genoeg is voor mijn eigen ik, zoo is het dit niet om daarvan naar behooren eene vrouw te onderhouden, tenzij op een afgelegen dorp; maar ik heb op mijn leeftijd nog geen lust om kippen te voeren en de boeren alle dagen te hooren liegen, dat het weêr niet deugt en zij daarom meer geld voor de boter en aardappelen moeten hebben.

MW. VAN DER KOLK.

Dat refrein hoor ik trouwens hier ook alle weken tweemaal van onzen boterboer.

DE MAJOOR.

Te Batavia ben ik eens trouwlustig geweest, maar zin om mij aan een taan- en oliekleurige rijke inboorlinge te verhangen en ten laatste met eene mummie naar bed te gaan, had ik niet. Ik vestigde dus mijn oog op deze en gene, talentvolle derwaarts overgewaaiden Gouvernante; maar de eene was mij te nuffig; de andere voor te langen tijd verbonden en eene derde werd mij door den Kolonel voor de neus weggekaapt; en nu van achteren ben ik blijde dat ik oud vrijer ben gebleven, liever dan met een pensioentje, met eene vrouw die aan Oost-Indische uitgaven gewoon is, en met eenige kriwiwisen te moeten rondhaspelen.

PAULINE.

Maar ik dacht dat allen die uit de Oost terug kwamen rijk waren.

DE MAJOOR.

Dat hebt gij zeker gedacht omdat gij hier en daar zooveel suikerpaleizen hebt zien bouwen, en suiker-ekwipaadjes zien rondvliegen.

MW. VAN DER KOLK.

Pauline heeft een paar malen bij zulk eene famielje gelogeerd en daardoor de welde van dien nieuwen stand in de maatschappij leeren kennen.

DE MAJOOR.

Ja, die knapen zijn rijk geworden, onder het rooken van eene manilla-cigaar, terwijl wij den kruiddamp opsnoven.

MW. VAN DER KOLK.

Een ongelukkig land, waar het niemand wel gaat! — Maar hadt ook gij geen gelegenheid zulk een fortuintje te benaderen.

DE MAJOOR.

Ik was geen neefje. — Buitendien zoude ik nimmer op die suiker- en tabak-contracten hebben geëasd. Ik was reeds lang officier en het is een flauw militair, die zijn eens gekozen wapen verlaat, om in burgerlijke betrekking meer geld dan roem in te oogsten. De snaken die het om het geld en alleen om het geld te doen is, moest men naar Californie of Nieuw-Holland zenden, soort zoekt soort.

PAULINE.

Maar hebt gij dan oom! geen ander voordeel behaald, dan uw stijf been en een matig pensioen.

DE MAJOOR.

Gij vergeet mijne ridderorde.

PAULINE.

Er zijn zoo vele en zoo veelsoortige lintjes.

DE MAJOOR.

Maar op het mijne ben ik trotsch. — De Militaire Willemsorde regelt zich niet naar gunst, maar naar werkelijke verdienste.

MW. VAN DER KOLK.

Dat geeft echter niet genoeg om de schoorsteen te doen rooken.

DE MAJOOR.

Sakkerloot! bij ons pensioen, genoeg voor de militaire eer. Jammer maar dat wij die niet altijd alleen met onze Nederlandsche jongens kunnen behalen en het voor het vreemde tuig uit alle natiën over laten. — Doch heel kwalijk kan men het de jongens niet nemen, dat zij zoo grif niet zijn om naar het peperland te stevenen, als

zij daar genoeg warme lucht en kruid damp hebben gesnoven en kippen met rijst geslikt, dan willen ze ook wel eens weder de vaderlandsche hutspot proeven en een meid van melk en bloed zien. Daarom wenschte ik wel, mij onverschillig of ze die rijke suikeren andere contractjes aan neefjes of nichtjes of werkelijk verdienstelijke mannen geven, dat zij hen eenige percenten lieten dokken voor een militair fonds, waaruit dan het pensioen van den Nederlandschen vrijwilliger konde worden verdubbeld of verdrievoud. Ik geloof dat er dan meer lust zou zijn, om het vaderland ook in Indië te dienen, liever dan hier dikwijls als sjouwer in armoede rond te slenteren.

Allen kunnen wij het op de wereld niet even goed hebben, dat ligt zoo in die hoogere verordening, waarvoor wij in de diepste gehoorzaamheid, de militaire groet van eerbied moeten maken, maar de ijverzucht werd opgewekt en de jaloerschheid en nijd den kop ingedrukt; want die dan zulk een suikerhuis of ekwipaasje zag, zou leeren denken, ook ik heb immers een klompje uit de groote pot gekregen. Wat kan hij thans worden, als hij eens een kreupele poot belooft, zoo als ik; orgeldraaijer?

MW. VAN DER KOLK.

Hier en daar is uwe schets wel wat overdreven, maar geheel ongelijk hebt gij niet. Doch van iets anders. Ik ontving heden eene uitnoodiging van den Notaris uwer famielje, om morgen op den middag met mijne dochter bij hem te komen, wegens famielje-aangelegenheden. Weet gij ook wat wij daar te verrigten hebben? Ik ken zoo weinig de famielje-aangelegenheden van mijn overleden man.

DE MAJOOR.

Waarschijnlijk geldzaken, waarin gij of uwe dochter betrokken zijt; ook ik ben nitgenoodigd alsdan present te zijn; wat de famielje-aangelegenheden aangaat, hieromtrent wil ik u wel eene korte opheldering geven, schoon ik zelf niet alles weet.

MW. VAN DER KOLK.

Doe dat! mijn overleden man was ten dien aanzien altijd eenigzins geheim.

DE MAJOOR.

Weet dan, dat wij vier broeders waren, twee uit het eerste huwelijk mijns vaders met uwe nicht, de thans nog in Indië wonende oudgast en de overleden Predikant.

PAULINE.

De vader van mijne naaister.

DE MAJOOR.

De dochter van uw oom en dus ook eene nicht, altijd in den bloede.... begrepen!

PAULINE.

Ik begrijp u, oom!

MW. VAN DER KOLK.

Laat oom toch uitspreken.

DE MAJOOR.

De beide andere broeders, uw man en mijn persoontje, uit een tweede huwelijk, dus hoezeer half en halfjes, toch allen van der Kolken; uw grootvader en de mijne waren bloedverwanten, maar de uwe was van een anderen tak, en daarom erfde hij volgens de toenmalige wetgeving, het vermogen van een anderen bloedverwant, die in den noodlottigen oudejaarsavond-mist in het water was geloopen, verdronken en zonder testament gestorven.

MW. VAN DER KOLK.

Maar ik meende steeds dat de kinderen in het erven de ouders opvolgden.

DE MAJOOR.

Toen waarschijnlijk niet. Als ik wel onthouden heb, was uw grootvader in het vierde, toen opsluitende, de mijne in het vijfde, dus nieuwe gelid, dat in de geldkwestie niet te pas kwam. Het was zoo wat als bij ons; het eerste gelid heeft dikwijls de blaauwe boonen reeds beet, als het derde er nog naar staat te gapen.

MW. VAN DER KOLK.

En dat toevallig verkregen vermogen.

DE MAJOOR.

Is eindelijk op u overgegaan en daarom dacht zeker mijn broeder, dat zulk een lief, rijk achternichtje niet als vrouw te verwerpen was.

MW. VAN DER KOLK.

Ach! dat uit mist en water toegevloede vermogen is ongelukkig weder in de olie verdronken, waarin uw broeder, om ons fortuin te vergrooten, speculeerde.

DE MAJOOR.

Daarom heb ik de roep van den nachtwacht, die mij jong zijnde, altijd te tien ure uit den eersten slaap ratelde: Bewaart je vuur en keersje wel! gewijzigd en mij zelven gezegd: Bewaar je geld en goedje wel! en zonder gierig of verkwistend te zijn, heb ik mijne wereldsche genoegens genomen, en altijd gezorgd een halve stuivers broodje daags voor den eersten honger over te houden.

MW. VAN DER KOLK.

Neem die les over, Pauline. — Verder.

DE MAJOOR.

De onaangenaamheden wegens die famielje-geldkwestie namen geen einde. Zij zouden echter reeds dadelijk gedempt zijn geworden, wanneer niet eene oude tante, ik ril er nog van, als ik mij de magere tang voor de oogen haal, steeds na kerktijd hier en daar haar kopje koffij was komen lepperen en uit nijd het famielje-vuurtje aanstookte, maar ze zal zelf ook nu wel stof en asche zijn.

MW. VAN DER KOLK.

Als het dezelfde tante is, die gij bedoelt, dan heeft zij haar haat en nijd in het graf medegenomen, uwe famielje geheel ontfend en alles aan haar mans famielje gemaakt.

DE MAJOOR.

En alzoo zich op de onschuldigen gewroken. — Echt christelijk!

MW. VAN DER KOLK.

Het zijn niet allen koks, die lange messen dragen en ook niet allen ware christenen, die de neepjes-muts glad over de wang strijken. Doch dit had immers geen invloed op uwe verdere famielje-belangen.

DE MAJOOR.

Meer dan gij denkt; en dat is de vloek van het geld, dat niet door arbeid verdiend wordt, vraag het maar aan de spiritualisten. Onzichtbare geesten voeren een tafeldans uit en maken dat het zilveren lokaas op den grond wordt gestrooid. Bij uwen tak bereikte de toevallig verkregen schat niet eens het vijfde gelid, en bij de mijne wekte het de nijd op. Men wedijverde en trotseerde en wilde doen gevoelen, dat men zonder die vangst even goed

oesters kon eten. Kortom! de famielje ging de kreeftengang. Uw man gelukte het een postje bij de belastingen te krijgen; ik, met zucht voor den militairen stand beziel, ging als korporaal naar Indië; mijn ouderen broeder had het geluk eene beurs te bekomen en zich tot Predikant te vormen, en de alleroudste was reeds vroeger als super-carga naar Indië gegaan.

MW. VAN DER KOLK.

En leeft daar nog?

DE MAJOOR.

Toen ik wegging ja! zoo'n uitgedroogd leven van vel en been.

PAULINE.

O! dan is hij zeker niet de oom, die mij eene jaarlijksche inkomst van vierhonderd gulden schonk?

DE MAJOOR.

Zoo! kreeg gij zulk een hapje. Maar je zult dan toch wel weten of het Pieter of Paulus was, die het u toedacht.

MW. VAN DER KOLK.

Neen! wij kregen het door den heer van Prateren alhier, en die sprak altijd maar van de gift eens ooms, en daar er nu twee zijn, weten wij niet van welken. Misschien is het uwe vrijgevigheid, aan wien....

PAULINE.

Ja, zijt gij, lieve oom?

DE MAJOOR.

Kijk! daar kom ik nu eens aan eene deugd die ik niet bezit, om... omdat ik niet zulk een rijke beurs heb; een gepensioneerd majoor en vierhonderd gulden uitkeering aan een nichtje! Hebt gij het ooit op de viool hooren spelen?

PAULINE.

Dat juist niet, maar ik heb wel gelezen, dat de Engelsche Officieren groote buit in Indië maakten.

DE MAJOOR.

Nichtje! dat is in een ander kwartier, en dat zijn Engelschen, die palmen alles in wat zij krijgen kunnen.

MW. VAN DER KOLK.

En de Franschen dan?

DE MAJOR.

Och! die annexeren maar.

PAULINE.

En wij dan?

DE MAJOR.

Wij? ja je kindermeid zal je ook wel eens hebben voorgedreund het:

Ik heb mijn geld op hoopen gesteld,
Gestapeld op zijn kanten.

Maar, waar was ik ook gebleven? ja, bij oom den oudgast. Ik wist wel dat er zoo'n halve broer vóór mij naar Indië was vertrokken, maar hij correspondeerde alleen met den Predikant en met zijn ouden schoolkameraad, den ouden van Prateren. Nu houd ik van geen recommandatiebrieven, die zijn goed voor de nullen en ik wilde als een echt hagje altijd de één zijn; eerst mijn geweer en later mijn degen, waren mijne beste aanbevelingen, en ik zou ook wellicht mijn ouder broeder niet hebben gesproken, daar ik steeds buiten Batavia werd gezonden, wanneer niet mijn been verdere verpleging had gevorderd en daartoe in het groote rijkshospitaal te Batavia de beste gelegenheid was; onze Nederlandsche heelmeeesters toch zijn algemeen beroemd. Nu was het bekend geworden dat er een majoor van der Kolk gekwetst in het hospitaal lag, en mijn ouder broeder deedt wat ik vroeger had moeten doen, hij zocht mij op.

MW. VAN DER KOLK.

Dus is hij toch een beetje famicljeziek?

DE MAJOR.

Dat lijkt wel zoo wat, schoon het anders het zwak niet is van degenen, die de linie zijn gepasseerd, maar, als men als klimatschieter, bij zijn Manilla-cigaar, zoo wat uitgedroogd is en een zeurig leven leidt, dan zoekt men gaarne een oude kennis op. Kortom, wij knoopten den ouden broederband weder vaster; hij deedt mij veel beleefdheden en had gaarne gewenscht dat ik bij hem ware gebleven.

MW. VAN DER KOLK.

En waarom deedt gij het niet?

DE MAJOOR.

Omdat ik niet wilde uitdroogen en veel van mijne vrijheid houd.

PAULINE.

O, nu geloof ik het, dat hij de lieve oom is, die mij zulk een aardig speldegeld toekende.

DE MAJOOR.

En ik geloof het ook, daar er geen ander buiten mij is en gij het door den heer van Prateren ontvingt. Hij heeft er mij echter nooit van gesproken, maar het raadsel zal zich morgen wel oplossen, want vroeger wilde hij mij een pakket voor de firma van Prateren & Co. medegeven, maar uit het Handelsblad vernemende dat zijn ouden schoolmakker den weg van alle vleesch was gegaan, veranderde hij het en bestemde het voor onzen ouden famieljenotariss van Doorn, die ons morgen zeker wel eenige ophelderingen zal geven over den inhoud, daar hij ons allen heeft ontboden, ook onze nicht, de predikantsdochter.

MW. VAN DER KOLK.

Misschien krijgt die ook wel een uitkeeringje, maar zij heeft het noodig.

PAULINE.

Ik wenschte het haar van harte toe.

DE MAJOOR.

Ik ook. Ik heb in haar een lief, opregt meisje leeren kennen, dat een kroontje verdient, dewijl zij op haar zelve staande, braaf is gebleven, niettegenstaande zij zich alleen van haar verdiend naaldegeld heeft onderhouden.

PAULINE.

Wij hebben haar dan ook steeds bij voorkeur ter vervaardiging onzer kleederen gebruikt.

DE MAJOOR.

Maar zuster! hadt gij niet beter gedaan, haar in uw huis en onder uwe bescherming te nemen. Gij hebt het hier toch ruim genoeg.

MW. VAN DER KOLK.

Behalve dat zij hiertoe geene groote geneigdheid scheen te hebben, acht ik het ook beter anders. Wanneer men zijn nichtje in huis neemt, dan dient men haar overeenkomstig onzen eigen stand te kleeden. Is zij met de dochter des huizes bevriend, dan gaat het goed; maar trouwt deze eens, wat wordt er dan van de arme nicht; ziekenoppasster der moeder, en als deze sterft en haar, zonder haar eigen kind te benadeelen, geen onafhankelijk vermogen kan nalaten, dan keert zij in gevorderden leeftijd tot de behoefte terug, die zij niet heeft leeren bestrijden.

DE MAJOOR.

Eene wèlberekende philanthropie. Maar de dochter des huizes, hare vriendin blijft dan immers nog over.

MW. VAN DER KOLK.

Gij denkt er niet aan dat die dan een echtvriend heeft, en de heeren algemeen niet geneigd zijn om een ook al ouder geworden famieljestuk met haar eigen humeur in huis te nemen, of er moet eene naaister, strijkster of kindermeid mede kunnen worden uitgewonnen.

DE MAJOOR.

Per saldo hebt gij toch gelijk, maar dat hebben de vrouwtjes altijd. Nu, ik heb uwe nicht heden middag bij mij te eten gevraagd en verzoek de dames mij met eene thecvisite te vereeren en verder den avond te blijven.

PAULINE.

Mama! gij weet dat ik heden avond mijne Dorcas heb.

MW. VAN DER KOLK.

Die kunt gij laten afzeggen. Voor het eerst dat wij kennis maken met een der broeders van uw vader, zoude eene weigering onbeleefd schijnen.

DE MAJOOR.

Buitendien heb ik, nichtje! eenige lokaasjes uit de Oost en van de Kaap medegebragt, en toen ik uwe andere nicht daaruit iets wilde laten kiezen, verkoos zij het niet te doen, bevorens gij beiden uwe keuze hadt doen kennen. Nederigheid is de grondslag van alle deugden.

PAULINE.

Dus om deugdzaam te zijn, zoude ik ook moeten weigeren de eerste keuze te doen.

DE MAJOOR.

Uw nichtje was in dit geval de Primulaveris; doch ik heb wel schikkingen onder mijne soldaten moeten maken, wanneer er iets te verdeelen viel en zal dit ook wel met een paar nichtjes vinden. Bij voorbeeld: Uwe mama kiest als oudste eerst voor haar zelf, dan voor de beide nichten en gij maakt regtsom keert! — als ik dan vraag: wie wil dat hebben! dan kunt ge het beste aan je zelve toewijzen.

PAULINE.

Als ik dan maar oogen in den rug had.

DE MAJOOR.

Dan zoudt ge maar verlegen worden, nu blijft gij onpartijdig, en als de verdeeling geschied is en de eene wil liever rood en de andere zwart, dan kunt gij nog altijd ruilen.

MW. VAN DER KOLK.

Gij weet voor alles raad.

DE MAJOOR.

Maar minder met dezen avond. Omdat ik eergisteren Officier van de Eikenkroon geworden ben, wil de schutterij en eenige leden van de Liedertafel mij eene serenade geven, nu dien ik de Officieren wel op een collationnetje te vragen en daarom wenschte ik gaarne dat de dames mij de eer zouden willen aandoen, om het genoeg van dezen avond te helpen verhoogen.

MW. VAN DER KOLK.

Nu ziet gij wel, Pauline! dat men niets moet afslaan dan vliegen. Een Oost-Indisch cadcautje en dan muziek en zang, waarvan gij zooveel houdt.

PAULINE.

Och! in die gevallen ben ik gaarne een zeer gehoorzaam kind.

DE MAJOOR.

Maar, niets geschiedt op deze wereld zonder eigenbelang. Mijn

oppasser heeft mij gezegd dat gij een geschikt kamermeisje hebt en nu wenschte ik ook, dat gij mij haar dezen avond voor de bediening afstond.

MW. VAN DER KOLK.

Zij is tot uwe dienst. Maar ook hierbij speelt het eigenbelang van uwen bediende eene rol.

DE MAJOOR.

Neen! die kerel is zuiver als goud; diens eerlijkheid is onverwrikbaar.

MW. VAN DER KOLK.

Zoo meende ik het niet! maar als ik wel heb opgemerkt, dan vrijt hij naar onze Louise en is zij hem niet ongenegen.

DE MAJOOR.

Is dat het meisje dat mij heeft opengedaan?

MW. VAN DER KOLK.

Ja.

DE MAJOOR.

Nu dan heeft hij niet kwaad uit zijn één-oog gezien; dat ziet er beter uit dan zoo'n tanig liplapje. — En nu gegroet tot heden namiddag.

MW. VAN DER KOLK.

Tegen hoe laat wenscht gij ons bij u te zien?

DE MAJOOR.

Tegen zes ure. — Adieu!

VIERDE TOONEEL.

MW. VAN DER KOLK, PAULINE, LOUISE.

MW. VAN DER KOLK *schelt*, LOUISE *binnenkomende*.

LOUISE.

Wat is er van uwe dienst?

MW. VAN DER KOLK.

Zoodra wij gegeten hebben, gaat gij naar den Majoor, alwaar gij heden avond eenige diensten zult verrigten; ook wij gaan daar dezen middag theedrinken. Maar neem eene mand mede, want misschien heeft de Majoor eenige beschikkingen, die gij beter dan zijn oppasser weet te verrigten. — Kom, Pauline!

VIJFDE TOONEEL.

LOUISE *alleen*, daarna BERNARD.

LOUISE

Dát heet ik nu de kat bij het spek brengen. Nu zoude ik haast gelooven, dat de verkeerde wereld kwam, waarvan ik op mijne schoolprenten heb gelezen. Mevrouw, die zoo tegen meiden-vrijers heeft en als of zij zelve nooit van haar leven gevrijd heeft, alle vrijers van de dienstboden met een scheel oog aanziet en ze wel met een bezem van de stoep wil boenen, zendt mij thans in gezelschap van den mijnen en laatst was het nog, toen ik maar even met Bernard sprak: ik wou dat die sergeant op de Mookerhei zat; dat is zeker nog verder dan Oost-Indië.

BERNARD *haastig opkomende*.

Louise.

LOUISE.

Wat doet gij nu weer hier?

BERNARD.

Weet je het al?

LOUISE.

Wat?

BERNARD.

Wel, ik moest den Majoor hier afwachten, omdat hij mij nog een boodschap wilde geven en zoo als hij wegging, maakte ik regts om keert, wipte even door de deur, die gelukkig aanstond, om u intefluisteren, raad eens?

LOUISE.

Dat ik van avond bij den Majoor moet helpen bedienen, omdat gij zeker te lomp zijt.

BERNARD (*spijtig*).

Ik groet je Wiesje.

LOUISE.

Dag Bernard!

BERNARD.

Jelui bent toch altijd als de katjes; zonder nagelkrabjes kunt ge niet blijven.

LOUISE.

Dat is zoo onze aard en daar moeten de mannen maar tegen kunnen... Je bent immers gaarne gestreeld ook? En dat is nu zoo de aard van de poesjes, dat zij krabben en streelen, naar het te pas komt.

BERNARD.

Nu, kus het dan even af.

LOUISE.

Ik sprak niet van kussen, maar van streelen (*hem over de wang strijkende*); is het nu zóó goed?

BERNARD.

Ik geloof waarachtig dat er dan nooit een plooi in mijn gezicht komt, als je dát, wanneer wij getrouwd zijn, dikwijls doet.

LOUISE.

Dan zouden ze je op het laatst glad-bakkesje noemen en dat slaat ook niet goed voor een man; daarom, als het eens gebeurt dat wij man en vrouw worden, dan zal ik het bij tempo's doen. Alledaagsche kost voedt wel, maar wekt de eetlust niet op.

BERNARD.

En daarom weiger je zoo dikwijls een zoen, omdat hij dan een enkele keer te lekkerder smaakt.

LOUISE. *hem een tik op den mond gevende en weglopende.*

Daar, dat is voor je onbescheidenheid.

BERNARD.

Dat heb je er nu van, als men zich met de vrouwen afgeeft. Je zoudt ze zoo vierkant laten zitten; maar ja wel! wordt eens boos als ze weigeren; je wordt er des te happiger om, en dat weten die Eva's kinderen wel, als je van daag wil adieu zeggen, dan kruip je er morgen te digter bij. Ik geloof dat ze daarom expres haken en breijen leeren, omdat ze je dan te gemakkelijker in het net kunnen krijgen.

ZESDE TOONEEL.

Het tooneel stelt voor een buurtplein, van wederzijde en op den achtergrond met huizen; op den laatsten is een doorgang of poort waardoor men op een ander plein ziet. Ter linkerzijde van den aanschouwer is een huis met een balkon, verder bestaan de woningen uit huizen met bovenhuizen en onder de eerstgenoemde een tapper en een kruidenier enz. In het midden van de poort een gaslantaarn. Hier en daar brandt licht, niet alleen in de winkels, maar in de bovenverdiepingen. Het geheel levert het aanzien op eener welbebouwde vrolijke straat.

(Bij het onderlinge buurtgesprek worden geene bepaalde lokaliteiten aangewezen, de winkeliers spreken van de straat of van de stoep hunner woningen; de andere, of van de straat of uit de vensters, naar gelang de tooneel-directie dit voor de *mise en scène* noodig oordeelt).

Uitgezonderd de Notaris, van Prateren en den Deurwaarder Houvast, bevat dit tooneel het geheele personeel van het stuk, met bijvoeging van schutterij, liedertafel, tapper, winkeliers, bureau, volk en jongens, benevens een matroos.

DE MAJOOR *in uniform, met zijn beide nichten gearmd opkomende.*

Dat hebben wij niet te gaauw afgelegd; ik zie in het verschiet al schutterij en muzikanten bijeen op het andere plein; mama zal, als zij niet gewoon is een uiltje te knappen, zich tamelijk verveeld hebben. — Nu, gij hebt beide ook lang over de keuze in de crêpe schawls gehandeld, het was of men een paar Françaises zag, complimenten voor en na. En dan in die winkels! ik weet niet wat je de menschen al zoo hebt doen omhalen. Mijn foulards en zijden dassen en boordjes werden ter naauwernood geteld. Als de dames maar vroegen: Heb je dit of heb je dat? — dán regende het kartonnen doozen, en dan vroeg die schelmachtige winkeldochter: willen de dames niet dit eens zien, dat is zoo kers-versch uit Parijs gekomen, en dan was het, eerst meesmuilend, neen, dat hebben wij nu niet noodig; maar dan, een onderling wenk, ja en een glinsterend oogje: ja, laat het ons toch maar eens zien. Alweer een scheepslading doozen, je zou er eene Chinesche batterij van kunnen maken. — Kijk! als de meisjes 's nachts niet van prullen droomen, dan weet ik het niet.

PAULINE (*schalksch*).

Wij laten die zoogenaamde prullen voor den dag; 's nachts droomen wij van geheel iets anders.

DE MAJOOR.

En waarvan dan?

HENRIETTE, *Pauline wenkende*.

Van goede ooms. — Niet waar Pauline?

DE MAJOOR.

Ja, ik zie het wel; ik sta hier als Suzanna tussehen de twee boefjes.

PAULINE.

Dat is mis, Oom! je staat als een boefje tussehen twee Susanna's.

DE MAJOOR.

Zoo! dat is een mengsel van beminnelijke vrijpostigheid.

HENRIETTE.

Pauline heeft toch geen ongelijk. — Gij hebt ons en al onze handelingen gespionneerd en een spion is immers niet veel beter dan zoo'n booswicht.

DE MAJOOR.

Met u, wijsneusje! wil ik verder geen oorlog voeren. Weet je wat? gij zijt beide ook al als de Dajakkers en vecht met scherpe lanspuntjes. Maar, kom aan, ingerukt; anders zet de vrouwelijke commandant, die de vesting bewaart, maar een lang gezigt; lange vragen zal ze genoeg hebben, even als alle bejaarde dames.

PAULINE.

Gij moet van mama geen kwaad spreken.

DE MAJOOR.

Daar heb je nu het tirailjeurtje n°. 1.

HENRIETTE.

N°. 2 is er ook bij.

DE MAJOOR.

Maar de zware dragonder ook, die zegt: marsch, ingerukt.

(*Hij leidt zijne nichtjes naar de deur der balkonwoning en volgt hen*).

LOUISE, *met eene zware mand.*

Poeha! dat weegt! ik hoop maar dat ik niets vergeten heb, en dan is meêbrengen beter dan laten bezorgen; want ze komen toch doorgaans te laat en dan zijn de dames ongeduldig. Louise is er dit, Louise is er dat nog niet? — Ga eens even hooren waarom het niet is bezorgd? en dan moet je toch drie-dubbel loopen en krijg je eerst nog op je brood: heb je het wel goed besteld? wat heeft de man gezegd? wie heeft de boodschap aangenomen? zoodat je van antwoorden en heen en weêr loopen nog moeijer wordt, als dat je zelve de boel maar dadelijk inpakt en er meê voortsjouwt. Als ze dan alles zoo prompt bijeen zien, dan heet het toch wel eens met een vriendelijk lachje; nu daar heb je wêl aangedaan! maar daar komt Bernard ook aansukkelen (*tegen Bernard*); je hebt veel van een wandelende vrachtwagen.

BERNARD, *met een mand met flesschen en een vaatje onder den arm.*

En jij veel van een half beladen ezelinnetje, met je hengselmand.

LOUISE.

Moet ik je weêr bij je lange ooren trekken?

BERNARD.

Maar als ik een vrachtwagen ben, dan kunt gij ook wel voor het ezelinnetje spelen, dat dien voorttrekt.

LOUISE.

Kom, alle gekheid op een stokje! dat je wijn in die flesschen hebt, geloof ik wel; maar wat heb je in dat vaatje?

BERNARD.

Wat heb jij in die mand?

LOUISE.

Och, van alles en alles; — als je boven in de keuken komt, zal ik je alles laten zien.

BERNARD.

Nu, omdat je zoo openhartig bent, zal ik je maar zeggen dat het een der kleine vaatjes Constantia-wijn is, die de Majoor van de Kaap heeft medegebragt, en als je heel zoet bent, dan zal ik je van avond wel een glaasje laten proeven.

LOUISE.

Het zal wat lekkers zijn — een glas troebele wijn.

BERNARD.

Neen! hij is bij den wijnkooper geweest en je weet, die maken alles zoo klaar als water.

LOUISE.

Daarom zeide de Mijnheer in mijne vorige dienst, Wiesje! breng mij maar mijn cognac en mijn pompejac; maar het laatste was ook water.

BERNARD.

Och! dat was voor een grogje. — De wijnkoopers gebruiken geen pompejac meer, maar duinwater en dan zetten ze op de beffes Kraniac en noemen het een nieuw comeet-wijntje van Anno zooveel.

LOUISE.

Ja! het bedrog is groot in de wereld.

BERNARD.

Noem je dat bedrog? Schaam je! het is louter industrie.

LOUISE.

Nou ga jij dan maar met die infanterie — hoe heet je het ook? — de deur in en ik volg je.

BERNARD.

Honneur aux dames! les cochons vont devant.

LOUISE.

Kom, ruk maar in! al versta ik geen Fransch, dan weet ik toch wat het zeggen wil. De vrouwen hebben altijd een krulletje meer dan een varkensstaart!

FERDINAND VAN TEYLINGEN, *in uniform, als le Luitenant der schutterij, op zijn horologie ziende.*

Het is op slag van tien, het afgesproken nur; maar ik zag hen langs het plein naar huis gaan. Ik zal hun dus eenige tijd dienen te geven, anders is men zoo onvoorbereid; zonder mijn commando kan men toch den optogt niet beginnen. Ik zal dus maar eerst den Majoor vragen, hoe lang hij wenscht dat wij nog toeven. Als hij alleen ware geweest, dan zoude de oude krijger wel op zijn tijd hebben gepast, maar nu hebben hem de dames zeker wat opgehouden. Wat was Henriette aan zijn arm opgeruimd: zij dacht zeker niet aan mij. Nu, wie weet wat die oom in den zin heeft? Maar, al is het zijne halve nicht, toch moet hij dispensatie van den Koning vragen en wie weet of ik uit oude betrekking nog de

gunst niet krijg om het adres te stellen? Het zou een der bitterste pillen zijn, die ik van mijn leven geslikt heb. Ik heb haar zoo innig lief, zag reikhalzend uit naar het tijdstip mijner benoeming, als mijn hartewensch zullende bevorderen.... en nu? eene berekeneerde weigering! neen, eene caprice. Ja, wèl is het: «souvent femme varie!» doch in 's Hemels naam! mijn nieuwe werkkring zal mij verstrooiing en afleiding geven. Mijn tegenwoordige patroon bleef ook ongehuwd en is gelukkig, waarom zoude ik het ook niet kunnen zijn. Moed gevat.

(tegen Bernard die in de deur verschijnt.)

Sergeant! vraag eens aan den Majoor, of ik hem voor een oogenblik kan spreken?

BERNARD.

Hij zag U reeds door de ramen en zend mij juist om U te vragen, of gij niet boven wilt komen.

VAN TEYLINGEN.

Zeg hem dat ik reden heb om voor ditmaal te bedanken en hem beleefd verzoek beneden te komen. *(Bernard vertrekt.)* Het is wel niet zoo als het behoort, dat ik den Majoor met zijn stijf been eene extra-trapgang laat maken; maar zij is boven en ik ben nog niet genoeg voorbereid om haar te spreken.

DE MAJOR.

Wel Luitenant, Luitenant, kondt gij Uwe gezonde beenen niet wagen, om de mijnen eenige trappen te besparen? Gij mist tevens daardoor een paar lieve gezigtjes.

VAN TEYLINGEN.

Ik moet U wèl verschooning vragen; al zijn de beenen gezond, dan kan het hart wel ziek zijn, en niet gestemd om zoo beleefd tegen dames te zijn, als zij regt hebben te vorderen.

DE MAJOR.

Vizevazen! ik weet al zoo half en half wat er aan mankeert; maar voor die kwaal zal er ook wel het een of ander cajapoet-olietje zijn, al heb ik van die soort niet uit de Oost medegebragt. Maar waarom wenschtet gij mij eigenlijk nu nog te spreken?

VAN TEYLINGEN.

De serenade was te tien ure bepaald, doch daar ik U eerst voor

korte oogenblikken zag huiswaarts keeren, zoo dacht ik U bevorens te vragen, of gij gereed waart ter ontvangst.

DE MAJOR.

Zie eens aan, de beleefde Mijnheer! en die is nog bang dat hij niet beleefd genoeg bij de dames zal zijn. Maar, ik dank U voor Uwe oplettendheid; de vrouwen hebben mij wat opgehouden, doch ook zij zijn gereed. Ik zal dus de heeren afwachten. Alvorens echter moet ik U nog vragen; zijt gij de eenige officier van geleide?

VAN TEYLINGEN.

Neen, nog een 2e Luitenant is mij toegevoegd.

DE MAJOR.

Hoor eens, ik heb op mijne appartementen geen ruimte om allen die mij de eer aandoen mij te begroeten, te ontvangen, en een vaderlandsche groet vordert een vaderlandsche dronk. U en Uwe kameraden verwacht ik na den afloop op een klein collation met de dames.

VAN TEYLINGEN.

Ik verzoek U mij ditmaal te verschoonen.

DE MAJOR.

Gekheid, daar komt niets van, of gij kunt met uwe serenade op het plein blijven, of gij volgt het commando van den Major; dat heet, dat gij na den afloop der serenade bij mij binnen komt. Geen insubordinatie Luitenant.

VAN TEYLINGEN.

Daar gij het eischt, zal ik aan Uw verlangen voldoen.

DE MAJOR.

Wat de overige heeren betreft, verzoek hen, dat zij zich na den afloop in den Stads-Doelen begeven; ik heb daar voor hen een klein onthaal laten gereed maken; als wij dan zelf een beetje voor den inwendigen mensch gezorgd hebben, dan zult gij en uwe kameraad mijne zuster en hare dochter wel naar huis willen geleiden en ga ik inmiddels U vooruit naar den Doelen, alwaar wij dan nog met een flesch champagne op het welzijn van Koning en Vaderland zullen klinken; als gastheer dien ik mij toch eens in den Doelen te vertoonen.

VAN TEYLINGEN.

Ik zal ook hierin aan Uw verlangen voldoen.

DE MAJOR.

Nu; tot strakjes! denk intusschen maar: geduld overwint alles.

van Teylingen vertrekt en de Majoor gaat in zijne woning terug.

De klok slaat tien ure, men ziet van tijd tot tijd meerder licht voor de vensters, hier en daar wordt er een open gedaan, en vertoonen zich bewoners voor de vensters, deels nog gekleed, deels half ontkleed. Ook voor de stoepen en voor de deuren vormt zich hier en daar een groep.

EEN OUDE BUURMAN.

Lijsje, repje wat; het slaat daar tien ure: zij komen.

EEN OUDE BUURVROUW.

Ik moet toch eerst een doek omdoen. Het is zoo koud in de nachtlucht; maar ik hoor nog niets.

DE OUDE BUURMAN.

Ik heb de muziek al gehoord.

DE OUDE BUURVROUW.

Och! dat zijn zinkings in je ooren.

EEN KRUIDENIER.

Zoo vader Krol, kijk je ook eens uit?

DE OUDE BUURMAN.

Ja, dat geeft me nog zoo'n verheugingje. Ik ben ook 'reis zoo ingehaald; maar dat is al een zestig jaar geleden.

EEN TAPPER.

Dat 's een oude koe uit de sloot; wat was je dan?

DE OUDE BUURMAN.

Wel, ik ben uitgetrokken geweest met de vaderlandsche vrijwilligers.

DE TAPPER.

Wel, dat kon je korter zeggen; dan was je een Patriot.

DE KRUIDENIER.

En nou is hij een afschaffer; dat lijkt jou.

DE TAPPER.

Die moeten er ook wezen, anders verkocht ik geen Beijersch bier.

DE KRUIDENIER.

Beijersch? een in Holland gemaakt mossendrankje — neen, dan houd ik meer van een kras Brabantsch gerstebiertje.

EEN KAPPER.

C'est vrai en dan ons Leuvensch?

DE TAPPER.

Ja, dat 's zeker kras, daar zitten Hollandsche ijzeren kogels in.

DE KAPPER.

Gij zijt altijd, ik en weet het niet, zoo bizar. We leven immers nu bij de verbroedering.

DE TAPPER.

Jelui bent mooie broers! nou je bang bent voor Napje, wou je wel dat je den ouden Prins van Oranje weêr had.'

DE KRUIDENIER.

Dat was eens een opperbeste Prins; maar laat de dooden rusten. Hij is met den goeden ouden Willem ook al naar de grondvergadering.

DE OUDE BUURMAN.

Wat zeg je van grondvergadering, daar was ik ook lid van.

DE TAPPER.

Jij, och! daar denken we niet meer aan, we hebben thans kiesvergaderingen.

DE KRUIDENIER.

Daar ze meestal heel leelijke kiezen trekken.

DE TAPPER.

Ja, jij bent een behoudsman, omdat jij de rijke lui bedient en de leverantie aan de stads-kantoren hebt.

EENE MELKBOERIN.

Hij heeft gelijk, hij houdt graag wat hij heeft. Ik ook.

DE TAPPER.

Ja, jij houdt de melk en geeft ons het water.

DE MELKBOERIN.

Nou, dat kan je goed gebruiken, om je jenever aan te lengen.

EEN JONGEN, (*zingende.*)
 Zoo als de ouden zongen,
 Piepen nou de jongen.

DE MELKBOERIN.

Zeg, lummel! wat meent ge daarmee?

DE KRUIDENIER.

Och! dat niets werkelijk verandert, en alles weêr op zijn oude beenen komt (*tegen den ouden buurman.*) Wat zeg jij er van Krol?

DE OUDE BUURVROUW.

Hij heeft zinkings in zijn ooren, en verstaat je niet goed! maar verandert is hij niet veel, want toen ik, onder het Hollandsch Napje met hem trouwde, was hij reeds van een Patriot een Slijmgast geworden en dat is er met den ouden dag niet op verbeterd.

DE TAPPER.

Dat komt van het natte weder, dan groeijen de slakken het meest.

DE KAPPER.

Dat isse goed voor de hoest, als je ze in de suiker laat doodloopen.

DE TAPPER.

Hadden we dan te Leuven maar wat potten met suiker meêgebragt.

EEN MEID VAN DE KAPPER.

Gij scheldet altijd op ons Leuveken. Dat komt dat gij zoo'n poehah maakt met je stalen kruisen.

DE TAPPER.

Zwijg jij maar, als er van suiker gesproken wordt; van het snoopen sterft geen kat! anders had een achilles je al lang bij je hiel gepakt.

DE KAPPER.

Ikke kenne jou Gillis niet; maar laat mijne servante met vrede en zorge maar ze U niet pakt in de haren.

DE TAPPER.

Ja, dat zou ze alleen doen, om jou wat centen te laten verdienen, om ze weêr uit te kammen.

DE KAPPER.

Ikke niet minder coiffeer als voor tien centen.

DE TAPPER.

Van de ligte Belgische troepen, met den leeuw op de hurken.

DE MELKBOERIN.

Kibbel jelui maar niet verder, mijn grootje zei altijd: als de mannen haspelen, komt er maar wargaren van.

DE JONGENS, (*zingend.*)

Zoo als de ouden zongen,
Piepen ook de jongen.

DE MELKBOERIN.

Hou je mond! daar komen ze al aan.

Voorafgegaan door eenig volk en jongens, treedt onder eene vrolijke marsch de Luitenant van Teylingen aan, gevolgd door onder-officieren, schutters, muzikanten en leden van de liedertafel. Zij scharen zich aan de regterzijde der aanschouwers: op den wenk des Luitenants, plaatst de Korporaal hier en daar een schutter en weert het volk en de jongens: overal worden de vensters geopend en ziet men mannen en vrouwen in verschillende kleeding aan de ramen.

De Majoer met de Dames verschijnen op het balkon, alwaar zij door van Teylingen worden gesalueerd, waarna op zijn wenk, onder begeleiding der muziek wordt gezongen.

HET KOOR.

I.

Eer, eer, zij den held,
Die Nederland's krijgsroem hielp staven,
Zijn naam zij roemrijk vermeld,
Hier en bij Oost-Indische braven,
Die daar streden op 't oorlogsveld.
Die muiters en roovers verjoegen,
De moordzieke Dajaks versloegen.
En door wie de rust is hersteld.

II.

Roem, roem, zij alom,
De krijgsmagt in Indië gegeven,

Die onder geschutgebrom
 Den oproer'gen vijand deedt sneven,
 En moedig hun bentings beklom.
 Waar Neêrlands vlaggen ook wapperen,
 De krijsroem van Neêrlands dapperen.
 In Oost-Indië, weêrgalme alom!

EEN MATROOS, *uit het volk tegen een Schutter.*

Met je permissie, stads Soldaatje! (*tegen den Luitenant.*) Zeg eens, kommandant! mag ik ook een liedje zingen?

VAN TEYLINGEN.

Ga uw gang maar, als het niet ondeugend is; dan hebben de anderen een oogenblik rust.

DE MATROOS, (*zingende.*)

I.

Eer, eer zij U, soldaatje!
 Die als trouw kameraadje,
 Meê hebt de zee beploegd,
 En na gelukkig landen,
 Met ons van kust en stranden
 Het roofgespuis verjoegt.
 Wat jeukten ons de handen;
 Hoe kon de moed ontbranden,
 Als 't klonk bij hoorn en trom:
 Pief poef, pief paf, bom, bom!

II.

Als zeerob en soldaatje,
 Steeds blijven kameraadje,
 Dan heeft onz' Oost geen nood.
 Kort-Jan in onze tanden,
 Zij bajonet in handen;
 Een dikbuik met wat schroot;
 Dán, als getrouwe makkers,
 Verjagen wij de Djakkers
 Van strand en kust alom
 Met pief, poef paf, bom, bom!

BERNARD, *die intusschen met een flesch en een paar glazen beneden is gekomen, tegen den matroos.*

De Majoor laat U hartelijk bedanken en verzoekt dat gij van hem een glas wijn aanneemt, die hij van de Kaap heeft medegebragt.

DE MATROOS.

Dat wil ik graag kameraad! dan weet ik hoe hij smaakt, als ik ook eens bij die Kaffers en Hottentotten verzeil. Schenk in dan. *(tegen den Majoor.)* Op je welzijn, oudje!

DE MAJOR.

Ik dankje! maar op één been kan je niet staan.

DE MATROOS, *(tegen Bernard.)*

Nu, schenk dan nog eens, lekker is het *(drinkende)* den Koning en het Vaderland! — Eerst de Kapitein en dan het Scheepsvolk.

DE JONGENS.

Hoerah!

DE MATROOS.

De drommel, kameraad, dat smaakt; hoe zei de mof ook toen hij voor het eerst een bittertje dronk? o ja, dass schmeckt, wie mausendreck und coriander! — Jongen! driemaal is scheepsregt! nog eentje. — Voor wie nu? blikslager ja!

De mooie meisjes uit de stad
Zou 'k gaarn, als ik mijn wensch eens had,
Omhelzen bij 't ontmoeten.
En schoon 't niet wettig strafbaar is!
't Geeft toch op straat ligt ergernis:
Maar 'k wil toch, 't geen geoorloofd is,
Haar met dit glas begroeten. *(bis.)*

Leve de mooie meisjes!

DE JONGENS.

Hoerah!

De Matroos trekt zich onder het volk terug; BERNARD verwijderd zich, zeggende heéngaande:

Het zijn toch beste ronde jongens die zeerobben: jammer maar, dat als zij aan wal komen, zij langs de grachten rondzwieren met het versletenste en smerigste tuig, dat de danskroeg-tagrijnen in hun magazijn in voorraad hebben.

De muziek wordt hervat, terwijl

HET KOOR, *het slotvers zingt.*

III.

Eer, eer, zij den vorst!

Die der krijgeren moed wil beloonen,

En wat er naar lauweren dorst,

Met vorstlijke lauwen wil kroonen.

Door 't eerekrus op 's helden borst.

Waar dus, na het roemvolle streven

Den helden wordt eere gegeven,

Weêrgalmc ook het: Leve de vorst!

DE MAJOOR, *van het balkon.*

Ik dank U, mijne heeren! voor de eer mij en nevens mij den Koning en het leger geschonken. De Luitenant heeft U zeker mijn verlangen medegedeeld. Straks hoop ik U te zien en onder een vaderlandsehn dronk op het heil van aller belangen te klinken.

De troep stelt zich weder in orde om af te marcheren; hij gaat het tooneel rond, defileert voor den Majoor en vertrekt door den doorgang, onder het spelen der muziek en het zingen van een couplet uit het Volkslied: „Wie Neêrlands bloed door de adren vlosit enz.,” het volk en de jongens accompanieren en bij den laatsten regel valt de gordijn.

EINDE VAN HET DERDE BEDRIJF.

VIERDE BEDRIJF.

(Eene zaal bij den Notaris.)

EERSTE TOONEEL.

VAN DOORN, VAN TEYLINGEN.

VAN DOORN.

Ik heb de stukken, die de Majoor mij uit de Oost heeft medegebragt, nagezien. Het wordt dikwijls eene lastige zaak om die famielje aangelegenheden te behandelen, maar daarvoor zijn wij Notarissen geroepen. Ik zeg wij, want ik kan U tot mijn genoegen geluk wenschen, dat gij eindelijk het radikaal hebt verkregen. Lang wachten is geen kwijtschelden! En gij hebt het ook door Uw voldoende examen en door Uwe trouwe behartiging van mijne praktijk verdiend. Uit grond van mijn hart konde ik U, toen het te pas kwam, bij den Minister van Justitie aanbevelen en het deed mij genoegen, dat de kamer van Notarissen, mij als deken van onze broederschap steeds betuigd heeft, dat het allen aangenaam is, U in die broederschap te zien opnemen. Geloof mij van Teylingen! dit zegt meer, dan door gunstbejag in een ligchaam te worden ingedrongen, of om famielje-aangelegenheden opvolger eens vaders te zijn. Wie een post door eigen verdienste bekomt, heeft steeds het streelende zelfbewustzijn, dat het talent niet altijd voor gunst moet onderdoen.

VAN TEYLINGEN.

Mijne getrouwe behartiging Uwer zaken is niet anders geweest, dan eene pligtmatische dankbare erkenenis, voor hetgeen ik door ondervinding en voorbeeld heb kunnen leeren.

VAN DOORN.

Het ware te wenschen dat alle jongelieden zóó dachten en er zouden minder brekebeenen en minder gebrekkige akten zijn. Thans denken velen te onregte, wie God het ambt geeft, krijgt het verstand er bij! doch zij berekenen niet dat de beschaming later komt, als zij in gewigtige zaken geroepen worden, en op eenen leeftijd zijn, dat het schandelijk is, om over eigen onkunde te bloozen; — Hebt gij er al aan gedacht, waar en hoe gij U vestigen zult?

VAN TEYLINGEN.

Gij weet dat ik eenige buitenvrienden heb, die mij hunne praktijk hebben beloofd, zoodra ik benoemd zou zijn; voor de behandeling hunner zaken is, zoo zij hun woord houden, mij aanvankelijk de voormiddag genoeg. Wanneer ik dus de namiddagen of 's avonds nog bij U konde werkzaam zijn, om van Uwe ondervinding voordeel te trekken en mij verder te bekwamen, dan zoude mij dit op nieuw verplichten.

VAN DOORN.

Nederig en dankbaar tevens. Nederig, omdat ik oordeel dat gij op alle punten bekwaam zijt; dankbaar, omdat gij weet dat Uw opvolger zich meer door lichtzinnigheid dan wel door vaste beginselen onderscheidt en ik dus in de eerste oogenblikken, meer dan ooit Uwe hulp zal missen.

VAN TEYLINGEN.

Gij denkt te goed over mij.

VAN DOORN.

Dit zij zoo! maar ga nu eens bij onzen ouden Hendrik en zie hoe hij het maakt; hij is in mijne dienst versleten en ook zijne goede vervanging baart mij nieuwe zorgen. Daar (*eenig geld in een papier wikkende*) geef dit aan zijne vrouw tot ondersteuning en verkwikking.

VAN TEYLINGEN.

Ook omtrent hem, waarvan gij geene diensten meer kunt hebben, strekt gij uwe vrijgevigheid uit.

VAN DOORN.

Ik heb voor mij zelven genoeg en beklag de beknepenen van harte, die een ouden en trouwen dienaar, wanneer hij niet meer voort kan, met eene bedelpenning afscheppen. Ik doe niets meer dan menschelijke pligt; door ontrouw of lomphheid had hij mij enkele keeren groot nadeel kunnen berokkenen; hij was echter levenslang zorgzaam en getrouw, en door hem nu, zelf genoeg hebbende, op zijn ouden, gebrekkigen dag te ondersteunen, woeker ik alleen met de zilveren talenten, die Hooger bestuur mij heeft toebetrouwd.

VAN TEYLINGEN.

En bereid U hierdoor een zegen, waarvan de adem Uw graf heerlijk zal omzwèven, als een lichtstraal, die Uwe geest naar die gewesten der onsterfelijkheid voorschermert, waar de hoogere dengd haar belooning te gemoet snelt.

VAN DOORN.

Gij zijt een gevoelvolle dweeper! maar ga nu en keer spoedig terug met het bericht, hoe de oude Hendrik het maakt. Ik wacht hier, zoo als gij weet, de geheele famielje van der Kolk, om misschien blijde, en vermoedelijk ook enkele spijtige gezichten te maken, en heb daarbij welligt uwe hulp voor de eene of andere beschikking noodig. Doch bevorens moet ik eenige opheldering van den heer van Prateren hebben, hij wacht reeds in de spreekkamer. Zeg hem bij uw heêngaàn, dat hij boven komt en zeg op het kantoor, dat ik dezen voormiddag voor niemand ben te spreken, dan in de hoogste noodzakelijkheid wegens sterfgeval of niet uit te stellen wisselprotest.

VAN TEYLINGEN.

Ik zal aan Uw verlangen voldoen.

TWEDE TOONEEL.

VAN DOORN, daarna VAN PRATEREN.

VAN DOORN.

Ik ben benieuwd welke ophelderingen van Prateren zal geven, ten aanzien der fondsen aan zijne firma toebetrouwd; zijn vader was een van die onderwetsche pruiken, die geen stap wijder de-

deden dan hunne beenen lang waren, en goed op de beenen bleven staan; maar zoontje, speculeert ook al in effecten, en sinds de ontdekking der goudmijnen van Californië, de leeningen en het scheppen van spoorweg-actiën, jagen er zoo velen om millionairs te worden, die nooit de één bereiken, maar bij de zes nullen staan blijven. Doch daar is hij!

VAN PRATEREN.

U heeft mij laten ontbieden?

VAN DOORN.

Ja! ga zitten!

VAN PRATEREN.

Wat is er van uw dienst?

VAN DOORN.

Ik heb U laten ontbieden om eenige ophelderingen van U te ontvangen; waartoe ik U tevens heb verzocht, de briefwisseling Uwer firma met den heer van der Kolk in Oost-Indië mede te brengen.

VAN PRATEREN.

Ik heb dit gedaan wat de tien laatste jaren betreft en zij bevat niets meer dan een enkele brief; — de meer hartelijke briefwisseling tusschen dien heer en mijn vader was reeds sinds lang verflaauwd en bevat ook niets wat voor U van eenig belang kan zijn.

VAN DOORN.

Die enkele brief zal dus wel voldoende zijn.

VAN PRATEREN.

Maar wat wilt gij dan toch?

VAN DOORN.

Niets dan iets raadselachtigs ontcijferen, dat mij ook ten Uwen aanzien bedenkelijk voorkomt en waarbij ik hoop dat Uwe eer onbevlekt zal blijven.

VAN PRATEREN.

Mijn eer?

VAN DOORN.

Ja, Uwe eer! maar luister. Uw vader was de oude schoolvriend van den oudsten heer van der Kolk, die, eenig fortuin in Oost-Indië gemaakt hebbende, aldaar is overleden. Kennis bekomen

hebbende van uws vaders overlijden, nadat hij hem een kapitaaltje ter beschikking voor eene zijner nichten had toegezonden, zoude hij misschien verder met U in briefwisseling zijn getreden, maar hij ontving geen antwoord wegens het gezondene, en de ouderdom is wantrouwend.

VAN PRATEREN.

De gezonden gelden zijn door mijn vader ontvangen, maar daar hij eerst later overleed, veronderstelde ik dat door hem kennis van de ontvangst was gegeven.

VAN DOORN.

Dit schijnt wel niet te zijn geschied, want juist om die reden heeft de heer van der Kolk mij geschreven als oud Notaris van die famielje.

VAN PRATEREN.

Mijn vader heeft hem altijd eerlijk bediend.

VAN DOORN.

Ook gij?

VAN PRATEREN.

Die vraag is inderdaad eenigszints scherp om niet te zeggen onbeleefd en zou mij misschien regt geven om....

VAN DOORN.

.... Om te weigeren aan mij ophelderingen te geven; doch dan zoude ik de hulp der regtbank moeten inroepen, en gij weet dat deze, ofschoon nooit het regt verkrachtende, toch niet hard is ingenomen met de zaakwaarnemers, omdat er, zonder U te willen kwetsen, zooveel zaakbedervers onder zijn. Doch, ter zake! Uit de stukken die ik ontving blijkt, dat aan uwen vader is overgemaakt de som van tien duizend gulden, ten behoeve van mejufvrouw Pauline Henriette van der Kolk, om uit te keeren bij hare meerderjarigheid en om haar inmiddels tot dien tijd de rente daarvan te doen genieten. Mijn oudste klerk staat in betrekking tot die dame en verzekert dat zij nimmer zoodanige rente heeft ontvangen en dien ten gevolge in behoefte heeft verkeerd en met haar verdiend naaldegeld haar onderhoud heeft moete vinden.

VAN PRATEREN.

Ik heb die rente aan eene mejufvrouw Pauline Henriette van der

Kolk nitbetaald. Ik kende toen geen ander dan de dochter van den overleden ontvanger, wiens kantoor ik langen tijd als klerk heb waargenomen. Eerst dezen morgen heb ik toevallig ontwaard dat er nog eene andere jufvrouw van die naam bestond en het zal dus nader dienen te worden opgehelderd, wie der beide jonge dames de bedoelde is.

VAN DOORN.

Was U werkelijk het bestaan van de tweede onbekend en heeft uwe voorliefde voor de dochter Uws voormaligen patroons, U niet in dezen geleid?

VAN PRATEREN.

Als gij mijn woord wilt vertrouwen. Neen!

VAN DOORN.

Intusschen blijkt uit de mij gezondene stukken dat de bedoelde is, des overleden Predikants en niet des Ontvangers dochter; dit ligt ook meer in het eigenaardige der gift, want de eerste is de dochter van zijn vollen en de andere van zijn halven broeder, Waaruit bewijst gij echter dat gij gerechtigd waart, het aan de dochter des Ontvangers te geven?

VAN PRATEREN.

Ik zeide U, dat mij het bestaan der andere tot dusverre onbekend was. Voor het overige, zie hier den brief, die als lastgeving aan wijlen mijn vader, de overmaking der gelden vergezelde.

VAN DOORN, (*den brief lezende.*)

Gij zijt op dit punt geregtvaardigd; het bestaan eener tweede nicht van gelijken naam, was vermoedelijk den ouden heer van der Kolk onbekend en heeft hij daarom geene bepaalde aanwijzing gedaan; de genoten rente zal dus door de trekster aan de andere dienen te worden teruggegeven.

VAN PRATEREN.

Dit zal bezwaarlijk gaan; want hare moeder heeft geen ander vermogen dan naar pensioen en dit voldoende zijnde, heeft zij die rente aan hare dochter voor speldegeld ter beschikking gegeven; en ik twijfel niet of deze zal daarover wel ten volle hebben beschikt.

VAN DOORN.

Dan wordt het eene netelige kwestie, waarbij alles afhangt van

de edelmoedigheid der werkelijk begiftigde. Maar hoe is het kapitaal belegd?

VAN PRATEREN.

In Oostenrijksche fondsen.

VAN DOORN.

In vreemde fondsen?

VAN PRATEREN.

Omdat zij de meeste rente geven.

VAN DOORN.

Hoeveel hebt gij dan 's jaars aan mejufvrouw VAN DER KOLK kunnen uitkeeren?

VAN PRATEREN, (*herinnerend*).

Ja....

VAN DOORN, (*ernstig*).

Nu?

VAN PRATEREN.

Vierhonderd gulden.

VAN DOORN.

En dus twee derde van de rente, die gij van de belegging kondt maken. Waarom? Ik zal u dat zeggen. Omdat gij met het kapitaal zoudt kunnen speculeren en zoo als het geval is geworden, bij achteruitgang van de koers, U door het overschot der rente, zooveel mogelijk dekken.

VAN PRATEREN.

Ik heb niemand benadeeld, want wanneer ik het in Nederlandsche fondsen had belegd, dan had de rente toch weinig meer bedragen, dan ik heb uitgekeerd.

VAN DOORN.

Dit doet niets ter zake. Gij hadt het in Nederlandsche fondsen moeten beleggen, of op het Grootboek inschrijven. De Staatsschulden hebben daarin hare nuttigheid, dat het Gouvernement ruimer over gelden beschikken kan, en dat die weduwen en weezen, die bij den Staat hunne gelden als waarborg nitzetten, eene zekere rente tot levensonderhoud ontvangen.

VAN PRATEREN.

Maar de Nederlandsche fondsen zijn ook al dikwijls in koers gedaald.

VAN DOORN.

Maar Nederland heeft steeds zijn crediet gehandhaafd door getrouw de rente van zijn schuldenlast te betalen. Uw vader had zeker niet zoo als gij gehandeld.

VAN PRATEREN.

Die leefde in een ander tijdvak.

VAN DOORN.

Dat wil zeggen in een tijdvak toen men ook wel geld wilde winnen, maar niet zoo bepaald op de beurs van anderen azen. De boer begroef toen zijn geld en hoezeer thans wijzer geworden, zoekt hij nog meerder zekerheid dan eene beurspeculatie en koopt zich land dat wel geen groote renten geeft, maar het is zekere bezitting, en door de ontwikkeling die de landbouw verkreeg en door het belang dat de buitenlander in onze uitmuntende veestapel en in zijn overheerlijk bewerkt zuivel stelt, vermeerderd hij die rente.

Wat doet gijlieden? — gij belegt U toevertrouwde fondsen en lokt andere tot gelijke belegging in vreemde fondsen, die naarmate de Staten minder solide zijn, meerder rente geven maar ten leste de kapitalen verslinden.

VAN PRATEREN

Het is de geest des tijds; ieder wil speculeren.

VAN DOORN.

Ja wel de geest des tijds maar van hare donkere zijde. Merkt gij dan niet op dat bankiers, handlangers van die wankelende Staten, ongehoorde rijkdommen opstapelen en inwisselen tegen papieren waarden, waarmede men nog eens, even als met de actiën van Law en met de assignatiën is geschied, op een maskerade bal, de domino's zal behangen, wanneer het nakroost zich het treurig vermaak gunt de ligtzinnigheid en spaarloosheid hunner vaderen, dansende te bespotten. — Met ons eigen land te staan of te vallen, dat is de geest die ieder Nederlander moet bezielen, en daarom mijnheer van Prateren, wanneer gij weder gelden te beheeren hebt of anderen in het beleggen raad moet geven, doe dit dan ten behoeve van onze Vaderlandsche fondsen, of van de inlandsche nijverheid, wanneer deze voldoende waarborgen aanbiedt.

VAN PRATEREN.

Is er nog iets van uwe dienst?

VAN DOORN.

Ja, de verrekening der verkeerd uitbetaalde rente neem ik op mij, maar wat het kapitaal aangaat, zoo eisch ik van u, of de tienduizend gulden in contanten, of certificaten van werkelijke schuld, tot den koers van den dag waarop gij het geld hebt ontvangen.

VAN PRATEREN.

Maar die was immers toen ook hooger dan nu?

VAN DOORN.

Doch, dank de soliditeit van ons vaderland, niet zoo laag gedaald, als uwe vreemde speculatie-fondsen.

VAN PRATEREN.

Zoo dat ik dan die schade moet lijden. Ik kan u den aankoop bewijzen.

VAN DOORN.

Gij kunt die realiseren, doch daar thans de koers laag is, en men verbetering te gemoet ziet, zoo neem ik ook op mij, om u drie maanden tijd te geven voor die verevening.

VAN PRATEREN.

Het is wel hard en ik zal er mij nog eens over bedenken. Ik had toch vrijheid van handelen.

VAN DOORN.

Dat hadt gij, maar denk om uwe smokkelarij met de renten en ik raad u, laat de zaak tusschen ons blijven.

(VAN PRATEREN *vertrekt meesmuilende*).

DERDE TOONEEL.

VAN DOORN *alleen*.

Geest des tijds! daar rammelt thans rijp en groen van; tijd is zeker geld, en het ware te wenschen, dat dit door den ambachtsman en de dienstboden in het algemeen wat meer werd betracht en de tijd minder werd verbabbeld. Het is echter de tijdgeest niet genoeg dat zij voorwaarts gaat, ter verkrijging van eenen maatschappelijken toestand en gelukkig volksbestaan, maar zij jaagt naar

de schatten van Aladin, om aan de buitensporigste weelde te kunnen voldoen. Goud, goud! is de bekende God dezer eeuw, en wanneer wij in dezen standbeeldigen tijd, even als in het oude Griekenland, slechts een altaar voor den onbekenden God hadden, dan zouden wij thans een altaar voor den geest des tijds stichten, en daarop als standbeeld een Saturnus plaatsen, die zijne eigene kinderen opeet; want het laat zich aanzien, dat er met den tijd meer goud zal zijn om legers te betalen dan brood om de soldaten te voeden, en de burger loopt gevaar, meer en meer dure dan wel duurzame levensmiddelen te krijgen. Verlichting en beschaving en émancipatie der volken zijn tevens schoone woorden en eigenschappen; maar bij onze vroegere talkkaarsen bleef de beschaving toch niet geheel achter; en dat wij die volks-vrijheden wisten te handhaven, bewees onze roemrijke worstelstrijd tegen de Spaansche dwingelandij. Dat was de ware, maar geen lompe vrijheid, waarbij men u over de voeten rijdt of van het voetpad afduwt en schreeuwt: Ik ben net zoo goed als jij! de geest des tijds is geen bedwaard, beredeneerd wezen meer, het is een hollend paard, dat met zijn hoefslag hier en daar de hoofden verbrijzelt en de lichamen verminkt. Onze oudjes die van het wapperen der zeilen hielden, waren ook geen slechte watervogels; zij zeilden voorwaarts bij goeden wind en laveerden nu en dan als het noodig was; thans moet alles met spoor en stoom en electrisch licht gaan; niet dat ik tegen die nuttige en versnellende uitvindingen ben, maar men moest ze niet overdrijven. Vroeger zeilde men elkander in donkere nachten in den boeg, het is thans de vraag, of men elkander door het verblindende licht niet steeds reddeloos in den grond zal stoomen! En wat er verder van onze lieve moeder-aarde in Europa worden zal, als ieder stadje en ieder dorpje in een spoorwegnet wil worden opgenomen? ik en weet het niet; maar, ná mij de Zondvloed. Hol en hos maar dóór tijdgeest! als het hier te benaauwd wordt, dan is er nog plaats genoeg in de andere werelddeelen. Pruttel maar niet, oude! misschien alleen omdat gij niet meer mede kunt doen; alles staat immers onder de leiding en beschikking eener hoogere Voorzienigheid!

VIERDE TOONEEL.

VAN DOORN, DE MAJOOR.

DE MAJOOR.

Hier ben ik, gelukkig tussehen drie crinolines uitgekropen, die ik met kunst en vliegwerk door het portier heb moeten tooveren, van zoo'n rolkoetsje, dat ze vigilante doopen, waarvoor ze knollen spannen, wier eenige vigilantie bestaat in hard achteruitloopen, als hun de vracht bij het oprijden eener brug te zwaar wordt. Bijna hadden wij een modderdoope gehad. Kijk! het zoude een raar gezicht hebben gegeven, als wij plomp! in de gracht hadden gelegen en daar waren zoo vier druipnatte wezens je vesting binnen gerukt. Het is alles gelukkig afgeloopen en thans heb ik mijne lading gaaf, maar ik geloof niet geheel ongedeerd, ingevolge de uitnoodiging van een uwer dienstbare geesten, in de kamer bij uwe zuster gebragt, en ben nu maar terstond herwaarts gerukt, om te vernemen wat ge zoo al met mij nog vooraf te verhaspelen hebt. De dames hebben intusschen tijd, om zich niet aan hun kopje koffij te branden.

VAN DOORN.

Ons onderhoud zelf zal echter niet van langen duur zijn, aangezien ik u alleen eene vraag had te doen, die niet in verband tot de hoofdzaak staat, en waarin de dames niet onmiddellijk zijn betrokken.

DE MAJOOR.

Spreek op!

VAN DOORN.

Het is over uwen sergeant-oppasser, omtrent wien gij mij vroegt of ik door mijne betrekkingen geene gelegenheid had, hem stede-lijk-commies te maken.

DE MAJOOR.

En zal dit gelukken?

VAN DOORN.

Ik heb hieromtrent nog niets kunnen verrigten. Het bestuur zelf heeft zooveel gunstelingen, en gij weet wel....

DE MAJOOR.

Dat dan de verdienste dikwerf achterstaat. Bij het rijk staat hij

op de kandidaten-lijst, maar toen hij zich laatst ging vergewissen, of hij spoedig aan de beurt lag, bleek het dat hij numero tweehonderd twaalf was.

VAN DOORN.

Dat komt dat er zoo veel halfbakken in hun burgerlijk beroep zijn, die te vroeg van knecht meester hebben willen worden; trouwen, armoed lijden en dan, wanneer zij wat lezen, schrijven en rekenen kunnen, het gemakkelijk vinden, om hun bestaan bij den Staat te vinden.

DE MAJOR.

Men doorziet dit bij 't hooger bestuur zeer goed, en daarom wil ik gaarne gelooven, dat Bernard wel een groot aantal zal overspringen, maar ik hield die brave kerel gaarne hier, omdat ik aan hem gewend ben en hij met opoffering van zijn ééne oog, de redder mijns levens is geweest.

VAN DOORN.

Is het daarom geen vooringenomenheid dat gij hem zoo op den voorgrond stelt?

DE MAJOR,

Geenzints! ware het ongeluk niet gebeurd, dan was hij thans reeds Luitenant, daar hij bij zijne braafheid en moed, voldoende talenten bezit.

VAN DOORN.

Gij zoudt hem dus niet gaarne geheel willen missen.

DE MAJOR.

Geheel! Gij begrijpt ligt dat ik een gewezen onder-officier niet als schoenpoetser gebruik; maar hij zorgt voor mijne overige garderobe en waar ik vertrouwde boodschappen heb, is hij gaarne tot mijne dienst, al zijn zij eenigzints beneden zijn karakter.

VAN DOORN.

Welnu! Ik heb in mijne uitgebreide praktijk steeds een vertrouwd kantoorlooper noodig; mijn vroegere, zoo hij niet reeds is overleden, is in eenen toestand dat hij mij nimmer weêr diensten zal kunnen doen. Als ik uwen Bernard dat postje eens aanbod.

DE MAJOR.

Wel ik geloof dat hij daarvoor niet ongeschikt is; maar wat geeft

het? want hij is, en dat is op zijne jaren te vergeven, ook al trouwlustig en vrijt naar het kamermeisje mijner nicht.

VAN DOORN.

Aanvankelijk kan hij op acht gulden 's weeks rekenen, behalve nu en dan het voordeel van getuigen-gelden, en als hij bij drukte schrijfwerk kan verrigten en niet uit de school klikt, dan kan ik hem des noods tien gulden 's weeks geven.

DE MAJOOR.

En dan moet ik hem geheel missen?

VAN DOORN.

Dat niet; bij mij behoeft hij slechts van 's morgens negen ure tot 's avonds acht ure in het touw te zijn; vóór of na dien tijd is hij ter uwer beschikking.

DE MAJOOR.

Dat is voor mij voldoende, en al ware het zoo niet, dan mag ik zijn fortuin niet in den weg zijn — alzoo, top! mag ik hem met de zaak bekend maken?

VAN DOORN.

Dat is overbodig. Hij heeft mij zijn slaapstede opgegeven, en als gij het vergunt zal ik hem laten ontbieden.

DE MAJOOR.

Promptjes! van Doorn!

VAN DOORN.

Ga nu een oogenblik bij de dames, want ik verwacht mijn oudste klerk, die ook notaris is geworden, en met wien ik vooraf nog een enkel woord wilde wisselen.

DE MAJOOR.

Is dat mijnheer van Teylingen, de Luitenant bij de schutterij?

VAN DOORN.

Dezelfde.

DE MAJOOR.

Een allergeschikst mensch, dien ik gisteren avond heb leeren kennen, en die ook gaarn met eene mijner nichtjes wilde huwen, maar ik heb dat been nog niet goed in het gelid kunnen zetten.

VAN DOORN.

Ik draag kennis van zijne betrekking op dat nichtje. Het is algemeen bij de jonge lieden: trouwen eer het verboden wordt.

DE MAJOR.

Maar zijt gij dan nooit gehuwd geweest?

VAN DOORN, (*lagchende.*)

En gij?

DE MAJOR.

Och! bij een officier zijn er zooveel formaliteiten aan verbonden, dat men tijd heeft om zich zevenmaal te bedenken. Maar bij een Notaris?

VAN DOORN.

Twemaal zeven malen. Als klerk kan men niet huwen; eerst op rijper leeftijd wordt men Notaris en dan, als men niet dadelijk in eene gevestigde praktijk intreedt, heeft men nog eenige jaren werk, eer die voldoende wordt tot onderhoud van een fatsoenlijk gezin. Heeft men nu niet reeds in jeudigen leeftijd een alter-ego gevonden, die fortuin heeft, of een ander die dweept met een hut en zijn hart! en het wachten niet moede is, dan gaat het er op los; maar in het laatste geval, vooral wanneer er kinderen komen, moet dikwijls de notaris praktijk in zijne praktijk gebruiken, die hem nimmer op de hoogte van zijn maatschappelijk standpunt doet blijven, en waarbij hij zich dan meestal tot de klasse der zaakwaarnemers verlaagt.

DE MAJOR, (*ter zijde.*)

Ik geloof dat mijne nicht, met hare bedenkingen niet geheel ongelijk heeft.

VAN DOORN.

Blijft men ongehuwd, wat gebeurt dan? Dan hebben wij in onze betrekking zooveel huisgezinnen en zelden geheel volmaakte leeren kennen, dat men overal op vrouwelijke gebreken stuit, die men al zijn zij betrekkelijk van geringen aard, gaarne vermijdt. Kortom, wij worden te kieskeurig. De ouden schilderden daarom reeds de liefde als blind.

DE MAJOR.

Jongens! jongens! wij mannen zijn ook niet vrij van gebreken.

VAN DOORN.

Ja, maar de dames hebben maar eene keer verlof om te kunnen

vragen, dat is op vrouwendag van een schrikkeljaar, en dan denken zij er zelden aan, en tasten daarom niet zoo ligt mis als wij.

DE MAJOR.

En nu huist gij met uwe bejaarde zuster!

VAN DOORN.

Om u te dienen.

DE MAJOR.

Er zijn geen regels zonder uitzonderingen, maar dat zijn anders ook niet altijd aangename tantes. Toen ik jong was hadden wij er zoo eene in de famielje, die ofschoon gehuwd geweest zijnde, geene kinderen had, maar bij gebrek aan huisselijke zorgen een echt brandhout was om het tweedragts vuurtje in onze famielje aan te stoken.

VAN DOORN.

Ik heb haar gekend.

DE MAJOR.

En wat is er eindelijk van haar geworden?

VAN DOORN.

Wat er dikwijls van die haatdragende schepselen wordt, ond en arm! Toen zij uit bekrompen famielje-haat, wegens het missen van het gedeelte eener erfenis, haar toenmalig vermogen aan haar mans famielje wilde maken, en mij deswegens raadpleegde, vermeende ik als regtschappen mensch, haar tot min hatelijke gedachten te moeten brengen en trachtte eene famielje verzoening te bewerkstelligen: zij versmaadde mij echter en ging terstond bij een ander mijner ambtgenooten.

DE MAJOR.

Dus was zij toen toch werkelijk vermogend.

VAN DOORN.

Ja! maar bevorens zij haar einde had bereikt, was er een zoo-genaande vrome broeder, die haar van lieverlede van hare effecten wist te ontlasten.

DE MAJOR.

Dus geen *af* maar een *aanschaffer*.

VAN DOORN.

Zoo als er velen onder dat volkje gevonden worden, die onzen Lieven Heer en den Mammon dienen; van die advocaten Eiterborn

in Kotzebue's Verzoening en Broedertwist, die roepen: „Ik ben een eerlijk man, dit weet de gansche wereld!" maar die het eigenaardig talent bezitten, om de vrome vrouwen Griesgram te begoochelen. Kortom, zij werd arm, en had het alleen aan mijne tusschenkomst te danken, dat zij eenige renten tot onderhoud terug kreeg.

DE MAJOOR.

Verdiend loon! Maar ik hoor iemand komen en ga de dames opzoeken.

VAN DOORN.

Doe dat. (*lagchende.*) Gij zult echter in mijne zuster geen vrouw Griesgram vinden.

DE MAJOOR.

Begrepen!

VIJFDE TOONEEL.

VAN DOORN. VAN TEYLINGEN, *binnen komende.*

VAN TEYLINGEN.

Zijt gij eindelijk alleen?

VAN DOORN.

Ja, ons aanvankelijk niets beteekenend gesprek, dijde zich van lieverlede uit; ook wij oude vrijers, worden als wij eens aan het praten komen, regte babbelaars — maar hoe is het met onzen ouden, trouwen dienaar.

VAN TEYLINGEN.

Ik heb den laatsten handdruk aan den stervende gegeven.

VAN DOORN.

Het spijt mij! maar de dood kiest zijne offers, zonder ons vooraf te raadplegen. Doch ik hoop het gemis min gevoelig voor ons zal worden, daar ik in een den Majoor dienenden gepensioneerden sergeant een nog geschikter plaatsvervanger meen te hebben gevonden, die des noods ook kopij-werk kan verrigten; trouwens onze tegenwoordige onder-officieren hebben te veel gelegenheid zich in alles te oefenen, dan dat zij domooren zouden behoeven te blijven, als zij niet willen.

VAN TEYLINGEN.

Dat komt goed, want onze jongste klerk van Uije, is te veel vervuld met guitenstreken om vooralsnog een naauwgezet kopiïst te zijn, en er zit te veel vernuftige aanleg in den jongen, om niet te verwachten, dat er, als de jongens-schoenen eens zijn versleten, nog een fikschen klerk van groeit.

VAN DOORN.

Het is mogelijk! maar ik heb er zooveel gehad, die meer aan eene biljard-partij, dan aan het naauwgezet afschrijven eener akte dachten en liever naar een théâtre de variétés gingen, dan een uurtje langer te zitten, om zelfs eene spoedeisende zaak af te maken. Gij zijt altijd rusteloos werkzaam geweest.

VAN TEYLINGEN.

Moest ik niet, om mij een zelfstandig bestaan te verzekeren.

VAN DOORN.

Dat gij dan ook wel zult vinden, daar gij thans op den weg zijt. Maar, zeg mij eens ongeveinsd, hoe is het met uwe vrijaadje?

VAN TEYLINGEN.

Gij tast mij op een teeder punt aan. Ik wil niet ontveinzen dat die op een wanklen voet staat.

VAN DOORN.

Hoe zoo? Zijt gij met elkander aan het kibbelen geweest?

VAN TEYLINGEN.

Dat niet! daartoe denken wij te eenstemmig; alleen op één punt verschillen wij.

VAN DOORN, *lagchende*.

Wat het eerste kind worden zal?

VAN TEYLINGEN.

Dat nog minder. Zij oordeelde dat de uitzigten op een gevestigd bestaan in overeenstemming met mijnen maatschappelijken stand, te verwijderd zijn om daarop te wachten, en wilde dus afbreken, ten einde mij mijne vrijheid terug te geven.

VAN DOORN.

Eene edele gedachte. Heb ik het u niet dadelijk gezegd toen gij mij met uwe aangevangen verkeerung bekend maaktet, dat er eene bron van zwarigheden uit zoude voortvloeijen. Wie een fat-

soenlijk meisje, zonder vermogen wil huwen, moet zelf vermogen hebben, anders wikkelt hij haar in huisselijke zorgen die wrevel verwekken.

VAN TEYLINGEN.

O, dit zal bij haar edel karakter nimmer het geval zijn; ik ben overtuigd dat zij mij innig bemint en hare handeling werkelijk eene groote opoffering mag heeten.

VAN DOORN.

Maar de wrevelmoedigheid komt niet altijd van de zijde der met liefde duldende vrouw. Wanneer de man ziet, dat hij, òf de kosten der huishouding niet kan bestrijden, òf zijne kinderen geene voldoende opvoeding kan geven; òf wel zijne vrouw niet overeenkomstig haar stand kan kleeden, dan ontkiemt dikwijls bij hem de spijt van niet alles vooruit beter te hebben ingezien. Dit alles heeft uw verstandig nufje goed doorkeken. Het is in de daad jammer dat de zaken zoo staan, ik gunde u gaarne zulk eene beredeneerde vrouw.

VAN TEYLINGEN.

Nog is daartoe niet alle hoop verloren. Gisteren avond ten gevolge de serenade in kennis geraakt met haren oom, heeft deze het in zijnen gewonen term, visevazen genoemd; al die zwaartillerij, zeide hij, is maar gekheid; als de nood het hoogst is, is de hulp het naast; je bootje dobbert nog op den levensstroom met wat tegenwind en nu wildet gij, nichtje! de zeilen al dadelijk strijken? dát niet! met een tijd lang laveren, komt men eindelijk in behouden haven het waait niet altijd uit denzelfden hoek.

VAN DOORN.

En wat zeide uw meisje?

VAN TEYLINGEN.

Haar hart liep over en met tranen in de oogen stemde zij toe onze verkeerung onafgebroken door te zetten, tot er een gunstig oogenblik om behoorlijk te kunnen huwen, kwam opdagen.

VAN DOORN.

De Majoor had gelijk. Door uwe vlijt en arbeidzaamheid hebt gij eene belooning verdiend, die niet zal achterblijven, want door uw zedelijk gedrag en eerlijkheid hebt gij u vrienden verworven,

die u willig zullen begunstigen en uwe jonge praktijk vestigen en verbeteren.

VAN TEYLINGEN.

Ik hoop het, dat de rechte weg, dien ik steeds zal trachten te bewandelen, den grondslag zal leggen, is het al niet tot groot fortuin, althans tot een voldoende zelfstandig bestaan.

VAN DOORN.

Dit zal het! zie slechts op het lot der knoeijers, die zich ongelukkig genoeg, ondanks alle wettelijke voorzorgen en het toezigt der broederschap, ook in ons vak bevinden. Ik zal u die knoeijerijen waarmede zij, of hun beurs vullen, of om meerder praktijk, te krijgen, der schatkist hare geregte penning onthouden, niet behoeven te herinneren. Hun praktijk is gelijk aan die in massa neervallende sneeuw, die een korten tijd oogverblindend is, doch binnen weinige dagen vuil wordt, als de zon er wat te hard op schijnt, wegsmelt, en bezoedeld langs de goten wegdrijft.

VAN TEYLINGEN.

Gij schildert sterk, maar waar.

VAN DOORN.

Het notariaat is eene hoogst vertrouwde en bij eerlijke waarneming, eene edele betrekking. De notaris is niet alleen de dorre aktenschrijver, waarvan men door eenige studie zich gemakkelijk de vormen kan meester maken; dit kan een kundig zaakwaarnemer ook. Neen! de notaris is ook de vertrouwde en de raadgever in de onderlinge famielje belangen, en somtijds, zonder partijdigen invloed te willen uitoefenen, de leider ten goede aan een sterfbed.

VAN TEYLINGEN.

Zoodanig waart gij steeds. Ik wil uw voorbeeld volgen.

VAN DOORN.

Ga nu heen. breng de famielje hier, maar zeg alvorens aan den klerk van Uije, dat hij den sergeant Bernard en Louise, het kammermeisje van Mevrouw van der Kolk, aanzegt om onmiddellijk hier te komen.

ZESDE TOONEEL.

VAN DOORN, *alleen.*

Een braaf mensch, die verdient gelukkig gemaakt te worden; ik zal hem dan ook straks verrassen. Ik heb al zoo dikwijls voor huwelijks-contractmaker moeten spelen, dat het vak van huwelijks-makelaar, mij hoop ik wel gedijen zal. Trouwens, en het is zonnig, het is het ongepatenteerde beroep van een aantal oude vrijers en vooral van oude vrijsters.

ZEVENDE EN LAATSTE TOONEEL.

VAN DOORN, VAN TEYLINGEN, DE MAJOOR, mevrouw VAN DER KOLK, en hare dochter; HENRIETTE VAN DER KOLK. en daarna

BERNARD en LOUISE.

DE MAJOOR, *zijne beide nichtjes geleidende, terwijl van Teylingen mevrouw van der Kolk opbrengt.*

Daar hebt ge ons nu, Heer Notaris! als men zoo tusschen twee halve luchtballons voortgedreven wordt, dan loop je van zelf. Pas maar op je akten, want ze zijn luchtledig! Er zijn wel meer dames geweest die testamenten wisten weg te moffelen.

PAULINE.

Een fraaije aanbeveling! oom denkt dat hij nog altijd onder de roovers is.

DE MAJOOR.

Onder de hartjes-kapers zeker, niet waar Henriëtte?

MW. VAN DER KOLK.

Ik moet de arme meisjes te hulp komen. Als er werkelijk zoo veel gekaapt werd, broeder, dan zouden er zooveel heeren-aanbiedingen niet in de Haarlemmer Courant staan.

VAN DOORN.

Aangeboden diensten zijn zelden aangenaam. Maar ga zitten. —

Mijnheer van Teylingen, heb de goedheid aan de dames een stoel aan te bieden. Als gij ook wilt zitten, heer Majoor, dan....

DE MAJOOR.

Als het u belijft niet! Ik kom zoo van eene dameszitting af, dan wordt ge van zelf nagelvest en hebt groot verlof om luisteraar te zijn.

MW. VAN DER KOLK.

Maar, wie heeft u belet een woordje meê te spreken?

DE MAJOOR.

Ja, kom er eens met een woordje tusschen, als ge met elkander over de modes aan het rammelen zijt. De vrouwen zijn bang voor kruid, maar als er over een nieuwen hoed gehandeld wordt, al kwam er dan een bombardement, ze vlugten niet, bevorens nog het laatste lintje was besproken.

MW. VAN DER KOLK.

Maar toen Mejufvrouw van Doorn, over Indië met u aan praten ging, kondt gij den mond wel open doen.

DE MAJOOR.

Ieder zijn stokpaardje. Notaris, ik heb in uwe zuster eene belezene vrouw leeren kennen.

VAN DOORN.

Al is het maar boekenkennis, het kan ook geen kwaad; het verlevendigt het onderhoud, vooral als men ongehuwd is en den geheelen dag in de akten heeft gezeten; maar laat ons nu tot ons hoofd-onderwerp overgaan. Gaat zitten dames (*hij neemt een brief van zijne schrijftafel en gaat in 't midden zitten*), de heer Majoor heeft mij een brief medegebragt van zijn broeder Jacob van der Kolk te Batavia, die beschikkingen bevat, waarin gij allen meer of min belang hebt en die ik u thans wil voorlezen.

Batavia enz.

Mijnheer!

„Toen ik in mijn jeugdigen leeftijd Nederland verliet, was onze famielje tengevolge der verdeeling eener erfenis van een neef in tweespalt. Ik en mijne broeders stoorden zich hier weinig aan, dit alleen wisten wij, dat bij het overlijden van onzen vader, ons wei-

nig fortuin zoude overblijven en ik beproefde het mijne in Indië te maken, hetgeen mij tamelijk gelukte.

Hoezeer geen vijanden, zoo bestond er toch minder hartelijkheid tusschen de broeders uit mijns vaders tweede huwelijk, dan wel tusschen mij en mijn oudsten broeder uit het eerste huwelijk. Ook waren wij reeds jongelingen, toen onze halve broeders nog kinderen waren; alleen nu en dan met mijn oudsten broeder briefwisseling houdende, vernam ik van dezen dat van onze halve broeders, de een in de krijgsmacht was gegaan en de ander burgerlijk ambtenaar was geworden. Hij zelf was Predikant op een dorp en had eene brave vrouw maar zonder vermogen gehuwd, en dat zij slechts eene eenige dochter hadden, die zij naar eene brave vrouw, onze grootmoeder, Pauline Henriëtte hadden gedoopt."

PAULINE, *ter zijde.*

Zoo heet ik ook.

VAN DOORN, *vervolgende.*

"Ik ontving de tijding dat de beide ouders aan de typhus waren overleden en dat hunne dochter dus onverzorgd was achter gebleven."

HENRIËTTE, *ter zijde.*

Helaas!

VAN DOORN, *vervolgende.*

"Hoezeer nog geene laatste beschikking over mijn vermogen makende, zoo achte ik het noodig dat meisje te ondersteunen en daar de Heer van Prateren, een vriend en oud schoolkameraad van mij was, die nu en dan zaken voor mij in Nederland had verrigt, zoo zond ik hem een som van tienduizend gulden, om die bij hare meerderjarigheid of bij een goed huwelijk aan haar tot uitzet te geven en inmiddels haar de rente van dat kapitaal halfjaarlijks uit te betalen."

MW. VAN DER KOLK, *ter zijde.*

Wat zal daarvan worden?

VAN DOORN, *vervolgende.*

"Ik zag kort na de afzending, dat mijn vriend overleden was en in zijne zaken was opgevolgd, door zijn zoon; daar ik echter nimmer van dezen eenige tijding ontving, zoo heeft mij dit ongerust gemaakt, en daar ik dien jongen van Prateren niet ken, besloot

ik ũ als bekend oud-Notaris onzer famielje, met mijne geldelijke aangelegenheden te belasten."

PAULINE. *ter zijde.*

Van Prateren heeft toch mijne rente altijd uitgekeerd.

HENRIETTE. *luid.*

Ik heb nooit iets onvangen.

VAN DOORN.

Wacht maar, de zaak zal zich wel ophelderen.

MW. VAN DER KOLK. *ter zijde.*

En naar ik vermoed niet ten onzen voordeele.

VAN DOORN, *met de lezing vervolgende.*

"Ik zend u hierbij een wissel op de Nederlandsche Handel-Maatschappij te Amsterdam, groot twintig duizend gulden, die ik u verzoek in ontvang te nemen, en daarvan de helft mede te bestemmen voor mijne vroeger bedoelde nicht, de dochter van mijn broeder, den Predikant Simon Paulus van der Kolk, en daarmede te handelen als door mij, ten aanzien van den andere som was voorgeschreven, waaromtrent ik u verzoek onmiddellijk onderzoek te doen en zoo daarvan misbruik mogt zijn gemaakt, alle middelen aan te wenden ter terug verkrijging. Ik heb in de overbrenger van die gelden, mijn halven broeder den Majoor van der Kolk, een braaf krijgsman leeren kennen, dien ik gaarne bij mij had gehouden, zijn verlangen trok hem echter naar zijnen geboortegrond."

DE MAJOOR.

Zijn huid moge uitgedroogd zijn; zijn hart is het niet!

VAN DOORN, *vervolgende.*

"Ik beklaag hem, omdat zijne verkregen wond hem van alle verdere bevordering uitsluit, en daar wij zooveel aan de dapperheid van ons O. I. leger te danken hebben..."

DE MAJOOR.

Ja, waarachtig! het is wel een magere oudgast, maar hij heeft toch een goed hart in zijn lijf.

VAN DOORN.

Majoor! Majoor! als ge me altijd zoo in het lezen ophoudt, dan komen wij van daag niet verder.

DE MAJOR.

Mondje digt!

VAN DOORN, *vervolgende*.

„Zooveel aan de dapperheid van ons O. I. leger te danken hebben, zoo wil ik in hem, die zijn loopbaan zoo onverwacht zag afbreken, die dapperheid huldigen, en verzoek ik u aan hem de andere tienduizend gulden ter beschikking te geven.”

DE MAJOR.

Daar kan ik een lekker manilletje van rooken.

VAN DOORN.

Ja, zoo gaat het in de wereld, wat de een uit den grond heeft geput, blaast dikwijls de andere in rook weg.

DE MAJOR, *ter zijde*.

Dat is er al weêr eentje boven water.

MW. VAN DER KOLK.

En alzoo ontvangen wij niets? Gij had mijnheer, dan mij en mijne dochter de moeite kunnen besparen, van ons hier te roepen.

VAN DOORN.

Dat konde ik niet, omdat ik tengevolge der beschikking, nog andere punten heb af te doen. Ook gij zijt niet bepaald in den brief vergeten.

PAULINE, *ter zijde*.

Misschien heeft hij het beste voor het laatste bewaard.

VAN DOORN.

De volgende regelen luiden: (*lezende*) „Wat mijnen broeder, den ambtenaar betreft; ik weet niet anders van hem, als dat ik uit de courant heb gelezen, dat hij met de nicht is gehuwd, aan wier moeder de zooveel twist veroorzaakt hebbende erfenis te beurt viel.”

MW. VAN DER KOLK.

Die uit het water is opgeraapt; maar ongelukkig reeds bij het leven mijns echtgenoots, in de olie is verdronken.

VAN DOORN.

Het spijt mij voor u en uwe dochter; maar een rijks-ambtenaar en vooral geen ontvanger, moet zich in beurs-speculatiën mengen. Wie bij zijne rijks-inkomsten nog een kapitaal heeft, waarvan hij rente trekt, heeft genoeg en mag zijn eigen vermogen niet op het

spel zetten, daar bij verliezen, voor de herwinning ook wel eens 's Rijks gelden op het spel worden gezet.

MW. VAN DER KOLK.

Mijn man was een eerlijk ambtenaar, heeft alleen ons eigen vermogen verspeeld en met het edel oogmerk zijne dochter een grooter fortuin natelaten.

VAN DOORN.

Dit weet ik, maar ook dat zijn verlies zijne gezondheid heeft geknakt en menschelijkerwijze geoordeeld, als de oorzaak van een vervroegden dood is te beschouwen.

PAULINE.

Mijn arme vader!

VAN DOORN.

Intusschen wil ik u wel mededeelen, dat verder de brief inhoudt, dat uw oom van mij raad en leiding wenscht te ontvangen in de beschikking over zijn verder vermogen, en mij tevens heeft verzoekt ook onderzoek naar den toestand van dat gedeelte zijner famielje te doen, schrijvende: "al waren wij niet van ééne moeder, wij waren toch van denzelfden vader" en weest dus verzekerd, dat ik ook de belangen uwer dochter zal behartigen, zooveel dit in mijn vermogen is.

PAULINE.

Ik dank u.

DE MAJOR.

Kom, kom, alles zal wel teregt komen, en dan ben ik er immers ook nog.

VAN DOORN.

Maar nu blijft mij nog over een anderen nagel in het vleesch te moeten slaan. Luister! de Heer van Prateren, de vader, heeft de vroeger gezonden gelden ontvangen en zoo de zoon daarvan geen kennis heeft gegeven, is dit een onwillekeurig verzuim geweest, waarvoor hij thans dubbel moet boeten; want die gelden op eene wijze belegd hebbende, die uit eene minder geoorloofde zucht om ongepast voordeel te behalen, voortsproot, zoo heb ik van hem gevorderd, dat hij binnen drie maanden dat kapitaal zoodanig verantwoorde als ik hem heb voorgeschreven. (*tegen Henriëtte*) Gij keurt immers dat uitstel goed?

HENRIETTE.

Al wat gij ten dezen doet, is wél gedaan.

VAN DOORN (*tegen Henriette.*)

Ja, dat is goed! doch er is nog iets waarin ik niet handelen kan en waarvan ik de schikking bepaald aan u moet overlaten.

HENRIETTE,

Het is?

VAN DOORN.

De Heer van Prateren kende u niet en in den geleidbrief van de eerste toegezonden som, werd alleen van eene Pauline Henriëtte van der Kolk gewaagd; daar nu de Heer van Prateren vroeger klerk was bij den ontvanger van der Kolk, en zijne dochter ook naar de grootmoeder gelijken naam had ontvangen, zoo heeft hij aan deze als de eenige hem bekende Pauline Henriëtte van der Kolk, de renten, die eigenlijk volgens lateren brief u toekwamen, aan Mevrouw van der Kolk voor hare dochter uitgekeerd. Zie hier Mevrouw, waarom uwe tegenwoordigheid noodig was.

MW. VAN DER KOLK.

Wij zullen toch dat geld niet moeten teruggeven?

VAN DOORN.

De billijkheid brengt het mede. Het is een te onregte genoten voordeel, dat hoezeer uit misverstand gekweten, men niet vermag zich aanteeerlijken.

PAULINE.

Mama heeft het mij als speldegeld gegeven en ik heb er geheel over beschikt.

HENRIETTE (*tegen Pauline.*)

En gij hebt gelijk gehad, ik zou hetzelfde gedaan hebben. Gelukkig ben ik nog vrij, kan dus over mijne penningen beschikken en heb minder behoefte leeren kennen dan gij; niet alleen verzoek ik u de toevallig genoten gelden te houden, maar ook voor het vervolg...

DE MAJOR.

Halt! ik ben er ook, ik heb ook wat in den famieljeraad te zeggen. Gij zijt eene beste, edelmoedige meid en braaf vind ik het van u, dat ge uwe tante en uwe nicht niet met eene teruggave plaagt, van iets dat ter goeder trouw, al is het missehien een beetje te spillig, — niet waar Pauline? kijk maar niet te bedeesd, —

is verbruikt; maar wat verder betreft, dan heb je andere verplichtingen, die nader het hart raken. Gij moogt met de eene hand niet weldoen en met de andere kwetsen. Ga maar weêr op uw plaats; daar staat er al een zoo droevig achter je stoel te kijken, of ge het straaltje van hoop voor hem weder achter eene wolk van edelmoedigheid wil doen wegschuielen.

HENRIETTE (*tegen Pauline*).

Pauline! nu laat ik je aan oom snorrebaard over, dan komt ge in nog krachtiger handen.

PAULINE.

Dank, dank, intusschen voor uwe goedheid.

MW. VAN DER KOLK.

Gij kunt hieraan een lesje nemen Pauline! maar in het ongeluk geene verwijten!

DE MAJOOR.

Tut er le tut, wat ongeluk! Ik zeg je zuster! ik ben er immers ook en ik ben immers haar heelen oom. Hoor eens, zuster! ik heb al gezien dat de soep en de aardappelen in de logementen niet altijd lekker zijn, en dat ik mij drommels verveel, als ik met een regenachtigen dag thuis moet zitten en de rheumatiek mij in het gewonde been plaagt; daarbij krijgt mijn Bernard eene vaste betrekking en zal wel spoedig met uw kamermeisje schoot gaan. Nu had ik, en dat is het eerste artikel van mijn protocol, gedacht, dat wanneer gij mij eens eene kamer bij u inruimdet en ik bij u in de kost kwam, dit voor ons beiden voordeliger, en voor mij aangenamer zoude zijn.

PAULINE.

Doet het mama! wij hebben toch die ruime voorkamer met dat mooije uitzigt, die wij nimmer gebruiken.

VAN DOORN.

Inderdaad, de Majoor heeft het niet kwaad uitgedacht.

HENRIETTE.

En als ik dan eens een famielje bezoek wil afleggen, dan sla ik twee vliegen in één klap.

DE MAJOOR.

Drie wilt ge zeggen, als we allen te huis zijn.

MW. VAN DER KOLK.

Maar wat zoude er de wereld van zeggen? Eene weduwe en een officier.

DE MAJOR.

Ik wist juist niet dat ik tot de verdachte troepen behoorde; het is immers het aardigste klaverblaadje, dat men kan uitdenken; en wat de wereld betreft? hoor, zuster! er is een gedeelte goede wereld dat zal zeggen: de Major heeft gelijk, want dan heeft hij maar een half ongezellig oudevrijers leven, en Mevrouw van der Kolk heeft ook gelijk, want nu kan zij en hare dochter, onder de vleugelen van zwager en oom, nu en dan een schouwburg of concert bezoeken. En wat de booze wereld aangaat, stoor je daar niet aan zusje! als ik een oppasser, die mij bestelt, de deur uit gooi, dan verspreidt de kerel, dat ik een vloekbeest en een zuiper ben, en als gij eene snoepster of eene diefegge wegjaagt, dan ram-melt ze de geheele buurt door, dat gij haar honger liet lijden. De wereld die wij moeten raadplegen, is ons geweten: als dat zegt, dat er geen kwaad in steekt, wat geeft men dan om anderen.

VAN DOORN.

Gij hebt gelijk; het is de beste leiddraad in der menschen handelingen.

MW. VAN DER KOLK.

Nu, het zij dan zoo; maar gij moet een paar weken geduld hebben, want ik moet eerst nog eenige schikkingen maken.

DE MAJOR.

Ja, dat begrijp ik, dat heet nog zoo wat schoonmaken en poetsen. Gij, vrouwtjes! zijt altijd eeuwigdurende stofverplaatsters.

MW. VAN DER KOLK.

En gij Heeren, eeuwige rook-aschmakers.

DE MAJOR.

Och! de lucht van een geurige cigar hindert de Dames zoo niet. Weet ge waarom men op het huisselijk rooken zoo vit.

MW. VAN DER KOLK.

Nog niet!

DE MAJOR.

Om de witte gordijutjes. Maar dat is nu maar gekheid, even als wat ik daar strak van de Manilla cigaren zeide, (*tegen Pauline*) hoor nichtje! ik heb daar straks een bres in de edelmoedigheid van

nicht Henriëtte geschoten, die ik dadelijk voornemens was te heelen; omdat mij juist zoo onverwacht een kapitaaltje is aangewaaid, waarvan ik de rente niet noodig heb. Neem dus voorloopig van mij de helft der rente aan ter vergoeding van uw verloren speldengeld, de andere helft zullen wij kapitaliseren, en als er dan eens een jongen knevelbaard, of een jong ontvanger mogt komen, die beider hart-uurwerkjes aan het tikken takken brengt, dan is er altijd een appeltje voor de huwelijksdorst.

PAULINE (*hem de hand kussende*).

Lieve Oom!

DE MAJOOR.

Ja de Ooms zijn in het algemeen allemaal lief als ze er present-kaasjes op na houden.... Maar bijzondere liefde, dat is kinderlijke goedhartigheid hoop ik te ondervinden, als ik eens de huisselijke vesting van mama ben ingerukt, en dan moogt ge lieve Oom zeggen, van den morgen tot den avond.

(*Intusschen heeft van Teylingen op een wenk van van Doorn, Bernard en Louise wezen halen, die thans op den achtergrond wachten.*)

MW. VAN DER KOLK.

Maar wat zie ik, Louise hier.

VAN DOORN.

Vergeef mij, Mevrouw! ik heb buiten uw voorweten de vrijheid gebruikt haar hier te laten komen; de dag was er toch aangewijd; morgen heb ik weder andere famielje aangelegenheden af te doen.

DE MAJOOR (*tegen Mw. van der Kolk*).

Laat hem maar begaan, hij zal er nog een paar in den hemel helpen.

VAN DOORN.

Bernard?

BERNARD.

Present.

VAN DOORN.

En gij Louise?

LOUISE.

Onpresent.

VAN DOORN,

Wat zegt dit?

LOUISE.

Ja, ik wil niet present wezen. De kleine snuiter, die mij daar uit Mevrouw's werk heeft komen halen, en wien ik vroeg waarom ik komen moest, zeide mij, dat er een kabaal tegen mij was gemaakt, dat ik vuilnis in de gracht geworpen had en nu drie gulden boete moest betalen en (*schreiende*) nu een dag in het kotje ging. Och, me lieve mijnheertje! ik heb het zonder erg gedaan en het was maar stof; (*tegen Bernard*) het is jou schuld, dat je me zoo opgehouden hebt, het was dat vuilnisblik met die malle zoenen, weet je!

VAN DOORN (*tegen van Teylingen*).

Dat is weêr een streck van dien klerk van Uije.

LOUISE.

Zoo, een streck! Als ik hem zie, dan zal ik zijne ooren ook eens strijken; een mensch zoo benaauwd te maken,

VAN DOORN (*tegen Louise*).

Nu, dat is geene doodzonde, en als je geen andere zonde hebt dan dat ge met Bernard vrijt...

LOUISE.

Nu, vrijen is ook geen doodzonde,

VAN DOORN.

Maar, er kan een levendige zonde uit worden.

LOUISE.

Foei, mijnheer! wat denkt gij?

VAN DOORN.

Ik denk niets, maar zeg steeds: vuur en stroo branden ligt, als het te dicht bijeen komt.

LOUISE.

Hoor je wel, Bernard? ik weet wel niet regt, wie van ons het stroo of het vuur is, maar ik heb mij eens gebrand en dat doet drommels zeer, daarom altijd op drie ellen afstands.

BERNARD.

Ik ben altijd gewoon geweest vooruit te marscheren.

DE MAJOOR.

Alle vestingen worden niet met den stormpas genomen. De meesten bij kapitulatie,

VAN DOORN.

Daarom juist kom ik als parlementair met de witte vlag. Bernard, de heer Majoor heeft mij gezegd, dat gij gaarne met Louise wilt huwen.

BERNARD.

Ja, en zij geloof ik ook.

LOUISE.

Dat heb ik nimmer aan je Majoor gezegd.

VAN DOORN.

Zoudt gij Bernard gaarne willen huwen?

LOUISE.

Ziet gij, ik heb eenmaal omdat hij zoo aanhield *ja* gezegd, (*tegen Bernard*), maar laat ik je nog eens ter deeg bezien! Zoo! nu je weet wat ik gezegd heb; als je commies werd dan zoude ik op dat ééne oog niet zien; het ziet er toch net uit als het andere en als je me zelf niet verteld had, dat het een lanteerntje zonder licht was, zoude ik het niet hebben geweten: om je opregtheid zal ik dus maar weér ja zeggen, mits eerst een postje; van de maneschijn kunnen wij niet huishouden.

VAN DOORN.

Dat is ook niet noodig! Bernard! onze oude kantoorlooper is overleden, en de Majoor heeft mij zoo veel goeds van u verteld, dat ik u die betrekking aanbied. Wilt gij?

BERNARD.

Één vogel in de hand is beter dan tien in de lucht.

LOUISE.

Maar bedenk eens, looper, jij Bernard! die mij verteldet dat gij altijd haantje de voorste waart.

VAN DOORN.

Ja, maar hij wordt geen achteruitlooper, en hij zal zoolen genoeg leeren verslijten, maar daarvoor geef ik hem ook acht gulden s' weeks en kan hij op tien rekenen, wanneer hij goed akten kan afschrijven.

LOUISE.

Kan ik hem niet een handje helpen.

VAN DOORN.

Dat vrouwen gekrabbel zou wat schoons zijn. Als getuigen zou men u misschien kunnen gebruiken, als gij maar zwijgen kondet.

LOUISE.

Zwijgen! ik had al zes maanden gevrijd eer het iemand wist en had men het niet gemerkt, dan had ik het nog niet gezegd.

VAN DOORN.

Ja, daarvan te zwijgen, dat kunt gij beter dan wij mannen.

LOUISE.

Hoor je wel Bernard? nu top! als je maar niet te hart loopt en cindelijk wegloopt, dan zal ik je maar nemen met al je gebreken.

BERNARD.

En ik zal voor de uwe maar een oog digt doen.

LOUISE.

Maar, kereltje! dan ben je immers stekeblind?

VAN DOORN.

Dat is de liefde ook; maar de zaak is dus beklonken?

LOUISE (*Bernard de hand toestekende*).

Houw en trouw!

BERNARD.

Man en vrouw.

LOUISE (*tegen van Doorn.*)

Maar zeg eens heer Notaris, komen ze nu ook als in Kloris en Roosje, als we bruiloft houden, ons het huisraad brengen?

DE MAJOOR.

Daar zal ik voor zorgen, slimme feeks! Bernard je moogt ze wel goed onder commando houden.

BERNARD.

Ja, Majoor! als we getrouwd zijn en ze is niet zoet, dan krijgt ze de zes weken.

LOUISE.

Groot verlof!

BERNARD.

Neen! vastendaagjes.

LOUISE.

Ei, ei!

MW. VAN DER KOLK.

Maar, Louise! Ge zult toch zoo in eens niet de huwelijksfuik invliegen en mij zonder hulp laten zitten.

LOUISE (*ernstig*).

Mevrouw! ik ben verrast; de heer Notaris heeft zoo in eens zijne maatregelen genomen, dat mijne zwakkere vesting zich wel moest overgeven, alvorens met u, die echter van mijne betrekking wist, te kunnen raadplegen; maar gij hebt mij toen ik nog een aankomend meisje was onder uwe bescherming genomen, wat ik ken, heb ik bij u geleerd en ik zoude mij schamen tot die ondankbare wezens te behooren, die om eene teregtwijzing of om eene geweigerde kermisnacht, het goede vergetende van dienst tot dienst hollen, om steeds in eene nieuwe dienst de oude te belasten en om....

MW. VAN DER KOLK.

En om eindelijk een goed ambachtsman, door misschien verbruikt schoon en daarvoor gekochte sieraden in een net van huwelijksellende te verwarren en even slechte moeders te worden als zij lichtzinnige dochters zijn geweest.

LOUISE.

God heeft mij daarvoor onder uw toezigt bewaard en daarom zal het mij aangenaam zijn, als u dezelfde trouwe zorg voor mijne jongere zuster wilt voeden; ik wil haar dan gaarne eenige weken leeren, hoe zij naar hehooren hare dienst moet verrigten en ook nog in mijn huwelijk hare raadgeefster zijn.

MW. VAN DER KOLK.

Gij waart steeds een braaf, eerlijk en oppassend meisje en daarom wil ik uw aanbod aannemen en het gaarne op die wijze met uwe zuster beproeven.

LOUISE (*dartel tegen Bernard*).

Hoor je nu wel welk eene kapitale vrouw je krijgt; maar omdat je mij nu met de zes weken gedreigd hebt, zoo geef ik je die bij voorraad en kunt ge zoo lang naar den wittebroodstijd wachten.

DE MAJOOR.

Wat in het vat is verzuurd niet!

BERNARD.

Ik zal mijne schade wel inhalen, Majoor!

LOUISE (*plagende*).

Dat denkt ook al dat zijn uil een valkje zal zijn. Ik zie je 's avonds als je moê gepierewaaid zijt al aankomen. „Jongens! wat ben ik moê, wat heb ik van daag veel moeten kuieren.” Nu ik zal je een paar pantoffeltjes koopen, dan kan je op je gemak uitrusten.

BERNARD

Ik hou je aan je woord; gemak dient ieder, maar onthoud het Wiesje, wel! op, maar nooit onder den pantoffel.

VAN DOORN

Huppel jelui maar zoo dartel en plagende het leven door, dan zult ge wel vrolijk aan het einde komen, doch (*tegen van Teylingen*) hoe is het van Teylingen, ge hebt niet eens naar de overgave van de eene vesting geluisterd, en u zoo geheel verdiept met eene andere bezig gehouden. Hoe is het, eindelijk overgegeven?

VAN TEYLINGEN.

Helaas! nog niet geheel.

VAN DOORN

Wat ontbreekt er dan nog aan de slotartikelen!

HENRIETTE

De hemel weet en ik schaam mij niet het andermaal te betuigen, hoe innig ik van Teylingen bemin; maar juist daarom mag ik ons beider geluk niet te lichtzinnig in de waagschaal stellen en ons reeds van den aanvang af in een reeks van zorgen wikkelen. Ik heb door de goedheid eens ooms eenig vermogen verkregen; maar mijn verdiend naaldegeld was schaarsch genoeg voor mijn onderhoud; ik breng dus geen andere bruidschat mede dan dat vermogen. Ook van Teylingen heeft uit zijn loon zijn onderhoud moeten bestrijden, wat blijft er dus over, wanneer wij een gedeelte van mijn kapitaal gebruiken om ons behoorlijk te vestigen? Ook bij de voordeeligste rente niet genoeg om overeenkomstig onzen stand te leven; zelfs al bragt de jeugdige praktijk van van Teylingen zooveel op als mijne rente. Ik wensch dus te wachten, tot dat wij zonder uitzigt van schulden te maken, in het huwelijk kunnen treden.

DE MAJOOR.

De drommel nichtje! je redeneert als onze veldprediker, maar ge hebt gelijk.

VAN DOORN.

En als ik nu eens aan het preeken ga, dan wed ik Majoor, om een pakje van je lekkere manilla cigaren, dat ze mij ook gelijk geeft.

DE MAJOOR.

Top! om een kistje als je wilt.

VAN DOORN. (*tegen van Teylingen.*)

Van Teylingen! Ik heb zooveel klerken gehad, die geen geduld hadden, van het notariaat naar de registratie overliepen, en als het hun ook daar te lang duurde, of een examen hun te moeilijk viel, met de extra-post wegvlogen. Gij zijt steeds de leerzame vasthouder van goede beginselen geweest en hebt het groot vertrouwen, dat ik u wel nu en dan moest geven, nooit te schande gemaakt. Ik word oud, heb mij zelden van mijn beroep kunnen verwijderen; nu wil ik, vóór de krachten mij begeven, ook wel eens met mijne zuster hier en daar de bergen en valleijen zien en eene versehe levenslucht inademen. Ik heb derhalve besloten reeds dadelijk uwe zorgen, maar ook tevens uw bestaan te verbeteren. Wij zullen de voordeelen onzer praktijk zamen deelen.

DE MAJOOR.

Bravo! Een heele kist manilla's.

VAN TEYLINGEN.

Grootmoedig man! tweede vader, ik dank u.

VAN DOORN. (*tegen Henriëtte.*)

Nu, en wat zegt nu de maagdelijke vesting?

HENRIETTE. (*van Teylingen de hand gevende.*)

Overgeven! van Teylingen! ik ben de uwe; uw geluk zij het mijne.

VAN TEYLINGEN (*haar de hand kussende.*)

En het mijne het uwe.

DE MAJOOR.

Amen!

VAN DOORN.

Dat is afgehandeld. en mijne provisie als huwelijks-makelaar zij,

behalve een kistje manilla cigaren, Majoor! dat ik het geluk van twee wezens heb bevorderd en het ook van de anderen hoop te doen. Doch nu heb ik van daag dan ook genoeg en zoo ik geloof voldoende gewerkt, en daar er niets noodzakelijks te behandelen valt in mijne praktijk, zoo wil ik verder den dag genoegelijk doorbrengen. Gij blijft allen dezen middag bij mij eten. Ik heb er mijne zuster al zoo wat op voorbereid en als er eene boodschap bij u noodig is, zal Bernard wel zijne eerste proef in mijne dienst willen afleggen en met zijne Louise ons aan tafel bedienen. Op het dessert zullen wij dan een vriendschappelijk onderhoud over het verhandelde hebben en na den goeden afloop elkander vrolijk en zelf-voldaan kunnen toeroepen: Goede nacht! Droom genoegelijk!

